



STORTINGET

# Stortingstidende

## Referat fra møter i Stortinget

Nr. 94 · 8. juni  
Sesjonen 2022–2023



**Møte torsdag den 8. juni 2023 kl. 10**

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 94):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatte-, avgifts- og tollovgivinga m.m. og forskotteringsloven (behovsprøving av bidragsforskott) (Innst. 482 L (2022–2023), jf. Prop. 117 LS (2022–2023))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om omsetning av bøker (bokloven) (Innst. 461 L (2022–2023), jf. Prop. 82 L (2022–2023))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom ulike oppgaver) (Innst. 422 L (2022–2023), jf. Prop. 106 L (2022–2023))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal og Terje Halleland om å redusere etterslepet i finansieringen av idrettsanlegg (Innst. 381 S (2022–2023), jf. Dokument 8:148 S (2022–2023))
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager (Innst. 443 S (2022–2023), jf. Dokument 8:181 S (2022–2023))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester (Innst. 458 S (2022–2023), jf. Dokument 8:191 S (2022–2023))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Grete Wold om en samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter (Innst. 451 S (2022–2023), jf. Dokument 8:192 S (2022–2023))
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om legalisering av cannabis (Innst. 463 S (2022–2023), jf. Dokument 8:208 S (2022–2023))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot og Tone Wilhelmsen Trøen om bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten (Innst. 466 S (2022–2023), jf. Dokument 8:217 S (2022–2023))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Guri Melby om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted (Innst. 469 S (2022–2023), jf. Dokument 8:224 S (2022–2023))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet) (Innst. 479 L (2022–2023), jf. Prop. 114 L (2022–2023))
12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil) (Innst. 480 L (2022–2023), jf. Prop. 115 L (2022–2023))
13. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utvidelse av innkrevingsperioden og innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3 i Trøndelag (Innst. 481 S (2022–2023), jf. Prop. 113 S (2022–2023))
14. Referat

**Presidenten [10:00:08]:** Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Per Olaf *Lundteigen* fra og med 8. juni og inn-til videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Sigrid Simensen *Ilsoy*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

**Presidenten [10:00:30]:** Sigrid Simensen *Ilsoy* er til stede og vil ta sete.

Fra finanskomiteen foreligger søknad om fravikelse av Stortingets forretningsorden § 43 sjuende ledd annet punktum om at finanskomiteen skal avgi innstilling om revidert nasjonalbudsjett senest annen fredag i juni.

Presidenten vil i henhold til § 79 i forretningsordnen foreslå at søknaden imøtekommes. – Det anses vedtatt.

### Valg av settepresidenter

**Presidenten [10:00:42]:** Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten foreslår Heidi Greni og Roy Steffensen. – Andre forslag foreligger ikke, og Heidi Greni og Roy Steffensen anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte mandag 12. juni begynner kl. 12 – ikke kl. 10 som tidligere annonsert.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:36]

*Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga m.m. og forskotteringsloven (behovsprøving av bidragsforskott) (Innst. 482 L (2022–2023), jf. Prop. 117 LS (2022–2023))*

**Presidenten [10:01:51]:** Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Eigil Knutsen (A) [10:02:15]** (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for særdeles smertefullt – smertefritt, mener jeg, samarbeid om en veldig enkel og grei proposisjon. Jeg kunne kanskje ha lagt til: for én gangs skyld. Det ble gjort en viktig endring i denne proposisjonen, som jeg hadde tenkt å komme med en kort bemerkning til.

Storingsflertallet som samarbeider om budsjett, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, er opptatt av å redusere sosiale og økonomiske forskjeller, og det gjør vi gjennom både universelle og behovsprøvd ordninger. For budsjettåret 2023 er det en kraftig økning i barnetrygd, bl.a. utvidet barnetrygd med 5 000 kr i året. Det har i etterkant kommet opp at det påvirker og enten fjerner eller reduserer bidragsforskuddet, som er en behovsprøvd ordning, og i dette tilfellet ble det altså en kollisjon mellom en behovsprøvd ordning og en universell ordning. Det rydder regjeringen opp i, og det er jeg glad for.

**Helge Orten (H) [10:03:38]:** Jeg kan underskrive på at det ikke har vært en smertefull behandling. Jeg vil gi en liten stemmeforklaring for vår del. Det gjelder et løst forslag som sikkert blir tatt opp nå etterpå, forslag nr. 3. Det er et forslag som vi for så vidt har i vårt alternative budsjett, og som vi er for, nemlig å fjerne den ekstraordinære arbeidsgiveravgiften.

Vi legger likevel ikke opp til store endringer i skatte- og avgiftsopplegget for vår del midt i året i revidert nasjonalbudsjett, og sånn sett vil vi ikke stemme for noen av de løse forslagene. Vi følger komiteens innstilling.

**Hans Andreas Limi (FrP) [10:04:24]:** Definisjonen av smerte kan være litt subjektiv, men jeg er nok enig med saksordføreren. Jeg vil gjøre oppmerksom på og ta opp forslagene nr. 2 og 3, som gjelder lovtekniske endringer i forbindelse med ekstraordinær arbeidsgiveravgift, og strømstøtteordningen. Det er litt spesielt at disse lovendringene må fremmes i tilknytning til dagens innstilling, altså lovdelen, for bevilgningsforslagene blir først behandlet om en drøy uke, men det er altså teknikken og formaliteter som gjør at disse forslagene blir tatt opp i dag.

**Presidenten [10:05:01]:** Dermed har representanten Hans Andreas Limi tatt opp de forslagene han refererte til.

**Marie Sneve Martinussen (R) [10:05:12]:** Rødt gir aldri bort en anledning til å diskutere skattepolitikk. Det gjør vi også i dag og har fremmet et forslag i denne saken. Man skal jo aldri diskutere budsjett før man har helheten klar, men det gjør vi likevel, og jeg skal forklare hvorfor.

Rødt foreslår å gjøre noen økninger i formuesskatten i denne saken. I fjor økte som kjent prisene med 5,8 pst. Det var langt mer enn inntektene til folk, og store deler av befolkningen er jo rammet av priskrisen. Samtidig fortsetter formuene på toppen å vokse i rekordfart. For enkelte næringer henger det rett og slett direkte sammen med at de økte prisene gir økt inntekt og dermed også økte formuer.

I revidert budsjett oppjusteres anslaget for prisvekst til 5,4 pst., og hvis det anslaget slår til, vil det bety nok et år med redusert levestandard for de aller fleste. Men i motsetning til i fjor, da Rødt i praksis var alene om å kritisere regjeringen for ikke å bruke revidert til å rette opp i denne anslagsfeilen i priskrisen, varslet regjeringen allerede i februar at man skulle gjøre nettopp et sånt grep. De ekstra femten milliardene som regjeringen har lagt på toppen av bevilgningene i statsbudsjettet for å kompensere for økt lønns- og prisvekst, kommer veldig godt med. De bidrar til at budsjettet blir mindre innstrammende og mindre usosialt enn det ellers ville blitt. At

man foreslår å justere barnetrygden og sosialhjelpssatsene fra 1. juli, er også bra.

Det er likevel langt fra nok, for fattigdommen i Norge øker, og matkøene er lengre enn noen kan huske. Denne priskrisen rammer folk med lavest inntekt aller mest. Vi må begynne å se forbi gjennomsnittstall og forholde oss til den faktiske situasjonen til dem som har lav inntekt. Da er det ikke nok at ytelsene blir økt med prisvekstanslaget, når vi vet at de med aller lavest inntekt bruker så store deler av inntekten sin på mat, strøm, bolig, som øker aller mest, at de i praksis møter en helt annen prisvekst enn gjennomsnittet.

Den gode nyheten er at det ikke mangler på rikdom i Norge, og at formuesveksten gjennom både koronakrisen og nå priskrisen har vært stor. Da mener Rødt at det er rom for å øke både formuesskatten for aksjeeiere og også formuesskatten for personer som har veldig dyre boliger. Grunnen til at vi foreslår det, er å skaffe et økonomisk handlingsrom for å gjøre mer med den forskjellskrisen. Akkurat hva vi foreslår å gjøre, skal jeg ikke spoile. Det blir en debatt i neste uke. Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

**Presidenten [10:07:47]:** Dermed har representanten Marie Sneve Martinussen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:07:51]

*Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om omsetning av bøker (bokloven)* (Innst. 461 L (2022–2023), jf. Prop. 82 L (2022–2023))

**Presidenten [10:08:04]:** Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er Ragnhild Male Hartviksen, for sakens ordfører.

**Ragnhild Male Hartviksen (A) [10:08:37]:** I dag er en historisk dag, for endelig får Norge sin første boklov. Komiteen har jobbet grundig med saken, og på vegne av saksordføreren vil jeg få takke for samarbeidet. Det at vi har samarbeidet så godt, har medført en etter vår mening forbedret boklov i tillegg til et godt og bredt dokument, med merknader, der det tydelig kommer fram

hvor viktig bokloven er for folk, for språket vårt, for forfatterne og for leserne.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet sa i Hurdalsplattformen at vi skulle legge fram en boklov som regulerer fastprissystemet, og nå leverer vi. Vi i Arbeiderpartiet har ønsket oss en boklov i mange år. For nøyaktig ti år siden rakk den rød-grønne regjeringen å fremme et lovforslag, men dette ble trukket av Høyre og Fremskrittspartiet i regjering. Derfor har det for Arbeiderpartiet vært et sterkt ønske om at et bredt flertall stiller seg bak loven, og jeg er glad for at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Venstre nå støtter loven og sammen fremmer en rekke forslag som vil gjøre dette gode lovforslaget enda bedre.

Vi ønsker bokhandlere i hele landet, nær folk, bokhandlere som har rettferdige konkurransevilkår. Vi ønsker ikke at det skal være store prisforskjeller mellom nye bøker. For oss er det viktig – og et demokratisk prinsipp – at det ikke skal være forholdsmessig mye dyrere å kjøpe en smal tittel enn en bestselger. Vi ønsker bibliotek med et mangfold av litteratur, som har både fysiske og digitale bøker til utlån. Vi ønsker at forfattere skal kunne ønske å skrive, og derfor er vi opptatt av at de får ordentlig betalt. Vi ønsker at litteraturen skal være tilgjengelig i hele landet, og at tilbudet skal være bredt og mangfoldig. Vi ønsker at leserne skal få best mulig tilgang til all slags litteratur, særlig i en tid da vi ser at lesingen går ned, spesielt blant unge, og spesielt blant gutter.

Gjennom bokloven lovregulerer vi nå hele feltet, og jeg er glad for at innstillingen vi nå leverer, balanserer alle interessene til alle aktørene i verdikjeden, fra forfatter via forlag til bokhandel – og til leser.

Det har vært områder som har vært diskutert ekstra mye. Her nevnes avanseregulering, normalkontrakter, bibliotekene og hva de bør kunne kjøpe og låne ut, tilgang til litteratur for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse, fastpris på fagbøker i høyskoler og universitet og avklaringer rundt strømmetjenestene. Vi er glad for at de fire partiene nå sammen fremmer ulike forslag for å ivareta det ovennevnte.

Når det gjelder avanseregulering, støtter vi regjeringen i at dette er et egnet og nødvendig tiltak, men vi ønsker at det tas en ekstra runde før det implementeres. Videre fremmer vi forslag om at regjeringen skal utrede universell utforming av lydbøker, og vi ønsker, som regjeringen, at folkebibliotekene skal ha tilgjengelig mest mulig litteratur i alle formater, også e-bøker og e-lydbøker. Jeg er derfor glad for å kunne si at de fire partiene samlet ber regjeringen om så snart som mulig å utrede saken samt avklare om det er mulig å fastsette bestemmelser om digitalt utlån av digitale verk.

Når det gjelder strømmemarkedet, ber de fire partiene regjeringen om å utrede hvordan strømmemarke-

det kan reguleres, og vi understreker at vi er opptatt av at prinsippet om ikke-diskriminering bør omfatte alt innhold i strømmetjenestene.

Det er bred støtte for å opprettholde den fastprisen vi i dag har på fagbøker. Bokloven vil være viktig for å gjøre det mer attraktivt å publisere fagbøker på norsk. Dette er viktig, for studenter i Norge må være sikret muligheten til å kunne studere på eget morsmål samt at faginnholdet er tilpasset norske forhold ved at norske faglærere gis rammer til å skrive fagverkene.

Vi er utrolig stolte over å ha kommet i mål og over at Norge i dag får sin første boklov.

**Tage Pettersen (H) [10:13:14]:** Hovedformålet i litteraturpolitikken er å legge til rette for kvalitet, bredde og tilgjengelighet for leserne. Jeg tror de fleste slutter seg til at andre viktige virkemidler er forfatterstipender, støtte til formidlingstiltak og gode innkjøpsordninger for litteratur. Summen av virkemidlene har stor betydning for det mangfoldet av litteratur som utgis i Norge. Det er til glede for leserne, og det bidrar til å sikre forutsigbare og stabile rammevilkår for forfattere, forlag og bokhandlere.

Prosesen fram til dette lovutkastet er gjennomført på en noe utradisjonell måte, der det ikke er utarbeidet en NOU som et grunnlag. Regjeringen la den tidligere vedtatte loven fra 2013 og Menon Economics' rapport fra 2021 til grunn og kjørte en intern prosess i Kulturdepartementet. I juni 2013 vedtok Stortinget en boklov, og loven var da ment å erstatte daværende bransjeavtale. Loven ble opphevet etter forslag fra Solberg-regjeringen og ble aldri iverksatt. I stedet ble det framforhandlet en ny bokavtale som fortsatt gjelder i dag.

Menon Economics' rapport fra 2021 utredet unntak fra konkurranse-loven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker. Mandatet var å utrede hvordan de litteraturpolitiske målsettingene kan nås i størst mulig grad, samtidig som de konkurransemessige skadevirkningene blir minst mulig – innenfor Granavolden-plattformens rammer. Konklusjonen på den rapporten var å videreføre dagens fastprismodell.

Høyre har i lang tid sagt at vi er prinsipielt imot en boklov. Vi er som de fleste opptatt av at vi framover skal ha gode kår for utviklingen av norske forfatterskap, og at leseren skal ha tilgang på god litteratur til konkurranse-dyktige priser, men prinsipielt mener vi at en lov ikke er et riktig virkemiddel, rett og slett fordi den vil kunne bidra til å konservere en bransje som er i en stor utvikling. Målet vårt er en styrket konkurranse i bokmarkedet. Konkurransetilsynet er også tydelig i sitt budskap mot en boklov, med akkurat den samme argumentasjonen. Samtidig er vi tydelig på at det selvfølgelig ikke er ønskelig med et uregulert marked.

Vi har en bokavtale i dag som på mange måter har fungert godt siden 1965. En nesten samstemt bransje, med forfattere, forleggere og bokhandlere, uttaler at mangfoldet og tilgangen til bøker er svært godt, og at virkemidlene har fungert veldig godt fram til i dag. Vi mener det er utfordrende å låse disse virkemidlene på dagens nivå gjennom en lov. Det kan fort oppfattes som om aktørene gjennom dette vil vernes mot framtidige forandringer, eller som Dagbladet skriver på lederplass i dag:

«Bokbransjen kommer fortsatt til å holde på innenfor et tilsynelatende perfekt, men lukket økosystem. Konkurransen fra andre (...) er ikke tatt hensyn til når framtidens norske bokmarked beskrives.»

For Høyres del vil vi framheve at leseren i liten grad er hørt i prosessen fram til loven. De vil med loven bl.a. oppleve at nye bøker vil bli dyrere i en lengre periode enn i dag. Bibliotekene framstår heller ikke som en vinner i loven. Dersom befolkningen skal sikres lik tilgang til litteratur og opplysning uavhengig av den enkeltes økonomi, må bibliotekene sikres rett til å kjøpe og låne ut alt som blir gitt ut, til fastpris, uavhengig av format. Den retten får de ikke med loven slik den framstår i dag. Videre har prosessen i liten grad drøftet framtidens bokmarked og de digitale tjenestene.

Som det framkommer av innstillingen, står Høyre inne i mange av de beskrivende merknadene for feltet. Jeg benytter anledningen til å takke saksordføreren for en inkluderende prosess i arbeidet med loven. Jeg vil også gi honnør til Venstre for at de har bidratt til å trekke loven noen små skritt i en markedsliberal retning, men for Høyres del var ikke de skrittene mange nok eller store nok til at vi støtter loven.

Høyre fremmer syv forslag vi mener ville tatt loven i en retning der også vi kunne vært med og støtte den, men innser at vi blir stående alene om disse. Derfor vil vi til slutt stemme mot loven. Kort oppsummert handler våre forslag om å sikre bibliotekene rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker, ikke å inkludere lærebøker for høyere utdanning i fastprisordningen, noen justeringer av innretningen på fastpris, å sikre ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur og ikke å la Norge bli annerledeslandet med en offentlig vedtatt avanseregulering. Jeg tar opp de forslagene fra Høyre.

**Presidenten [10:17:46]:** Representanten Tage Pettersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

**Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:17:58]:** Jeg har vært medlem av familie- og kulturkomiteen i snart seks år og behandlet mange saker og deltatt på mange høringer. I løpet av den perioden har jeg aldri opplevd det som skjedde under høringen for denne saken, nemlig en

unison bejubling og takk fra samtlige høringsinstanser til regjeringen for det den nå har lagt fram, som er en ny boklov. Det var nesten litt rørende.

Selv om noen av høringsinstansene er uenig i enkeltpunkter i proposisjonen som til slutt nå legges fram for Stortinget, står en samlet bok- og litteraturbransje samt bibliotek og leselystpådrivere bak at vi nå får en lov i tråd med punktet vårt i Hurdalsplattformen om omsetning av bøker som skal sikre fastprissystemet. Det er ikke så rart, siden det at vi nå innfører bokloven, vil ha stor betydning og sikre kvalitet, mangfold og tilgjengelighet for litteraturen over hele landet, og med det bidra sterkt til at Norge i fremtiden fortsatt skal være en kultur- og kunnskapsnasjon. Det vil bidra til å bevare norsk språk samt til sikring av både ytringsfriheten og demokratiet vårt.

Bokloven vil sikre at prisene og utvalget på litteratur skal være så likt som mulig og likt tilgjengelig for leseren uansett hvor det leses – det være seg på papir, som e-bok eller som lydbok. Forfatterne og vi som samfunn vil vite at all litteratur får samme mulighet til å nå leseren.

Dette er en gledens dag, for i dag samler et veldig bredt flertall av Stortingets partier seg bak denne bokloven. Jeg vil i den anledningen takke Sosialistisk Venstreparti og Venstre, som har samarbeidet med oss i Senterpartiet og Arbeiderpartiet på Stortinget i denne saken, for å gjøre ytterligere forbedringer i behandlingen av loven, etter gode og viktige innspill som har kommet fram i høringene. Det er f.eks. at vi ber regjeringen utrede hvordan strømmemarkedet kan reguleres i bokloven, utrede universell utforming av lydbøker og utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk. Det siste er i tråd med den leveringsplikten for lydbøker som regjeringen foreslo i sitt opprinnelige lovforslag, men som det trengs ytterligere juridiske vurderinger av at lar seg gjennomføre med tanke på EØSavtalen.

Flertallet i dag har også lyttet til de berørte på andre felt. Vi kommer til å be regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, bl.a., for å avstemme de ulike innspillene fra bransjen på det punktet, og i løpet av året komme tilbake med et forslag som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører for litterære strømmetjenester.

Som presidenten skjønner, har vi på Stortinget jobbet godt med denne saken, ikke minst anført av saksordfører Tvedt Solberg. Selv om det har endt opp med litt hjemmelekt til regjeringen, som jeg vet at kulturministeren er veldig klar for å ta fatt på, hindrer det ikke at vi faktisk allerede får vedtatt den nye bokloven i dag. Det er ikke minst til glede for alle dem som dessverre måtte oppleve at det forrige forsøket på å skaffe nasjonen en viktig boklov ble skroket fullstendig da Erna Solberg kom

til makten i 2013. Det er i den anledningen på sin plass å understreke hvor skuffende og bekymringsfullt det derfor er at Høyre også i dag vil skrote bokloven. De vil stemme mot den. At Fremskrittspartiet vil det samme, er ingen overraskelse, med deres blinde tro på markedskrefter og lite fokusering på norsk litteratur, men at Høyre velger på denne måten så sterkt å signalisere at de ikke står bak bokloven, ja, det gjør at både jeg og hele litteraturbransjen kommer til å være litt bekymret for boklovens framtid dersom Høyre skulle komme til makten igjen. For hva skjer da? Én ting er at Høyre er uenig i noen enkeltsaker, som at bokloven også skal omfatte fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning – enda både Norsk studentorganisasjon, Universitets- og høyskolerådet, Språkrådet, Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, Forfatterforbundet, Forfatterforeningen, Grafill, Norsk Oversetterforening mfl. ønsker nettopp det vi vedtar nå. Noe annet er at Høyre ikke bare stemmer for sitt eget forslag, men altså velger å stemme mot hele bokloven. Det bekymrer meg at Høyre så markant tar avstand fra å innføre den loven som alle høringsinstanser bejubler, på toppen av at de vil gjøre bøker dyrere ved å fjerne momsritaket på dem. Heldigvis er det såpass mange partier og også et bredt flertall i Stortinget som vil innføre loven og stiller seg bak den innstillingen som nå foreligger, så jeg tør slippe jubelen løs, kraftig.

**Silje Hjemdal (FrP) [10:23:03]:** Det er kjekt når vi av og til får diskutere de prinsipielle sakene i denne salen, og som representanten fra Senterpartiet var inne på, er det heller ingen overraskelse at Fremskrittspartiet kommer til å stemme imot dette lovforslaget. Det er fordi bakgrunnen for at vi har en debatt i dag, er at man ønsker å lovfeste et fastprissystem som mange kanskje ville kalle en anakronisme. En så sterk markedsregulering av noe som burde kunne omsettes fritt, burde være historie. Lite tyder egentlig på at alle de meget inngripende tiltakene som loven inneholder, er nødvendige eller forholdsmessige for å nå målet om god og bred litteratur. Som representanten fra Høyre var inne på, synes heller ikke Fremskrittspartiet at prosessen fram mot denne loven har vært særlig god.

Nordmenn er et lesende folk – det leses mye, det leses variert – og ingenting tyder på at det vil endre seg om bokmarkedet skulle liberaliseres, sånn som Fremskrittspartiet ønsker. Dessverre er det i motsatt retning dagens forslag til boklov tar markedet. Det innføres enda strengere regulering. Det legges opp til et enda mer rigid system for omsetning, strømming, kontrakter mellom ulike parter, prising og ikke minst rabatt. Det er nesten som om det eneste som ikke reguleres, er leselysten, eller lesetvangen. Jeg vil gjerne minne dagens representanter

om min tidligere partikollega Tor Mikkel Waras legendariske tale om skomonopolet. Selv om den ikke nødvendigvis er helt overførbar til alle forslagene her, hadde han noen vanvittig gode poenger i 1988, som fremdeles gjør seg gjeldende også i denne saken, så man kan gjerne se den på YouTube om man ikke har sett den.

Jeg synes det er litt trist at man ikke lærer av disse monopolsakene, og at staten skal inn og regulere for mye. I denne saken er jeg derfor litt skuffet over at det bare er Fremskrittspartiet – men nå også Høyre – som stemmer imot denne loven. Jeg er helt sikker på at den er helt og holdent unødvendig. Bokmarkedet burde reguleres av de samme reglene som gjelder for alle andre på det frie markedet, slik som f.eks. konkurranseloven, som vi har trukket fram i en rekke sammenhenger. Et fritt bokmarked vil fortsette å sikre en god og bred litteratur til alle dem som ønsker det, men jeg erkjenner at det er uenighet om hvor mye staten skal regulere på ulike felt. Men det er altså forklaringen på hvorfor Fremskrittspartiet også i dag kommer til å stemme imot forslaget til ny boklov.

**Kathy Lie (SV) [10:26:52]:** Litteraturbransjen trenger forutsigbare rammer, men ikke minst trenger befolkningen tilgang til variert litteratur til fast pris. Det er viktig at tilgjengeligheten forbedres ved at vi kan kjøpe den boken vi har lyst til å høre på, uavhengig av plattform, også de nyeste.

Bokloven sørger nå for at leserne som gjerne vil ha papirboken, får hjelp av sin bokhandel der de bor, med å skaffe den boken de vil ha, og for at man kan stikke innom den lokale bokhandelen og oppdage noe nytt, at det stimuleres til et godt tilbud av bøker på bokmål, nynorsk, samiske språk og kvensk, og at det kommer ganske mye bøker på salg hele året i stedet for i ett stort slipp.

Vi må også bidra til en mer forutsigbar forfatter- og oversetterøkonomi enn i dag. Forfatterne våre skal selvsagt ha den betalingen de har krav på, og siden flere utenlandske aktører fra land uten et slikt avtaleverk etablerer seg i det norske markedet, er dette ekstra viktig.

Vi er glad for at forslaget om normalkontrakter fikk bred støtte i høringen. Normalkontrakter ivaretar både økonomiske forhold og andre forhold som forlagene forplikter seg til. Når royaltien kan beregnes ut fra en gitt fastpris over en gitt periode, gir dette forfatterne forutsigbarhet med hensyn til inntjening. Normalkontraktene vil også kunne gi en effektiviseringsgevinst ved at det er ressursbesparende at vilkår forhandles fram av organisasjonene, ikke av enkeltaktører. Dette gir ryddigere arbeidsforhold for forfattere og oversettere. Vi ønsker at forfattere som skriver bøker på norsk, skal få ordentlig betalt. Dette vil også gi en ekstra sikkerhet til dem som ikke er medlem av foreninger.

I dag er det slik at de fleste nye bøker må selges til en fast og lik pris overalt, og 1. mai året etter bokutgivelsen kan bøkene selges på tilbud. Forslaget i bokloven er en fastpris på tolv måneder fra utgivelsesdato. Slik kan det komme bøker til salgs for en billigere penge gjennom hele året. Fastprisordningen gjelder for alle aktører, styrker økonomien i hele bokbransjen og sikrer forutsigbare rammevilkår for forfattere, forlag og bokhandel. Det gir likere konkurransevilkår og opprettholder et fysisk bokhandlernettnettverk over hele landet vårt.

Vi har sett at det er en tendens i friprisland at det er billigere å kjøpe bestselgere, mens smalere titler koster mer enn i fastprisland. I fastprisland er prisnivået på bestselgerne og smalere titler jevnere. Dette gir igjen et økonomisk grunnlag for å produsere mangfold, bredde og kvalitet.

For å nå lovforslagets overordnede formål om å fremme norsk litteratur, skriftkultur og kultur- og kunnskapsformidling, samt gode driftsvilkår, trenger vi at også fagbøker omfattes av bokloven. Dette vil gi forutsigbarhet til å drifte campusbokhandler og legge til rette for et bredere mangfold av fagbøker, fordi de får skaffe- og leveringsplikt. Dette vil igjen gi bedre vilkår for forfattere som skriver fagbøker.

Et tema mange i bransjen har vært opptatt av, er avanseregulering. Det foreligger ingen regulering av rabatt i dag, og for å sikre at en forholdsmessig andel av inntektene fra boksalg blir holdt i produksjonsleddet, og dermed legger til rette for at det skapes og gis ut et mangfold av litteratur, trengs en avanseregulering.

Utviklingen mot stadig mer vertikal integrasjon i bokbransjen gjør at det er et økende press på rabattnivået mellom forlag og bokhandel. Sentraliseringen i forhandlerleddet har resultert i at det i dag bare er to store bokhandlerkjeder igjen, Norli og ARK. Disse kontrollerer til sammen 61 pst. av bokhandelene i Norge og to tredjedeler av omsetningen i allmenntil markedet. Avanseregulering er egnet til å utjevne noe av maktubalansen som er der i dag i konkurransen mellom de små og mellomstore forlagene og de store forlagene. Derfor er vi for dette. Det er likevel viktig at rabattvinduet tilsvarer minst dagens praksis, og at det er insentiver til å kjøpe et større volum av enkelte titler.

For SV har det også vært viktig at tilbudet på bibliotekene er bredest mulig, slik at alle – uansett økonomi – kan ha rik tilgang til litteratur. Flertallet i komiteen har merket seg at departementet mener at leveringsplikt til bibliotek utfordrer eneretten til spredning etter åndsverkloven. Jeg mener likevel at bibliotekene må ha rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker for at de skal kunne oppfylle samfunnsoppdraget, og ber departementet om å utforme forskrift til bokloven slik at dette tydeliggjøres. For å oppnå formålet med bokloven er det



også avgjørende at strømming av bøker i abonnementsordning eller tilsvarende må omfattes av et ikke-diskrimineringsprinsipp.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen er enig om at bokloven vil legge til rette for at vi også i fremtiden vil ha et bredt og mangfoldig litteraturutvalg i Norge, og dessuten sikre lesere i hele Norges land lik tilgang til litteraturen, også i nye formater.

**Grunde Almeland (V) [10:32:10]** (komiteens leder): Lesing fremmer demokrati, dannelse og kritisk refleksjon og er med på å utvikle den kunnskapsnasjonen Norge er. Derfor har vi et ansvar for at det også i fremtiden blir skrevet og utgitt bøker på norsk, i tillegg til at det oversettes bøker til norsk. Vi ønsker et bredt litteraturutvalg på alle norske skriftspråk og vil opprettholde et mangfold i bokhandelen. Det er selve grunnlaget for hvorfor også Venstre i dag er med på å stemme for en boklov.

Veien fram til en boklov har vært noe lang, noe krøkkete og med mange humper i veien. Jeg er glad for at vi i dag er kommet til det punktet at vi vedtar en lov som jeg oppriktig mener gir et godt grunnlag for det som et stort flertall i det politiske Norge er enige om, nemlig at vi trenger en regulering av bokbransjen for å sørge for å opprettholde noen av de målene jeg nevnte helt innledningsvis.

Representanten fra Høyre tok tidligere i dag opp noe av historikken, og jeg vil særlig peke på noe av det samme som representanten gjorde, nemlig at under forrige regjering ble det forrige forslaget til boklov skrotet nettopp fordi man mente man trengte å gå noen ekstra runder om hvorvidt dette var en god måte å regulere bokmarkedet på. Det man kom fram til da, gjennom bl.a. den tidligere refererte rapporten fra Menon Economics, var nemlig at selve kjernen i mye av dette forslaget, nemlig fastprismodellen, var den beste modellen for å ivareta dette. Jeg er glad for at vi, et stort flertall, over tid har ønsket en regulering av bokmarkedet. Derfor opplever jeg at diskusjonen for de fleste av oss handler mer om hva som er den beste måten å regulere på, ikke hvorvidt man skal regulere eller ikke – selv om Fremskrittspartiet som eneste parti driver på med akkurat den diskusjonen.

Venstre har over tid ment at en bokavtale er den beste måten å gjøre det på. Når vi nå går inn for en boklov, er det hovedsakelig av to grunner: for det første fordi en lov utformet på denne måten, med i stor grad forskriftshjemler, gir oss anledning til å følge med i tiden og sørge for at vi har en boklov som er moderne og kan fungere i det markedet som hele tiden utvikler seg. For det andre mener jeg prinsipielt – og det er flere som har nevnt nettopp prinsipp i debatten her – at så lenge man

mener man skal ha en regulering, har man også et ansvar for å synliggjøre på en lettest mulig måte for folk hvordan den reguleringen er.

For dem av oss som er veldig opptatt av EØS-avtalen og mener den er god, er det viktig å si at for at vi skal få lov til å ha denne typen regulering, er nettopp det å regulere i lov som utgangspunkt – kontra en forskriftshjemmel, slik vi til nå har gjort det – en mer synlig og mer bærekraftig måte å regulere på. Jeg mener det er flere gode grunner til å gjøre det på nettopp denne måten.

Så mener jeg at flere av de punktene som jeg er veldig glad for at vi har blitt enige om å gi i hjemmelekse til regjeringen, er blitt redegjort veldig godt for. Likevel vil jeg nevne to ting spesielt, for med disse forskriftshjemlene som kommer, kommer det også et ganske stort ansvar for statsråden og regjeringen. For det første vil jeg ta opp det som flere har nevnt om avanseregulering. Venstre er i utgangspunktet ganske kritisk til å ta i bruk en avanseregulering, hovedsakelig fordi det er et ganske kraftig virkemiddel. Vi mener at regjeringen i proposisjonen argumenterer veldig godt for hvorfor det kan være god grunn for å ta dette i bruk, og de klargjør godt at i visse tilfeller vil det også være nødvendig. Likevel mener vi at de i større grad må redegjøre for at det slik markedet er i dag, faktisk vil være nyttig, for den jobben har vi gitt dem gjennom også å utsette iverksettelse til man har fått på plass utredningsarbeidet.

Jeg ser at tiden løper ut, det er masse mer jeg skulle ha nevnt, men jeg opplever at flere av de tidligere representantene har ivaretatt det godt. Jeg gleder meg i hvert fall til å stemme for denne loven.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:37:24]:** Noe av det viktigste vi kan holde på med, er å forsøke å få flere folk til å lese. Tilgangen på litteratur er grunnleggende for at demokratiet vårt skal fungere. Evnen til å lese og forstå tekst, både fysisk og digitalt, er avgjørende for å kunne orientere seg og delta som samfunnsborger. Derfor er det en historisk dag i dag, når vi i lov endelig sikrer at tilgangen på litteratur er lik.

Bokloven vil legge til rette for kvalitet, for bredde og for mangfold i utgivelser. Vi sikrer i dag en stabil og forutsigbar økonomi for forfattere, oversettere, illustratører, forlag og bokhandlere. Vi styrker den viktige offentlige samtalen på norsk og en sterkere skriftkultur, også på de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene.

De viktigste elementene i regjeringens lovforslag er forslaget om obligatorisk fastpris på alle utgivelser, også fagbøker og lærebøker for høyere utdanning. Fastprisen bidrar til å sikre det økonomiske grunnlaget for forfatter overfor bransje. Det er rett i kjernen av regjeringens po-

litikk for en forsterket kunstnerøkonomi. Vi løfter sektor for sektor. I dag løftes litteraturfeltet.

Bestemmelser om plikt til å skaffe og levere bøker sikrer at forfatterne når ut til leserne, og at leserne enkelt kan skaffe seg de bøkene de selv vil ha. Adgangen til å forhandle om såkalte normalkontrakter skal sikre forfatterens vilkår. Forslaget om et forbud mot forskjellsbehandling skal verne aktører mot forskjellsbehandling på bakgrunn av eierskap. Alle disse bestemmelsene virker sammen for at lovens formål kan nås.

Bokloven er sterkt ønsket av bokbransjen. Vi har hatt tett dialog med bransjen underveis og lyttet til innspill. Forslaget som i dag behandles, balanserer interessene til de ulike aktørene på en god og formålstjenlig måte. For eksempel fikk vi – og lyttet til – klare anbefalinger om at leveringsplikt for lydbøker til bibliotekene kunne bli vanskelig nå. Samtidig er jeg også glad for at flertallet i Stortinget er enige om det målet – at bokloven skal bidra til å styrke bibliotekene, også når det gjelder lyd. Her har vi altså noe å jobbe videre med.

Lyd er viktig, og det blir viktigere og viktigere. Jeg synes flertallets forslag om å utrede reguleringen av strømmemarkedet nærmere er fornuftig, og at det kan bidra til en styrking av loven på sikt. For å bedre tilgangen til lydmarkedet for både forlag og lesere foreslår vi en plikt for strømmetjenestene til å tilby eksemplarsalg av alle lydbøker. Det vil sikre salg av alle lydbøker, uavhengig av hvilket forlag lydboken er utgitt på. Det skaper likhet, det skaper like forutsetninger for deg som lytter, og det blir enklere. Jeg er videre glad for at flertallet mener at det er nødvendig å ta i bruk avanseregulering, og at dette skal gjøres skikkelig gjennom en ekstern gjennomgang.

Med loven Stortinget vedtar i dag, skaper vi et stabilt rettslig rammeverk som vil sikre en bred og mangfoldig litteratur for framtiden. Om noen skulle være i tvil: Lesing som felt skal løftes på alle de måter en regjering kan løfte det – i lov, i strategi og i penger. Derfor har vi styrket innkjøpsordningene og bibliotekene. Derfor løftet vi litteraturhusene i revidert, og derfor startet vi i forrige uke på regjeringens leselyststrategi. Derfor er vi her i dag for å vedta selveste bokloven.

**Presidenten [10:41:36]:** Det blir replikkordskifte.

**Tage Pettersen (H) [10:41:49]:** La meg starte med å gratulere statsråden med en seier som er stor for henne. Lederne av landets største biblioteker hadde tidligere i sommer et innlegg i Aftenposten der de, som biblioteksjefer, skrev at de undret seg over hva som hadde skjedd i slutfasen av arbeidet med bokloven. De lurte på hva som hadde skjedd med det opprinnelige forslaget om leveringsplikt på digitale lydbøker til bibliotekene, som flere av oss har vært inne på i innlegg her i dag. Det var et forslag som ville sikret at bibliotekene fortsatt kunne

tilby et av de mest etterspurte formatene, ifølge disse biblioteksjeferne.

Spørsmålet fra meg til statsråden blir det samme som de stilte: Hva skjedde i perioden mellom høringsutkastet og det endelige lovforslaget som regjeringen har levert til oss her på Stortinget?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:42:38]:** Det er riktig, som representanten Pettersen nevner, at vi i det opprinnelige forslaget vi sendte på høring, foreslo og virkelig ønsket å få til en leveringsplikt for lydbøker til folkebibliotekene. Det er viktig for oss som folk og for leserne å få gratis tilgang til lydbøker på bibliotekene der vi bor, og det er noe vi fortsatt jobber for. Samtidig var det, som høringen viste, juridisk sett svært komplisert å gå videre med det forslaget slik det gjelder nå, bl.a. på grunn av en rekke EØS-rettslige opphavsrettssspørsmål.

Målet står fast – vi skal jobbe videre med dette – men det var ikke mulig å komme i mål med dette nå. Heldigvis er dette noe komiteen også peker på som et felles mål. Vi skal gå i gang med å se på de juridiske sidene av det med tanke på å komme tilbake til det.

**Tage Pettersen (H) [10:43:39]:** La meg følge det opp litt. Jeg oppfatter at vi alle er enige om at dersom befolkningen skal sikres lik tilgang til litteratur og opplysning uavhengig av den enkeltes økonomi, er bibliotekene viktige, og de må ha en rett til å kunne kjøpe og låne ut alt som blir gitt ut, til fast pris, uavhengig av format. Det er helt riktig: Det foreligger et flertallsforslag og et mindretallsforslag i innstillingen i dag, som begge på sett og vis handler om hvordan man kan sikre at bibliotekene skal få den retten. Jeg opplever at statsråden nå sier at det er også hun interessert i, og det er godt å høre. Spørsmålet blir da hvor stort trykk statsråden klarer å legge på den bestillingen som flertallet i Stortinget gir henne i dag, for dette er et viktig spørsmål for mange.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:44:24]:** Hele den loven vi skal vedta i dag, bokloven, handler rett og slett om at folk, uansett hvem man er og hvor man bor, skal ha tilgang til litteratur av høy kvalitet, både de smaleste titler og de mest populære titlene, i innbundet form, som e-bok og som lydbok. Det handler om et mangfold av litteratur til folket, for å si det slik. Da er det klart at når vi står igjen med en uløst sak, det at vi ikke kom i mål med spørsmålet om lydbøker på bibliotekene, er det noe vi kommer til å prioritere å jobbe for framover. Det er vanskelig for meg å si når vi kan komme videre i den saken, for det er kompliserte juridiske spørsmål, men representanten Pettersen skal være sikker på at vi skal gjøre alt vi kan for å få til dette.

**Tage Pettersen (H) [10:45:08]:** Kulturavisen Dagbladet har i dag en lederartikkel, som sikkert alle i salen har lest, som problematiserer fastprisprinsippet. Avisen slår fast at ordningen framstår som en religion – det er ikke mine ord – og at lovgiverne ikke tar innover seg at dette ikke er gode nok virkemidler overfor dagens forbrukeratferd. Avisen problematiserer også at nye bøker blir dyrere, og at det er ulogisk at leserne må kjøpe strømmeutgaver til en pris som nærmer seg det papirboken koster. La meg understreke, som jeg også var tydelig på i mitt innlegg, at Høyre også er for en modell med fastpris, så det er ikke på det prinsipielle planet vi er uenige i denne sammenhengen. Dagbladet konkluderer med at konkurransen fra andre ikke i stor nok grad er tatt hensyn til – med tanke på virkemiddelbruken – når framtidens bokmarked beskrives og vedtas gjennom et lovvedtak i dag.

Har statsråden sett dypt nok inn i krystallkulen for å ta innover seg de utfordringene og mulighetene som ligger litt fram i tid?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:46:08]:** Jeg satte ned en utredningsgruppe for å utrede en framtidsrettet og moderne boklov allerede samme dagen som jeg tok over som kultur- og likestillingsminister. Den gruppen ble ledet av Aslak Sira Myhre, vår nasjonalbibliotekar, som gjorde en formidabel jobb i over et halvt år med å se på både avtaler og lover i andre land og dykke ned i alle deler av det norske litteratur- og bokmarkedet. Det gjør at vi i dag legger fram en lov som er formålstjenlig, oppdatert og står seg for framtiden. Fastprisregimet er selve ryggraden i boklovsforslaget, fordi det er det som sikrer forfatterøkonomien, det er det som sikrer at man kan tjene penger på å skrive ting som kanskje ikke veldig mange leser, men som er viktig for demokratiet vårt. Det er rett og slett det som sikrer likebehandling.

Vi er grunnleggende uenig med Høyre ved at vi ikke synes at markedet er formålstjenlig i litteratur- og bokbransjen.

**Grunde Almeland (V) [10:47:31]:** Jeg får vel også starte med å gratulere statsråden med ny lov. Jeg gleder meg som sagt til å stemme for den. Jeg er også glad for at Dagbladets lederartikkel konkluderer med at det er nødvendig med denne loven. Så er det også sagt.

Det jeg lurer på, og som jeg også tok opp i innlegget mitt, gjelder de prosessene som nå kommer. Noen av de hjemlene Stortinget gir med denne nye loven, er ganske vide, i den forstand at det er ganske mye statsråden vil ha anledning til å gjøre. Det som er av avgjørende betydning, i hvert fall for Venstre, er at de prosessene som nå kommer, både for å fastsette en eventuell avanseregulering og når det gjelder eventuelt å ta i bruk den for-

skriftshjemmelen som kommer for normalkontrakter, er gode og inkluderende prosesser overfor dem som berøres av det. Om statsråden kan si litt om hva hun legger opp til framover, hadde det vært veldig fint.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:48:32]:** Først vil jeg si at jeg er glad for at et flertall i komiteen og i Stortinget støtter og mener at det er nødvendig med en avanseregulering. Det har vært viktig for regjeringen, for meg og for bransjen. Jeg er også glad for at komiteen befester det regjeringen har sagt, at dette er viktig. Det har egentlig gjeldt alle delene av bokloven. Det har vært kanskje tidenes mest inkluderende prosess, både før høringsutkastet, underveis i høringen og etterpå. Slik skal det også fortsatt være.

Når det gjelder de detaljene som nå er uavklarte, som f.eks. hvordan avansereguleringen skal ende, kommer jeg til å følge opp det Stortinget sier om at det skal være en inkluderende prosess, og at vi skal avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen før den bestemmelsen trer i kraft.

**Grunde Almeland (V) [10:49:31]:** Det er selvsagt veldig godt å høre. Jeg regnet med det, men jeg håper også at vi, når disse hjemlene tas i bruk, kan se at bransjen opplever det, og at man faktisk har blitt hørt, for dette har ganske stor påvirkning på bransjen, alt etter som hvordan man tar i bruk disse.

For å gå litt nærmere inn på det som dreier seg om normalkontrakter, vil jeg nevne at dette er noe som ble tilføyd i Stortinget. Derfor er jeg ekstra opptatt av hva statsråden tenker om å ta en sånn forskriftshjemmel i bruk. Slik som i hvert fall Venstre har ment det, er denne hjemmelen ment for et ganske snevert sett av tilfeller, der man over tid ser at forfattere ikke blir gitt rimelige vederlag.

Om statsråden har noen refleksjoner om hvordan eller om det er nødvendig å ta en slik forskriftshjemmel i bruk, hadde det også vært nyttig for Stortinget.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [10:50:32]:** Jeg er glad for at Venstre har gitt sin støtte til det. Bruk av normalkontrakter er et viktig grep for å sikre forfatterens vilkår. Jeg må nok komme tilbake til den konkrete bruken av den forskriften etter at vi har tatt stilling til akkurat det.

**Presidenten [10:50:52]:** Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:50:58]

*Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom*

*ulike oppgaver*) (Innst. 422 L (2022–2023), jf. Prop. 106 L (2022–2023))

**Presidenten [10:51:10]:** Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:51:35]** (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt samarbeid i saken og vise til at det er en samlet komité som står bak innstillingen.

Det var nå på tide å få ryddet opp i at det for altfor mange var forvirrende at både fagetaten til Kultur- og likestillingsdepartementet og selve rådet som forvalter Norsk kulturfond, het Kulturrådet, for de har veldig forskjellige oppgaver. Når jeg eller andre henviste til Kulturrådet, var det aldri gitt uten kontekst hvilket Kulturråd jeg siktet til. Var det fagetaten, den som har utvikling og forvaltningsoppgaver som tilskuddsforvaltning til ordninger og til kultur- og kunstinstitusjoner, den som driver med statistikk og analyse og har oppgaver knyttet til nasjonal museumsutvikling, kulturell og kreativ næring, nasjonale minoriteter og internasjonalt kultursamarbeid, eller var det fondskollegiet Kulturrådet jeg siktet til – det som utnevnes av Kongen i statsråd, hvor medlemmene er oppnevnt fordi de har kunst- og kulturfaglig kompetanse, og som skal være et uavhengig rådgivende organ for staten i kulturspørsmål, og ikke minst forvalte selve Kulturfondet vårt på armlengdes avstand fra myndighetene?

Endringene som gjøres i kulturrådsloven, er bra, og den vil nå gi oss alle et tydelig skille mellom såkalte armlengdeoppgaver og direktoratsoppgaver når det gjelder Kulturrådet som armlengdeorgan, eller sagt på en annen måte: Nå vet man med sikkerhet hvilket organ det henvises til når man snakker om Kulturrådet, for fagetaten har fått navnet Kulturdirektoratet, noe som ble gjort gjeldende fra og med 1. januar i år. Her må jeg presisere at det kun er en navneendring, det er ikke tilføring av flere direktoratsoppgaver det her er snakk om.

Nå blir det enklere for både søkerne og offentligheten å forstå at det som nå fortsetter å hete Kulturrådet, er det organet som tar beslutninger som er fattet på et uavhengig kunst- og kulturfaglig grunnlag på armlengdes avstand. Nettopp armlengdes avstand-prinsippet er en av de viktigste grunnene til at komiteen med letthet går inn for å synliggjøre at det gamle Kulturrådet er to forskjellige ting, for armlengdes avstand er viktig for å sikre

at kulturpolitikken ikke skal gripe inn i den kunstneriske friheten til dem som søker støtte fra Kulturfondet. Slik sørger vi for at kunst- og kulturfeltet forblir en viktig arena for ytringsfriheten.

Komiteen avholdt høring i saken, og ingen gikk imot forslaget. Selv det som nå fortsatt heter Kulturrådet, stiller seg i all hovedsak bak forslagene. Enkelte av høringsinstansene stiller dog spørsmål ved om Kulturrådet vil være sikret nødvendig fagadministrative ressurser når bestemmelsen om Kulturdirektoratet og sekretariatsoppgavene tas ut av loven. Det forutsetter vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet at selvfølgelig blir ivaretatt.

**Tage Pettersen (H) [10:54:51]:** En samlet komité står bak tydeliggjøringen av skillet mellom Kulturrådet og Kulturdirektoratet. Både navneendringen og endringen i kulturrådsloven er riktige skritt å gå, men flere skritt bør følge.

Skilsmissen har ikke gått helt fredelig for seg. Det har vært reist en problemstilling om hvordan et departementsstyrt direktorat klarer å håndtere det å være sekretariat for et organ som skal forvalte Kulturfondet på armlengdes avstand fra myndighetene, og i flere saker i både Subjekt, Kunstkritikk og Klassekampen har vi kunnet lese om dette. Vi må sikre at det er tydelig, både for søkere, offentligheten og myndigheter, hvilke kulturkroner som fordeles på armlengdes avstand ut fra kunst- og kulturfaglige vurderinger, og hvilke som fordeles av det departementsstyrte direktoratet.

I høringsinnspillene til proposisjonen er det ingen som går imot forslaget om en tydeliggjøring av dette skillet mellom ulike oppgaver, men det reises flere relevante problemstillinger vi må bidra til å avklare. En problemstilling som løftes, er en bekymring for at det er gjort skrittvisse overføringer av oppgaver til Kulturrådet uten forutgående dialog eller åpne utrednings- og høringsprosesser. Dette handler om robustheten til å kunne utføre disse oppgavene. Et annet av spørsmålene handler om hvorvidt Kulturrådet vil være sikret nødvendige fagadministrative ressurser når Kulturdirektoratet og sekretariatsoppgavene nå tas ut av loven. Over 8 000 søknader skal behandles årlig i 43 ulike tilskuddsordninger. Søkere skal veiledes, informasjon om ordningene skal nå ut til nye og gamle søkere, og utredninger skal gjøres. Det er sekretariatet som må stå for den løpende dialogen med kunst- og kulturlivet. Kulturrådet har nylig løftet den samme problemstillingen i møte med meg her på Stortinget.

Departementet legger til grunn at dette behovet kan sikres gjennom styringsdialogen med Kulturdirektoratet, og da bør vi være tydelige på at dette er noe vi skal følge nøye med på.

I en merknad skriver de borgerlige partiene og SV at prinsippet om armlengdes avstand må styrkes, og vi viser til at Kulturrådets rolle, oppgaver og sammensetning bør evalueres bredt, gjerne i en nordisk kontekst. For Høyres del handler dette om å sikre legitimiteten til både ordningen og ressursinnsatsen det offentlige bidrar med inn i kulturlivet, og det handler om å gjøre det på den smarteste måten, der mest mulig av pengene vi bevilger nettopp til kultur, kommer ut til aktørene i feltet. Mot denne bakgrunnen skal det bli interessant å lese høringsinnspillene til en lovfesting av nettopp armlengdesprinsippet i forslaget til ny kulturlov, hvor fristen er nå i slutten av juni.

**Kathy Lie (SV) [10:57:50]:** Den frie kunsten skal være fri – fri fra politisk styring og sensur. I et land hvor ytringsfriheten og demokratiet står sterkt, er det ekstra viktig å hegne om den frie kunsten og kulturen, uavhengig av hvem som styrer landet. Derfor er det så viktig med et stort kulturfond, hvor midlene deles ut av et uavhengig råd uten politisk styring, på det vi kaller armlengdes avstand. Vår jobb bør være å putte penger i fondet og sørge for at Kulturrådet har best mulig arbeidsforhold, slik at de kan fordele pengene ut til et stort mangfold av kunst og kultur i hele landet.

I flere år har det vært diskusjoner om hvor uavhengig Kulturrådet egentlig er. Det har sett ut som det har vært en sammenblanding av Kulturrådets oppgaver og direktoratsfunksjoner, og det har vært foreslått ulike varianter av organisering for å skille dette tydeligere fra hverandre. Fra 1. januar i år ble skillet gjort tydeligere ved at virksomheten endret navn til Kulturdirektoratet, mens rådskollegiet beholdt navnet Kulturrådet.

Navneendringen og endringen i kulturrådsloven har som mål å tydeliggjøre skillet mellom hvilke beslutninger som tas på vegne av regjeringen, og hvilke beslutninger som tas på armlengdes avstand. Lovendringen har fått positiv tilbakemelding fra høringsinstansene og i all hovedsak positiv tilbakemelding fra Kulturrådet selv.

Noen har lurt litt på hvor reelt skillet mellom råd og direktorat egentlig har blitt når den eneste synlige forandringen er navneendringen, men med lovendringen og godt informasjonsarbeid kan dette bli tydeligere for folk. Noen har stilt spørsmål ved om Kulturrådet vil være sikret nødvendige sekretariatsressurser med denne delingen når det foreslås at Kulturrådet ikke skal ha et eget sekretariat, og at denne funksjonen skal ligge hos direktoratet. SV mener det må sikres at Kulturdirektoratets sekretariatsressurser står i forhold til det omfattende oppdraget Kulturrådet har. Med rådets enorme mengder søknader til behandling på svært ulike felt er det viktig at de sikres arbeidsforhold som gjør dem i

stand til å ha oversikt og behandle alle søknader om midler på en god måte.

Det er viktig at kunstnerne har tillit til Kulturrådets uavhengighet, og at sammensetningen av rådet reflekterer det brede kunst- og kulturfeltet. Derfor er vi enige om at Kulturrådets rolle, sammensetning og oppgaver bør evalueres bredt. Det viktigste med både navneendringen og endringen av kulturrådsloven er likevel at prinsippet om armlengdes avstand styrkes. Det mener vi at denne lovendringen bidrar til.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:00:44]:** Jeg er glad for at komiteen har samlet seg om enstemmighet i denne saken. Lovendringen vi behandler i dag, innebærer ingen endringer i verken organisering, oppgaver eller fullmakter i kulturforvaltningen. Til tross for det mener jeg at endringene er viktige. Det kan jo høres merkelig ut, men det er fordi endringene bidrar til å støtte opp under armlengdesprinsippet, som flere her har snakket om. Det gjør vi ved å tydeliggjøre skillet mellom direktoratsoppgaver som utøves på vegne av departementet, og oppgaver som utøves med en særlig uavhengighet, altså armlengdesoppgavene. Skillet er også tydeliggjort ved at virksomheten fra 1. januar i år opererer under navnet Kulturdirektoratet, mens rådskollegiet har beholdt navnet Kulturrådet.

Armlengdesprinsippet er helt sentralt i norsk kulturpolitikk. Det har til og med blitt omtalt som en slags kulturpolitisk grunnlov. Det er viktig, for kunst og kultur har mange funksjoner, ikke minst som kanaler og arenaer for den åpenheten og kritikken et demokratisk samfunn er helt avhengig av. Kunst og kultur stiller spørsmål, reiser debatt og skal kritisere makta. Hvis det skal kunne oppfylle den samfunnsoppgaven, må kunsten og kulturen være fri. Det må produseres og formidles med en uavhengighet fra de samme maktstrukturene det skal overvåke, kommentere og kritisere – som f.eks. oss i denne salen. Ikke minst må folk der ute være trygge på at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke er underlagt politisk styring. Det er grunnen til at det er så viktig å hegne om armlengdesprinsippet.

Jeg har nylig sendt på høring et forslag om å lovfeste armlengdesprinsippet i kulturloven. Men i første omgang gjør vi det altså her i dag, gjennom de foreslåtte endringene i kulturloven.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

**Presidenten [11:02:51]:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:03:03]

*Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal og Terje Halleland om å redusere etterslepet i finansieringen av idrettsanlegg (Innst. 381 S (2022–2023), jf. Dokument 8:148 S (2022–2023))*

**Presidenten [11:03:19]:** Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Turid Kristensen (H) [11:03:53]** (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet for å løfte en sak som er veldig viktig for idretten, og også komiteen for et godt samarbeid. Det er bred enighet i komiteen om at for mange idretter er anlegg helt grunnleggende for aktivitet, og at mange anlegg også er viktige sosiale møteplasser i nærmiljøet. På tross av satsinger fra flere regjeringer er det fortsatt et stort og udekket behov for nye anlegg. Det er også enighet om at noe må gjøres for å sørge for bedre anleggsdekning i hele landet. Det er noe mer uenighet om hvordan vi skal få løst dette problemet, og i hvilken rekkefølge vi skal gjøre ting. Jeg vil derfor nå gå over til å redegjøre for Høyres standpunkt i denne saken.

Høyre er glade for at dagens regjering har satt i gang et arbeid med å komme fram til en ny ordning for tildeling av spillemidler og en nasjonal plan for idrettsanlegg. Vi ser fram til at resultatet av dette arbeidet skal presenteres, og har store forventninger til at alle innspillene fra idretten og andre aktører blir lyttet til, og at planen vil svare ut de behovene som helt åpenbart er der. Hvilke anlegg skal bygges? Hvor skal de bygges? Hvordan skal vi klare å prioritere bedre? Kan det legges til rette for mer sambruk, f.eks. mellom organisert og egenorganisert aktivitet? Hvordan kan det legges til rette for at idretten kan få hjelp til å energieffektivisere sine anlegg? Hvordan skal vi møte EUs forbud mot gummigranulat uten at fotballen kneler? Dette er bare noen av spørsmålene vi må klare å finne svar på.

Høyre skulle likevel ønske at regjeringen hadde valgt å legge fram en egen stortingsmelding for idretten. Idretten står overfor flere større utfordringer, og mange av disse henger sammen og burde ha vært sett i sammenheng. Anleggssituasjonen er én av disse. Når en fjerdedel av idrettslagene mangler anlegg eller ikke har tilstrekkelig kapasitet til å tilby dem som ønsker å være

med, en plass på laget, bidrar det f.eks. ikke til å sette idrettslagene i stand til å gjøre noe med det som er en annen stor utfordring, nemlig å sørge for at økonomiske barrierer ikke stenger barn og unge ute fra idretten. De må også ha plass til å ta imot disse barna.

Høyre i regjering skulle legge fram en stortingsmelding som nettopp kunne se ting i sammenheng, men pandemien gjorde at arbeidet måtte utsettes, og at vi i stedet i første omgang måtte prioritere å få på plass en strategi for å få tilbake aktiviteten etter pandemien. Så ble det regjeringsskifte. Jeg må si at jeg synes det er synd at regjeringen ikke vil legge fram en stortingsmelding, som ikke bare vi i Høyre ønsker oss, men som er sterkt ønsket også av idretten selv.

Jeg velger likevel å glede meg over at regjeringen har startet sitt arbeid med anleggssituasjonen, og det er dette som er grunnen til at Høyre ikke støtter de framlagte forslagene – at arbeidet er godt i gang. Men som nevnt: Jeg og Høyre er like utålmodige som forslagsstillerne i Fremskrittspartiet, og vi har store forventninger til at planen som nå skal legges fram, vil føre til klare forbedringer. Vi venter i spenning.

**Ragnhild Male Hartviksen (A) [11:07:12]:** Anlegg er en forutsetning for all idrett. I tillegg skaper anlegg aktivitet i seg selv og er ofte en viktig møteplass i lokalsamfunnene landet over. På og rundt anlegg møtes folk på tvers av alder, kjønn, etnisitet, bakgrunn og funksjonsnivå. Anlegg gir derfor ofte grunnlag for gode oppvekstvilkår for barn og unge og legger grunnlag for gode nærmiljøer. Flere steder i landet er det mangel på anlegg. Det kan føre til at både barn og unge må delta i aktiviteter på svært ugunstige tider av døgnet, og for andre igjen kan det bety at det er ventelister og manglende muligheter til å delta.

Spillemidler, altså overskuddet fra Norsk Tipping, er og har vært avgjørende for å sikre utvikling av idrettsanlegg. Som lokalpolitiker har jeg selv sett verdien av det da vi lagde både ROS Arena og Torvbråten flerbruksanlegg i samarbeid med skole og det lokale miljøet. Vi må likevel konstatere og trekke fram at ventetiden på utbetaling av tilskudd i disse prosessene fortsatt er for lang, men vil samtidig påpeke at ventetiden, for første gang på om lag 20 år, nå er nede i to år. Etterslepet er faktisk redusert med så mye som 1,1 mrd. kr de to siste årene. Siden anlegg har vært en så viktig sak i en årrekke, var det overraskende at forrige regjering ikke prioriterte dette, og at man avsluttet åtte regjeringsår med å presentere en idrettsstrategi som heller ikke omtalte eller initierte hvordan vi skulle sikre en god utvikling av anlegg i framtiden.

Den nye regjeringen har umiddelbart tatt tak i utfordringene på flere måter. Gjennom den nye penge-

spilloven har vi tilrettelagt for at deler av overskuddet til Norsk Tipping skal brukes på anlegg også i fremtiden. Tippemidlene til anlegg for 2022 fikk økt andelen med 138 mill. kr, til 1,7 mrd. kr, og det er tatt initiativ til utvikling av en nasjonal plan for idrettsanlegg, der alle fylker og sentrale organisasjoner deltar.

Avslutningsvis vil jeg derfor få si at det lover bra for barn og unge og for idretten at det nå kan se ut som det på Stortinget er et tydelig engasjement knyttet til anlegg. Da er det bare å se fram mot videre samarbeid – både barn og unge, lokalsamfunnene og ikke minst idretten og alle de frivillige fortjener det.

**Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:10:03]:** Alltid, og ikke minst etter pandemien, har barn og unge et stort behov for å kunne samles for å drive med idrett og fysisk aktivitet. Det er avgjørende for både den mentale og den fysiske helsen, og barn og unge fortjener både gode, trygge hallarenaer og arenaer som gjør at de kan få utføre aktiviteter på en trygg, motiverende og tilfredsstillende måte. Derfor er situasjonen med etterslep i bygging og vedlikehold av idrettsanlegg alvorlig. Men for regjeringen er det et uttalt mål at ventetiden på utbetaling av spillemidler til dette formålet skal gå ned, og vi i regjeringens partiene vil vise til at ventetiden for første gang på over 20 år er på riktig vei. De siste to årene har etterslepet blitt redusert med 1,1 mrd. kr, som min kollega i Arbeiderpartiet var inne på.

Forslaget fra Fremskrittspartiet peker på noe som er veldig viktig, og intensjonen er bra. Men det er ikke noe vi kommer til å støtte, for forslaget er på mange måter ganske unødvendig. Det er fordi, som mange har vært inne på, idrettsministeren vår er i gang med en stor gjennomgang av tilskuddsordningen for spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det har vært innspillmøter over hele landet. Noen av dem har jeg fått tatt del i. Det har vært veldig artig å se det engasjementet som er her. I helgen var det idrettsting, og der var også idrettsanlegg en del av det man hadde et spesielt fokus på. Derfor er jeg veldig glad for at statsråden og departementet har innbudt til en bred prosess i arbeidet med hvordan vi skal forvalte anleggspolitikken vår framover, og det virker som om store deler av Stortinget vil være med på den prosessen. Det er viktig at en sann strategi og plan står seg over tid, og jeg ser fram til det arbeidet.

**Silje Hjemdal (FrP) [11:12:28]:** Det er godt å høre at vi er flere i denne salen som er på lag med idretten. Jeg synes imidlertid det er litt dumt at de fleste representantene understreker at man er enig med Fremskrittspartiet, men at man vil ikke støtte konkrete forslag, for det er nettopp det er idretten ber om, også i sitt høringsinnspill. Jeg mener at vi hadde hatt en veldig flott mulighet i dag til å stadfeste noen prinsipper, og så kan

man gjerne komme tilbake senere med en større og bredere sak.

For mange idretter er anlegg helt grunnleggende for aktivitet, og mange anlegg har også veldig viktige sosiale funksjoner, idet de også er gode møteplasser ute i folks nærmiljø. Der møtes innbyggere, det er der vi får vennene våre, vi danner nettverk, og selvfølgelig gir de sosiale samfunnene som dannes der, utrolig gode ringvirkninger. Gode rammevilkår for frivillige lag og organisasjoner over hele landet er derfor en viktig politisk målsetting.

Selv om vi blir stående alene i nok en sak, gjør ikke det Fremskrittspartiet noen ting, og jeg kommer til å fremme tre konkrete forslag, som også Norges Idrettsforbund har sendt sin støtte til. De går på at vi ønsker at regjeringen skal legge fram en plan for å redusere det etterslepet som er. Ja, det er redusert, men det er fremdeles et milliardetterslep på finansiering av idrettsanlegg over spillemidlene. Det gjør at idrettsanlegg som venter på tilskudd, er utålmodige og må bruke penger på en mellomfinansiering som er dyr for dem, også i en tid der deres priser har økt – ikke minst strømregningene. Derfor ber vi i forslag nr. 2 om at man ser på ulike løsninger til hvordan idrettslag og kommuner kan slippe de kostnadene som en sann mellomfinansiering betyr for disse. Det kan faktisk utgjøre en stor forskjell i om man må kutte i annen aktivitet til barn og unge, eller må sette prosjekter på vent fordi man er nødt til å bruke penger på en mellomfinansiering.

Sist, men ikke minst, tar vi også opp et forslag som vi har fremmet ved en del andre anledninger gjennom disse årene. Det er at vi ønsker at regjeringen skal komme tilbake med en sak om regelstyring av momskompensasjonen for idrettsanlegg.

**Presidenten [11:15:30]:** Da har representanten Silje Hjemdal tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Grunde Almeland (V) [11:15:45] (komiteens leder):** Å kunne delta på fritidsaktiviteter med sine klassekamerater og venner bidrar til å gi unge gode opplevelser. Det gir samhold og bidrar til inkludering. Likevel opererer 26 pst. av idrettslag med ventelister eller har på andre måter ikke kapasitet til å ta inn barna som ønsker å delta i aktivitet. For å møte denne utfordringen er det positivt at regjeringen har satt i gang en gjennomgang av tilskuddsordningen i spillemiddelordningen for idretts- og fritidsanlegg som en del av den nasjonale planen for idrettsanlegg.

Det er nødvendig å vurdere mange forskjellige faktorer for å forbedre denne ordningen. Det er viktig å ta hensyn til anleggsdekningen for befolkningen i ulike områder og å inkludere sosioøkonomiske faktorer i vurderingen. Vi er avhengige av å ha et godt system nasjo-

nalt som bidrar til at det bygges gode arenaer rundt omkring i hele landet.

Et annen viktig aspekt er slitasjen på idrettsanleggene, spesielt når det gjelder dekker som kunstgressbaner. Noen områder vil oppleve høyere slitasje på grunn av hyppig bruk av mange mennesker, og det er derfor nødvendig ikke bare å basere vurderingen av behovet for utskifting av dekker på hvor lenge de har vært i bruk, men også ta hensyn til den faktiske slitasjen.

Når man prioriterer anleggene, er det avgjørende å imøtekomme behovene der de er størst, og involvere idrettsorganisasjonene i vurderingen av hvilke anlegg som er mest nødvendige og vil gi størst nytte for både innbyggere og idretten i det aktuelle området. Det bør også styrke samarbeidet mellom kommuner og mellom kommuner og fylker samt oppmuntre til medfinansiering fra stiftelser og private aktører.

Det nylige vedtaket i EU om et omfattende forbud mot omsetning av gummigranulat som innfyll på kunstgressbaner vil utvilsomt ha betydelige konsekvenser for bygging og vedlikehold av idrettsanlegg her i Norge. Bruken av gummigranulat har vært en miljømessig utfordring som det har vært, og fortsatt er, avgjørende å håndtere. Årlig kan tap av gummigranulat fra kunstgressbaner utgjøre opptil 1 500 tonn mikroplast. Dette har ført til økt bekymring nasjonalt og internasjonalt, da mikroplast utgjør en betydelig trussel mot miljøet og helsen til både mennesker og dyr.

I 2021 implementerte Solberg-regjeringen et regelverk i forurensningsforskriften som hadde potensial til å redusere forurensningen fra kunstgressbanene med over 90 pst. Dette regelverket innførte krav til fysiske barrierer rundt banene og oppsamlingsløsninger som ville forhindre spredning av forurensende stoffer utenfor banen. Videre ble det innført en substitusjonsplikt som krever at ansvarlige parter vurderer alternative løsninger med mindre miljørisiko. Når dette omsetningsforbudet fra EU nå innføres, er det avgjørende betydning at idrettslag ikke blir stående alene med både regningen og oppgaven med å finne et godt alternativ. Jeg håper dette perspektivet også er med når regjeringen skal se på anleggspolitikken.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:19:03]:** Den norske enerettsmodellen, som hele idretten, kulturen og frivilligheten slår ring om, men som Fremskrittspartiet vil skrote, har sikret statlige bidrag til bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet helt siden 1948.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har økt tilskuddet til idrettsanlegg med over 130 mill. kr og har fordelt over 1,7 mrd. kr til dette formålet hvert år. Det har ført til at ventetiden – for første gang på ca. 20 år – nå er nede i to år, og etterslepet er redusert med omtrent

1,1 mrd. kr. Dette er med andre ord det motsatte av hva som var trenden da Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen styrte. Med en gang vi tok over i regjering, startet vi arbeidet med en nasjonal plan for idrettsanlegg. Målet med den er å sikre at vi bidrar til å bygge flere og bedre anlegg, som trengs, samt at selve ordningen forvaltes på en mer effektiv måte.

I høst og i vinter har det blitt avholdt innspillmøter for den planen i alle fylker samt med de sentrale organisasjonene på området. Idretten, kommunene og fylkeskommunene har vært svært delaktige i innspillsprosessen, og det har vært utvist stort engasjement, noe vi er veldig glade for. Opposisjonen og hele komiteen ble også invitert til disse innspillmøtene. Det er synd at ingen hadde mulighet til å delta. Men som forslagsstilleren vet, vil vi gi en orientering om dette arbeidet med planen og innspillene til hele komiteen allerede i morgen. Planen skal være klar våren 2024 – og dermed ligge til grunn for spillemiddelfordelingen i 2025. Vi er med andre ord godt i gang og leverer gode resultater, betydelig bedre resultater enn det forrige regjering var i nærheten av å få til i løpet av åtte år.

Gitt at forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet ønsker å fjerne enerettsmodellen, samt at de verken da de satt i regjering selv, eller nå, i sine alternative budsjetter, har levert noe som helst på dette området, håper jeg at dette representantforslaget først og fremst er et tegn på at Fremskrittspartiet er åpne for å endre sin politikk til det beste for en samlet idretts- og frivillighetsbevegelse, samt at de vil være konstruktive samarbeidspartnere i arbeidet med en ny nasjonal plan for idrettsanlegg, slik at den kan få bred tilslutning. Det vil gi den forutsigbarheten som idretten ønsker seg og trenger.

**Presidenten [11:21:39]:** Det blir replikkordskifte.

**Silje Hjemdal (FrP) [11:21:55]:** Vi diskuterte leselyst litt tidligere i dag, og jeg kan da oppfordre til leselyst, siden det ble påpekt at Fremskrittspartiet her ikke har fremmet forslag om å oppheve spillmonopolet. Det har vi gjort ved flere anledninger, både i forslag og i budsjett. Så jeg kan oppfordre statsråden til å lese våre forslag, slik at man kanskje ikke gjentar feil fra talerstolen.

Men det som det har vært brukt masse energi på i dag, er å forklare hvorfor man vil stemme imot Fremskrittspartiets forslag, som man samtidig sier at man er for – og dette fordi man skal komme med en nasjonal plan for idrettsanlegg. Mitt spørsmål blir da til statsråden: Når kan man egentlig forvente denne overordnede nasjonale planen for idrettsanlegg?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:22:48]:** På ett område er Fremskrittspartiet alltid forutsigbare og leverer, og det er i sine angrep på den norske spillmodel-



len. Det har vi alle sammen fått med oss at de fra tid til annen – i tide og utide, vil jeg si – foreslår i Stortinget. Det er viktig at man leser, men det er også viktig at man lytter: I mitt innlegg, som jeg nettopp holdt fra talerstolen, sa jeg nettopp at den overordnede planen for idrettsanlegg, som vi er godt i gang med, og som komiteen kommer til å orientere oss om i morgen, skal være klar våren 2024, slik at den ligger til grunn for spillemiddelfordelingen i 2025.

**Silje Hjemdal (FrP) [11:23:27]:** Jeg registrerte også at statsråden henviste til innspillsmøter hvor komiteen har vært invitert, men ikke har hatt anledning til å møte. For det første er det et skille mellom hvilke møter dere arrangerer, og så er det helt frivillig å dukke opp, men det er rett og slett ikke alltid slik at det er mulig. Kanskje det er forklaringen på hvorfor heller ingen av regjeringspartiene var på spillkonferansen i forrige uke, der man kunne møte aktører som har en litt annen tilnærming til monolet enn en selv.

Men konkret så lurer jeg på om Fremskrittspartiets forslag om å legge fram en plan for å redusere etterslepet i finansieringen er et konkret innspill statsråden vil ta med seg i denne nasjonale planen for idrettsanlegg.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:24:24]:** Som jeg sa, er vi allerede godt i gang med å lage en slik nasjonal plan for anlegg sammen med idretten.

Så er det slik at gjennom at vi har prioritert i større grad og gitt mer penger til idrettsanlegg i vår tid i regjering, har også etterslepet gått ned. Det har gått ned med 1,1 mrd. kr de siste to årene. Gjennomsnittlig ventetid er nå nede i to år, noe den ikke har vært på nesten 20 år. Så vi jobber jevnt og trutt og prioriterer å få ned etterslepet, og når den nye nasjonale planen for anlegg kommer, vil vi sørge for mer effektiv forvaltning. Vi vil sørge for at vi vet at vi bygger de riktige anleggene for de riktige folkene på de riktige stedene.

**Silje Hjemdal (FrP) [11:25:18]:** Min innvending mot statsrådets svar må være at hadde man stemt for Fremskrittspartiets modell og muligheten for å se på lisensordning, slik at man kanaliserte flere midler hjem her, hadde vi hatt enda mer penger å gi til idretten, istedenfor å sende milliarder ut av landet hvert eneste år.

En del av de andre innspillene vi mottar, er at mange idrettslag og kommuner opplever det som veldig frustrerende at man må stå i den mellomfinansieringsperioden mens man venter på spillemidler. Etter hva jeg hører her, kan man se for seg år før det legges fram en sann plan, og før noe konkret vedtas. Jeg lurer på: Vil statsråden likevel vurdere å se på en ordning for hva man kan gjøre for idrettslag og kommuner, sånn at man slipper disse kostnadene i den mellomfinansieringsperioden?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:26:22]:** Det er slik at mange kommuner allerede i dag betaler mellomfinansieringen. Det mener jeg er en bedre løsning enn å skulle lage et stort byråkrati og tunge søknadsprosesser for å forhåndsutbetale spillemidler som kommer. Vi gjør akkurat det samme som Fremskrittspartiet gjorde da de selv satt i regjering. Representantens parti har heller ikke i opposisjon i sine alternative budsjetter lagt inn penger til å gjøre dette annerledes.

Jeg vil også minne om at dersom vi skulle tatt Fremskrittspartiets politikk på alvor ved å fjerne enerettsmodellen eller innføre lisenser, ville det for øvrig knapt nok vært noe å mellomfinansiere, fordi nettopp statlige tilskudd til idrettsanlegg finansieres over spillemidlene. Det viktigste tiltaket for å få ned ventetiden og eventuelt mellomfinansieringsperioden er ikke bare å prioritere penger til anlegg, slik vi har gjort, men å sørge for at den norske spillmodellen står seg godt for framtiden.

**Turid Kristensen (H) [11:27:35]:** Statsråden skriver i sitt svarbrev til komiteen:

«Det viktigste grepet som kan gjøres for å sikre at det bygges idrettsanlegg over hele landet, er å prioritere tilskudd til dette formålet.»

Til VG uttaler statsråden at ved fordelingen av tilskudd av spillemidler i år ligger det et anleggsloft, og at det er regjeringens satsing på idrettsanlegg som gjør at ventetiden går ned og etterslepet reduseres. Det har både statsråden og regjeringspartiene gjentatt her i dag, men det var ingen økning i beløpet som går til anleggsbygging ved årets tildeling, det var nøyaktig samme beløp som i 2022. Når vi vet at prisene på det meste har steget, kan det neppe kalles en satsing.

Daværende idrettspresident Berit Kjøll uttalte etter fordelingen at det i utgangspunktet er positivt at etterslepet og ventetiden går ned, men det er urovekkende at nedgangen skyldes lavere søknadssum fra i fjor, ikke økte bevilgninger. Søknadssummen har gått ned med nesten 500 mill. kr, altså mer enn en reduksjon. Mener statsråden denne utviklingen er tilstrekkelig for å møte behovet, og at årets fordeling faktisk kan kalles en satsing?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:28:42]:** Ideelt sett ville jeg som kultur- og likestillingsminister sett at vi kunne bygge alle anlegg som ligger på blokka, med én gang, på ett år, men nå er det slik at alle partier i denne sal fortsatt må forholde seg til budsjetterammer, og ingenting vokser inn i himmelen. Men jeg er stolt av at denne regjeringen har prioritert anleggsbyggingen, både med penger og også med å lage en plan slik at vi sørger for at vi bygger riktige anlegg på de riktige stedene for de riktige folkene. Den planen er snart klar.

Uansett hva Høyre sier, har etterslepet blitt redusert, og ventetiden har gått ned, og det er som følge av denne regjeringens politikk.

**Turid Kristensen (H) [11:29:24]:** Det er jo da idretten helt uenig i. De snakker om at her er det reduserte søknadssummer, ikke regjeringens politikk, så jeg forholder meg i hvert fall til det.

EU har altså vedtatt et forbud mot å bruke gummi-granulat på kunstgressbaner, som har vært tema her i dag, og det ligger an til en overgangsordning på åtte år. Dette har skapt stor uro i hele Fotball-Norge, og fotballpresident Lise Klaveness har sagt – jeg håper at presidenten unnskylder uttrykket, men dette er et direkte sitat – at dette gjør at fotballen står overfor «et jækla krafttak».

Fotballen mener åtte år er kort tid, og at det er mye som er uavklart, og som må på plass. Statsråden har uttalt at hun mener det ikke er behov for en nasjonal strategi på dette området – man snakker med fotballen. Fotballen selv er av en helt annen oppfatning og mener at dette kan gjøres på flere måter, men at et arbeid må starte opp. Et veldig godt første steg ville kunne være å få på plass en konsekvensutredning. Fotballen sier at dette vil være til stor hjelp, og at de trenger hjelp til dette.

Vil statsråden sørge for å få satt i gang et arbeid med en slik konsekvensutredning, f.eks. som et tiltak i anleggsplanen?

Svein Harberg hadde her overtatt president-plassen.

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:30:33]:** Vi er alle bekymret for konsekvensene for fotballen ved innføring av det forbudet, et forbud veldig mange norske kommuner for øvrig allerede har, og som fotballen står i.

Jeg er også veldig klar over at hvis man ikke i løpet av de åtte årene med overgangsordning har klart å komme fram til nye og bedre løsninger for den type fotballbaner, er vi nødt til å se på hva vi kan gjøre. Det er ikke slik at fotballen skal stå alene i dette. Vi har god dialog med fotballen om hva vi som regjering, staten og myndighetene skal bidra med langs den veien.

Det er som sagt åtte år til forbudet kommer. Jeg har god tro på – og det er det som er konsekvensene av innføring av miljølovgivning – at man finner andre løsninger. Vi skal fortsette å finansiere idrettsanlegg og fotballbaner også etter forbudet mot gummigranulat. Hvis det betyr at kostnadene blir større, vil det også få konsekvenser for tildelingen av spillemidler til fotballen.

**Grunde Almeland (V) [11:31:49]:** Jeg ønsker å fortsette der siste replikant sluttet, nemlig med gummigranulat. Det er helt riktig, som statsråden sier, at det er en

del år til selve regelverket og forbudet er på plass, men de tilpasningene må jo starte allerede i dag. Jeg er for så vidt glad for at statsråden på dette området ser ut til å tenke at markedet helt fint klarer å løse dette selv, men jeg tror faktisk at vi på akkurat dette punktet trenger noe hjelp fra staten, spesielt for å komme fram til løsninger som er tilpasset det norske klimaet. For de utfordringene som passer på sørkysten av Spania, er kanskje ikke de samme som passer i Norge, der vi tross alt ønsker at folk skal kunne spille på kunstgressbaner også om vinteren.

Mitt spørsmål er: Hva ønsker statsråden å sette i verk for å gjøre den overgangen lettere for dem som drifter banene, og for å få på plass gode vinterløsninger?

**Statsråd Anette Trettebergstuen [11:32:51]:** Vi er allerede i god dialog med idretten, og spesielt med fotballen, om hvordan dette etter hvert vil kunne se ut. Vi har forsikret fotballen om at vi skal stille opp, men så er det slik, som representanten vet, at nå kommer forbudet. Det iverksettes om åtte år. Det er allerede store prosesser på gang rundt omkring, om ikke nødvendigvis her hjemme, som forsker på andre alternativer. Det er også noe vi må se på om vi kan bidra til, nettopp for å sørge for at det norske klimaet får løsninger som er tilpasset oss.

**Presidenten [11:33:27]:** Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:33:31]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager (Innst. 443 S (2022–2023), jf. Dokument 8:181 S (2022–2023))*

**Presidenten [11:33:52]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Marian Hussein (SV) [11:34:24]** (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne og komiteen for et godt samarbeid. Jeg regner med at de fleste partier vil redegjøre for sitt syn, og jeg innleder med SVs merknader i saken.

Siden før annen verdenskrig har man i Norge jobbet for at man skal få likestilt tannhelsen til folk med øvrige helsetjenester. Det er på grunn av den lange tiden og det faktum at vi har et delt helsevesen når det gjelder kroppen og tennene, at vi i SV har vært opptatt av å få på plass en tannhelsereform. Nå har vi fått på plass et utvalg som skal se på hvilke lovendringer vi må gjøre, for dette forslaget tar for seg utfordringene med endrede behandlingsmåter til ulike diagnoser og det faktum at tannhelsefeltet og tannhelseloven ikke henger sammen med resten av utviklingen i helsetjenesten.

Jeg må si det er underlig at så mange partier som ellers trekker fram vanskeligstilte grupper og ikke friske 20-åringer, nå bruker dette utvalget som en grunn til å stoppe og vente, istedenfor å gjøre de nødvendige lovendringer som trengs for at flere som har behov for tannhelsetjenester, skal få det.

Vi i SV er enige med forslagsstillerne i denne saken om at det haster med å ivareta denne gruppen. Det at vi har en ambisjon om å få dette utvalget framover og å få på plass de lovendringene, bør ikke hindre oss i å få disse lovendringene på plass nå. Derfor mener vi at det er veldig rart. Det er spesielt partiet Høyre som har vist tilbakeholdenhet i denne saken, og som jeg er særlig overrasket over, all den tid utvalget og reformen SV og regjeringspartiene har jobbet fram for de litt yngre, har fått så mye kritikk i avisene av partiet Høyre.

Med det tar jeg opp de forslagene som SV er en del av.

**Presidenten [11:37:07]:** Representanten Marian Hussein har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Even A. Røed (A) [11:37:18]:** Jeg vil først berømme forslagsstillerne for å sette fokus på en viktig gruppe innenfor tannhelsetjenestene våre. Denne regjeringen har i samarbeid med SV gjort en rekke grep for å styrke tilgangen på tannhelsetjenestene i Norge, og det er viktig og riktig.

Det er også riktig at personer med psykiske helseplager ofte har større, udekte behandlingsbehov. Denne gruppen har i dag rett på gratis tannhelsetjenester når de er under behandling, og det er et viktig tilbud som noen får benytte seg av. Det er samtidig slik at mange er for syke til å kunne benytte seg av dette underveis i psykiatrisk behandling, og når man er ferdig behandlet, faller retten bort. Dette er en utfordring vi anerkjenner, og som vi vil ta med oss videre i arbeidet med tilbudet til denne gruppen og med tannhelsetjenestene våre.

Noe arbeid er allerede satt i gang. Vi ser at det er flere utfordringer på tannhelsefeltet, denne inkludert. Derfor er det satt ned et tannhelseutvalg som vil ta for seg denne problemstillingen, i tillegg til en rekke andre, som geografiske ulikheter i tilbudet og egenandelsordninger.

Det er viktig å påpeke at mennesker som har odontofobi – eller enklere sagt: tannlegeskrekk – både i seg selv og i kombinasjon med traumer og psykiske lidelser, har rett på behandling gjennom TOO-ordningen. Det er en ordning som denne regjeringen i samarbeid med SV har styrket vesentlig, og som også er viktig for å hjelpe dem med de aller største utfordringene på tannhelsefeltet.

Det er viktig at vi på dette feltet klarer å se helheten, og at vi prioriterer også her. Det er ikke dermed sagt at denne gruppen ikke skal prioriteres, men det er vanskelig å gjøre dette uten å se hele bildet. Den foreslåtte endringen har både økonomiske og administrative konsekvenser som ikke er utredet, og vi mener derfor det er riktig å se denne saken i sammenheng med det arbeidet som allerede er i gang. Skal vi lykkes med å forbedre tannhelsetjenestene for flere i Norge, er det viktig at vi ser helheten i tilbudet.

**Erlend Svardal Bøe (H) [11:39:34]:** Høyre mener at tannhelsetjenesten i Norge fungerer godt. I dag er tannbehandling gratis for en av fire innbyggere, inkludert bl.a. barn og unge, personer med ruslidelser og eldre som er på sykehjem, eller som mottar hjemmesykepleie. I tillegg har personer som har ulike tannlidelser, gode ordninger med reduserte priser. Vi ser også at tannhelsen i Norge er god. Tall fra SSB viser at nesten 80 pst. av den norske befolkningen har god tannhelse.

Likevel: Selv om både tannhelsetjenesten og tannhelsen i Norge er god, er det fortsatt utfordringer å ta tak i. Høyre mener at styrkingen som skal gjøres på tannhelsefeltet, må være rettet mot dem som trenger det mest, og sørge for at vi har gode tjenester og gode støtteordninger for sårbare grupper. Det er også grunnen til at Høyre ikke har støttet flere av de prioriteringene som regjeringen, sammen med SV, har gjort på tannhelsefeltet det siste halvannet året. De prioriterer store summer til rabatt på tannhelse for unge i 20-årene som i stor grad er friske og har god tannhelse, framfor å prioritere tannhelsen til personer med rus- og psykisk helselidelser og eldre, der vi vet at vi har store utfordringer i dag. Prioriteringene i tannhelsetjenesten i nærmeste framtid bør være å utvide skjermingsordningene, å styrke TOO-ordningen og å forebygge dårlig tannhelse hos eldre.

Solberg-regjeringen foreslo i forbindelse med stortingsmeldingen om prioriteringer i helse- og omsorgstjenesten, som Stortinget behandlet i fjor vår, en egen stortingsmelding for å gjennomgå tannhelsetjenesten. Regjeringen har nå satt ned et tannhelseutvalg. Det arbeidet er i gang, og det forventes at utvalget skal legge fram sitt arbeid i løpet av neste år.

Høyre mener at intensjonene i forslaget som fremmes her i dag, og som vi også debatterer, er veldig gode, men at større endringer i tannhelsetjenesten må ses i

sammenheng med tannhelseutvalgets arbeid, og at de økonomiske konsekvensene av den utvidelsen som nå foreslås, også må utredes på en ordentlig måte. De konsekvensene vet vi lite om i dag.

Høyres klare forventning til både regjeringen og tannhelseutvalget er at de fokuserer på hvordan tannhelsetjenesten til mennesker som sliter med rus og psykisk helse, kan gjøres bedre. Vi vet også at Helsedirektoratet er i gang med oppfølging av evalueringen fra PwC av nettopp TOO-ordningen.

**Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [11:42:11]:** Synlegene tenner kan skape stor glede, men det kan òg vere ei stor bekymring og ei utfordring for mange. Tannplager heng saman med mange andre plager, og det kan påverke både den eine og den andre vegen. Det som er sikkert, er at psykiske plager kan påverke tannplager. Spesielt hos personar med alvorlege psykiske lidingar og rusavhengigheit er det relativt vanleg at tannhelse blir forsømt, og at det er påverking frå biverknadar av medisinar eller andre årsaker. Eteforstyrningar som bulimi kan påverke tannhelse svært negativt. Tennene er ein del av kroppen, og det er difor vi ønskjer å utvide den offentlege tannhelsetenesta, slik at ho er likestilt med andre helsetenester.

For snart eitt år sidan utnemnde regjeringa eit offentleg utval til å gå gjennom nettopp tannhelse. Dette utvalet har bl.a. fått i oppgåve å sjå på personar som får oppfølging gjennom andre tenester enn institusjon, som er utskrivne, eller som er friskmelde. Vi ser fram til å følgje opp resultatet av dette utvalet.

**Bård Hoksrud (FrP) [11:43:34]:** Jeg vil takke representanten for å løfte denne saken.

Fremskrittspartiet mener at tennene er en del av kroppen, og vi jobber derfor for at flere skal kunne få dekket sine utgifter i forbindelse med skader og sykdommer, og at tennene på sikt skal bli behandlet på samme måte som resten av kroppen. Jeg opplever egentlig også at alle som har vært på talerstolen før meg, har ment det samme. Men vi vet at det er store kostnader forbundet med å få på plass gratis tannbehandling for alle. Det er et mål, men for å få til dette, må det trappes opp. Vi ser dessverre at bl.a. mange eldre sliter med store utfordringer med tannhelsen sin. I tillegg ser vi at personer med psykiske helseplager ofte også har et stort behov for tannhelsetjenester.

Samtidig med dette opplever mange – som forslagsstillerne påpeker – at deres rettigheter til tannhelsetjenester oppstår når de selv ikke har mulighet å benytte seg av ordningene. Vi i Fremskrittspartiet støtter derfor forslaget om at pasienter i gruppe C i dagens tannhelsetjenestelov skal få beholde tilbudet i seks måneder etter at de er utskrevet eller friskmeldt. Vi mener at dette er

fornuftig, fordi vi vet at mange ikke kommer i gang med behandlingen mens de er inne i andre ting, og man har da rettighetene. Derfor tror vi det er riktig å utvide.

Jeg registrerer at noen her sier at tannbehandling fungerer veldig bra. Ja, for de aller fleste gjør det heldigvis det, men mange – f.eks. sårbare grupper som psykisk syke, personer som sliter med rus, og ikke minst eldre rundt omkring – opplever at de ikke får den tannbehandlingen de trenger, til tross for at man har rettigheter og krav på å få tannbehandling, og til tross for at kommunen har et ansvar for å sørge for det. Derfor er det viktig å komme videre.

Jeg synes det hadde vært mer realt fra dem som sier at vi har satt ned et utvalg, å si at noe av utfordringen selvfølgelig er å finne penger. Det vil koste ca. 11 mrd. kr dersom man skal sørge for at alle skal få gratis tannbehandling. Det er den store utfordringen. Jeg tror egentlig ikke at man behøver å ha veldig mye utredning for å finne ut hva som er problemet, for vi vet hva som er utfordringen, vi vet hva som skal til, og vi vet hvilke personer som burde komme inn i dette. Men det handler i realiteten om hvorvidt man er villig til å finne alle de pengene – for å sørge for at alle får den samme muligheten. Da tror i hvert fall vi i Fremskrittspartiet at det er smart å se på hvordan man kan utvide, hvordan man kan sørge for at det blir bedre, og at flere får muligheten, og at de som har ansvaret for at de sårbare gruppene får denne behandlingen, tar ansvaret sitt og sørger for at de får det. For som sagt: Mange som har kommunale tjenester, og andre sårbare grupper, opplever nok at de ikke får den tannbehandlingen de har rett på, og som de skulle hatt, fordi man velger å prioritere det bort.

**Naomi Wessel (R) [11:46:39]:** Vi er alle enige om at alvorlig psykisk syke skal ha rett på gratis tannhelsehjelp. Det er vi enige om fordi vi anerkjenner at alvorlig psykisk sykdom gjør deg mer utsatt for dårlige tenner, både på grunn av medisinbruk og fordi det i perioder med psykisk sykdom er mye vanskeligere å ta vare på egne tenner. Da er det rart at vi ikke kan være enige om å oppdatere lovverket, sånn at denne gruppen får den rettigheten som vi faktisk har bestemt at de skal ha.

I dag får psykisk syke gratis tannlegebehandling mens de er innlagt. Den ordningen fungerte godt da jeg var barn, for da var det vanlig å være innlagt på psykiatrisk sykehus i lengre perioder. Men det er en stund siden jeg var barn, og det er en stund siden det var vanlig å ligge lenge på psykiatrisk sykehus. I dag er de fleste inne i korte, akutte perioder, og når de skrives ut, har de ikke lenger rett på å få dekket tannhelsehjelp, selv om de fremdeles er alvorlig syke.

Jeg kan ikke forstå at vi kan være enige om intensjonen i ordningen, men at vi ikke kan være enige om å

oppdatere lovverket sånn at det passer med dagens situasjon. Her er det snakk om å tilpasse kartet til terrenget. Rødt vil ha en tannhelsereform som behandler tennene som en del av kroppen. Til tross for et flertall for tannhelsereform i Stortinget, viser regjeringen liten framdrift, og vi kan ikke la grupper som har falt ut av tilbudet, vente lenger.

Ikke bare fører psykisk uhelse til at mange opplever problemer med tannhelse. Vi vet også at med alvorlig psykisk sykdom følger ofte tap av arbeidsevne, som igjen går hardt ut over økonomien. Dette var et av de sterkeste argumentene for at også mennesker med alvorlige psykiske lidelser var gitt rettigheter i tannhelsetjenesteloven. Det er fullstendig uforståelig og urimelig at personer med psykiske helseplager skal miste tannhelserettighetene sine som følge av at organiseringen av tjenestene er endret. Det vil for mange ha alvorlige og store konsekvenser for både den fysiske og den psykiske helsen samt livskvaliteten.

Nå har utviklingen løpt fra loven, og helsetjenestene er i dag organisert på en annen måte enn de var da tannhelsetjenesteloven ble skrevet, i 1984. I noen tilfeller er pasienter ikke i stand til å ta imot behandling, og innen de er friske nok til å gjøre det, har de mistet retten til tannhelsehjelp. Norsk Psykologforening, Norsk forening for allmennmedisin, Den norske tannlegeforening og Norsk psykiatrisk forening har tidligere bedt Helsedirektoratet om å endre ordningen. Tilbudet om gratis tannhelse bør fortsette i seks måneder etter innleggelse, samt at de som får ambulant oppfølging, sikres oppfølging og får samme rettigheter som dem som får helsetjenester i hjemmet.

**Alfred Jens Bjørlo (V) [11:49:33]:** Vi veit at det er tøffe prioriteringar i alle delane av helsevesenet, inkludert i tannhelsetenesta, og at dei prioriteringane blir endå meir krevjande i åra som kjem. Som hovudregel er difor Venstre oppteken av at vi har breie, grundige prosessar før vi gjer store reformar, slik som utvida helsetilbod. Vi må vite kva det har å seie for kostnader, og vi må vite kva det har å seie for kapasiteten. Så den overordna prosessen som no er på gang med tannhelseutvalet, støttar vi og er positive til.

Denne saka handlar strengt tatt om noko anna. Den handlar om at utviklinga i psykisk helsevern, måten ein behandlar pasientar i psykisk helsevern på, har endra seg så mykje over tid at det som tidlegare var rettar til desse pasientane innafør tannhelsebehandling, ikkje lenger er rettar, slik det var meint, og slik det var i ei tid med meir institusjonsbehandling. Det er grunnen til at dette er eit felles høyringsinnspel, og at det er eit felles syn – frå både Tannlegeforeningen, Psykologforeningen, Norsk forening for allmennmedisin og Norsk psykiatrisk forening –

om at denne overgangsordninga, som no er føreslått i representantforslaget frå Raudt, er klok. Det er ei nødvendig overgangsordning som vi ikkje treng å vente på det store tannhelseutvalet si utgreiing for å gjere.

Dette handlar rett og slett om at vi må sørgje for at vi rettar opp i det uheldige omstendet at personar med psykiske helseplager har mista tannlegerettar som følgje av at organiseringa av tenester er endra. Slik skal det ikkje vere. Venstre er tydelege på at vi skal rette opp den skeivheita som har oppstått for pasientgruppa vi her snakkar om. Difor kjem Venstre, sjølv om vi no ikkje sit i helsekomiteen, og difor ikkje er med på innstillinga, til å støtte både framlegg nr. 1 og nr. 2, som ligg føre til vøtering i dag.

**Irene Ojala (PF) [11:52:13]:** Mange av oss som er oppvokst i distriktene, med tannlegemangel, har noe vi bruker å kalle «distriktstenner», dvs. tannlegemangelen gjorde at mange unger fikk amalgam i de tennene som det statistisk sett kunne bli hull i.

Mens jeg var på jobb her i Oslo i pinsen, tok jeg en bit av et rødt eple, og der sto amalgamfyllingen fra 1970-tallet igjen. Fordi jeg var i Oslo, kunne jeg raskt finne en tannlege som hadde vakt. Tannlegebesøket kostet over 12 000 kr, inkludert en ny krone, som kom på plass i går.

Når 12 000 kr er mye penger for meg – og sikkert også for andre i denne salen – hva da med de pasientene som sliter med psykiske helseplager, og som ofte har større behov enn andre for tannhelsetjenester? Det er kjent at dårlige tannhygiene og bakterieoppbygging i munnen fører til sykdom i tenner og tannkjøtt, og det er blitt påvist at tannsykdommer og dårlig tannhelse ofte fører til diabetes, så vel som hjerte- og karsykdommer.

Pasientfokus er glad for dette forslaget som fremmes. Det skal ikke være sånn at folk med psykiske helseutfordringer i Norge må leve med smerter, ubehag eller alvorlige lidelser i munnhulen. Det er en menneskerett også for psykisk syke å kunne tygge maten sin ordentlig, og at folk føler trygghet til å ha sosial omgang uten å måtte holde seg for munnen mens de prater, fordi tennene deres er for dårlige.

Tannhelseloven er fra 1984 og fungerer ikke lenger etter intensjonen, som Rødt har påpekt tidligere i dag. Så viser de til Den norske tannlegeforeningen, Norsk Psykologforening, Norsk forening for allmennmedisin og Norsk psykiatrisk forening, som tidligere har foreslått endringer i det eksisterende lovverket fordi utviklingen innenfor psykisk helsevern har løpt fra loven, slik at den nå ikke fungerer etter intensjonen. De ber om en sårt tiltrengt overgangsordning i påvente av tannhelseutvalgets utredning.

Det er ikke greit at utviklingen i psykisk helsevern med færre liggedøgn og økt bruk av ambulerende tje-

nester har ført til at pasienter mister rettigheter til tannhelsetjenester. Jeg synes det er urimelig at personer med psykiske helseplager skal miste tannhelserettigheter som følge av at organiseringen av tjenesten er endret. Pasientfokus støtter derfor forslaget om at pasienter i gruppe C i dagens tannhelseslov skal få beholde tilbudet i seks måneder etter at de er utskrevet eller friskmeldt.

Pasientfokus er også med på å fremme to mindretallsforslag i innstillingen. Og vi i Pasientfokus, og jeg, har store utfordringer med å forstå at det ikke blir flertall for disse forslagene, fordi det handler om de mest sårbare blant oss. Jeg tenker at det burde vært enkelt å gjøre det riktig denne gangen.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [11:55:19]:** Jeg viser til brev fra helse- og omsorgskomiteen av 12. april 2023, der jeg blir bedt om å uttale meg om representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager.

Forslaget vi behandler, berører gruppe C i nåværende tannhelsetjenestelov – både gruppe C 1, som er pasienter innlagt i institusjon, og C 2, som er pasienter med vedtak om helsetjenester i hjemmet i minimum tre måneder. I tillegg berører forslaget folketrygdloven § 5-6 og forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling. Det gjelder primært dem som omfattes av forskriften § 1 pkt. 14, om sterkt nedsatt evne til egenomsorg hos personer med varig sykdom eller varig nedsatt funksjonsevne.

Forslaget vil innebære en utvidelse av rettighetene i de aktuelle lovene, og det vil følgelig ha økonomiske og administrative konsekvenser som ikke er utredet. Jeg vil som flere andre i debatten vise til at regjeringen oppnevnte et offentlig utvalg 14. august 2022 som har som mandat å foreta en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten – inkludert organisering, finansiering og lovregulering. Formålet er å legge fram ulike modeller for en tannhelsetjeneste som kan bidra til bedre tilgjengelighet. Dette innebærer å vurdere en økning av det offentlige ansvaret for tannhelsetjenester, enten gjennom den offentlige tannhelsetjenesten, gjennom folketrygdens refusjonsordninger eller gjennom tannhelsetjenester som del av spesialisthelsetjenesten.

Et utvidet tannhelsetilbud til personer med psykiske helseplager faller derfor inn under utvalgets mandat. Utvalget er ikke minst bedt om å utrede og beskrive de økonomiske og administrative konsekvensene av ulike forslag. Jeg vurderer det derfor ikke som hensiktsmessig å gå inn og foreslå endringer i tjenesten nå mens tannhelseutvalget holder på med sitt arbeid. Utvalget skal levere sin utredning i juni 2024, og dette forslaget vil bli

behandlet og satt inn i en helhetlig sammenheng i forbindelse med dette arbeidet.

**Presidenten [11:57:36]:** Det blir replikkordskifte.

**Erlend Svardal Bøe (H) [11:58:09]:** Høyre er enig i at en må utrede de økonomiske konsekvensene av forslagene. Vi mener også at det som gjelder overgangsordninger innenfor både psykisk helse og rus, er viktig å følge opp.

Jeg vil gjerne bruke et eksempel: En som heter Anniken Nordengen, som bl.a. er kjent fra tv-programmet Petter uteligger, og som jobber på kafé i Oslo, har vært rusfri i sju år og kom seg ut av rusavhengigheten. Men hun har store tannhelseproblemer mange år etterpå, hun har kjevebein som har smuldret opp, hun har nesten ikke tenner igjen, mye av dette på grunn av rusavhengigheten. Det er klart at hvis hun skal få tannbehandling, koster det mellom 300 000 og 400 000 kr. Mitt spørsmål er om det å styrke overgangsordninger innenfor psykisk helse – og rus, som et annet område – er noe regjeringen ser på.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [11:59:08]:** Nå har vi satt i gang et helhetlig arbeid, og forslaget som Stortinget behandler i dag, er også et innspill som er mottatt i tannhelseutvalget fra Den norske tannlegeforening. Det er utarbeidet sammen med Norsk Psykologforening, Norsk forening for allmenntilmedisin og Norsk psykiatrisk forening.

Det er klart at en pasient som vedkommende representanten Svardal Bøe nevnte, har behov for å få ivare tatt sin helhetlige helse, men jeg oppfatter at også representanten Svardal Bøe støtter at dette håndteres i en helhet, der man også får utredet de økonomiske og administrative konsekvensene av det.

**Erlend Svardal Bøe (H) [12:00:00]:** Ja, vi er enig i at det er viktig at skal en gjøre større endringer på tannhelsefeltet, må det ses i en sammenheng, og en må utrede konsekvensene. Det er også derfor jeg pekte på tannhelseutvalget i mitt innlegg. Jeg var også veldig tydelig i mitt innlegg om de prioriteringene Høyre ønsker å gjøre, og de prioriteringene vi ønsker å gjøre i tannhelsepolitikken, handler om å løfte rus, psykisk helse og eldre som har tannhelseutfordringer. Det handler om politikken i det.

Spørsmålet mitt blir: Hva er regjeringens politikk når det gjelder å legge til rette for den type overgangsordninger som vi her snakker om, sånn at f.eks. Anniken, som har kommet seg ut av rusavhengighet, og som nå har store utgifter på grunn av det, kan få hjelp, så hun kan leve et godt liv også senere? For mange rusavhengige blir det fort også et insentiv til å falle tilbake til rusen

når en ikke får hjelp til dette, som koster veldig mye. Så spørsmålet er igjen: Er det regjeringens politikk å ville bidra til den type overgangsordninger framover?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:01:03]:** Regjeringens politikk er fastslått i Hurdalsplattformen, og der går det fram at vi ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille den mer med andre helsetjenester. Det er et arbeid som er godt i gang gjennom det nedsatte offentlige utvalget som for første gang siden 1998 skal ha en helhetlig gjennomgang.

Det er også muligheter for å skru på de ordningene vi allerede har. Det er et spørsmål som håndteres i de årlige budsjettene, og ved de to budsjettframleggene som denne regjeringen har hatt, har vi også forhandlet med budsjettpartner SV, med det resultat at man har prioritert utvidelse og styrking av det offentlige tannhelsetilbudet. Men jeg vil holde fram at det er lurt å få et helhetlig kunnskapsgrunnlag når vi gjør endringer, og at Stortinget og regjeringen vil kunne forholde seg til det i juni neste år.

**Erlend Svardal Bøe (H) [12:02:06]:** Nå har regjeringen, sammen med SV, brukt en halv milliard kroner på tannhelse, og en har prioritert unge i 20-årene. Det er veldig mange unge som er friske, og som òg har god tannhelse, så spørsmålet mitt blir da: Hva er grunnen til at regjeringen har begynt med å bruke penger til tannhelse på unge og friske 20-åring framfor å begynne der vi kanskje ser de største utfordringene, som er innenfor rus, psykisk helse og eldre?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:02:35]:** Denne regjeringen har prioritert rus og psykisk helse gjennom en betydelig styrking i statsbudsjettet. Vi har øremerket penger til døgnkapasitet i spesialisthelsetjenesten, og vi har også økt bevilgningene til lavterskeltilbud gjennom både tilskuddsordninger og de tjenestene kommunene har.

Så kan man være uenig i den prioriteringen som har kommet på plass etter forhandlinger med SV, og som har ført til det vedtatte statsbudsjettet i denne salen. Jeg mener det er gode argumenter for å se på de pasientgruppene som representanten Svardal Bøe peker på. De har store behov. Men det er også viktig for meg å gjenta at det er det helhetlige kunnskapsgrunnlaget som gjør oss best i stand til å foreta riktige prioriteringer. Det vil vi også få neste år, når tannhelseutvalget leverer sin utredning.

**Erlend Svardal Bøe (H) [12:03:30]:** Spørsmålet mitt var: Hva er grunnen til at regjeringen først har prioritert unge, friske 20-åring når en snakker om tannhelse, og

ikke rus, psykisk helse og eldre, der vi vet at utfordringene er store? Det var det som var spørsmålet mitt. Hva er begrunnelsen for den prioriteringen?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:03:49]:** Det svarte jeg på. Det er forhandlinger med SV som har skapt flertall bak det statsbudsjettet som gjelder for i år, og vi hadde også en tilsvarende styrking i forhandlingene med SV i fjor.

**Presidenten [12:04:05]:** Replikkordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

**Marian Hussein (SV) [12:04:26]:** Jeg ville ta ordet enda en gang, litt på grunn av replikkordskiftet. Høyre er innmari fornøyd med utvalget og det helhetlige arbeidet som er nødt til å gjøres. Da Solberg-regjeringen satt i førersetet, i de åtte årene de hadde et flertall i denne salen, prioriterte de enkelte prosjekter som verken tannhelsetjenesten eller befolkningen ba om. I sitt alternative statsbudsjett foreslo de også å legge ned dette utvalget. Vi kommer ikke videre i tannhelsearbeidet med Høyres løsninger i hvert fall. Man trenger heller ikke å sette universelle rettigheter opp mot spesielt utsatte grupper.

**Presidenten [12:05:29]:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5

Sak nr. 6 [12:05:31]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester (Innst. 458 S (2022–2023), jf. Dokument 8:191 S (2022–2023))*

**Presidenten [12:05:53]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Irene Ojala (PF) [12:06:18]** (ordfører for saken): Takk til komiteen for et godt samarbeid.

Som sakens ordfører vil jeg gi en kort oversikt over komiteens behandling av denne saken. Representanter fra SV har fremmet dette representantforslaget, som

inneholder seks forslag for et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester.

Det er ulike synspunkter i saken, og jeg regner med at komitémedlemmene redegjør for de respektive synene der det er uenighet. Jeg skal først si litt om det det er enighet om.

Hele komiteen er enige med forslagsstillerne i at det er avgjørende at barn og unge som trenger psykisk helsehjelp, får god hjelp så raskt som mulig, uten lang ventetid og uavhengig av foreldrenes sosioøkonomiske situasjon. Alle er enige om at de psykiske helsetjenestene i spesialisthelsetjenesten må styrkes og utvikles videre. Det er også enighet om at det er viktig med et godt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og de kommunale tjenestene, og at Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk, BUP, skal jobbe enda mer utadrettet enn i dag.

Komiteen har også sine uenigheter. Det fremmes seks mindretallsforslag i innstillingen, mens komiteens tilråding er at Stortinget ikke vedtar dette Dokument 8-forslaget.

Pasientfokus synes dette er en viktig sak fordi det handler om at psykisk helse bør prioriteres, og at barn og unge skal prioriteres. Likevel ser vi stadige kutt i psykisk helsevern, og vi får stadig tilbakemeldinger om at tilbudet blir dårligere.

Ifølge fagfolk i Finnmark har BUP en ventetid på 78 dager for ungdom til behandling. Det er mer enn to måneder. Da kan situasjonen være helt annerledes enn da barnet og foreldrene oppsøkte hjelp. Det haster med å styrke barn og unges psykiske helsetjenester – det må være det viktigste budskapet fra Stortinget i dag.

Jeg vil ta opp forslagene nr. 1 og 2. Vi støtter selvfølgelig også forslagene nr. 4–6.

**Presidenten [12:08:28]:** Representanten Irene Ojala har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Camilla Maria Brekke (A) [12:08:45]:** Vi er alle enige om at tilbudet barn og unge får når de sliter psykisk, må styrkes. Det psykiske helsetilbudet barn og unge får, er avgjørende for at de skal kunne leve et godt liv. Arbeiderpartiet støtter intensjonen i forslagene, men når det er sagt, er noen av forslagene allerede igangsatte tiltak, mens andre vil komme som en del av opptrappingsplanen for psykisk helse, som regjeringen legger fram i morgen.

Styrking av psykisk helsearbeid er en av regjeringens viktigste prioriteringer, og det håndteres best når det behandles helhetlig, slik at regjeringen og vi kan se på det i sammenheng. Det er det man gjør i opptrappingsplanen for psykisk helse, som skal legges fram i morgen.

Vi vet at en satsing på psykisk helse er livsviktig. Vi har ikke råd til at flere unge mennesker faller utenfor fel-

lesskapet eller står i lange, meningsløse køer for å få den hjelpen de trenger. Altfor mange unge har så store psykiske plager at det går ut over skole og fritid.

Jeg gleder meg til opptrappingsplanen blir lagt fram. Gjennom den skal tilbudet til barn og unge styrkes, og kommunene skal få mer penger til lavterskeltilbud. Det vil sikre at flere unge får mulighet til å mestre hverdagen og leve et godt liv, uavhengig av hvor i landet man bor.

**Sandra Bruflot (H) [12:10:24]:** Høyre mener vi må gjøre mer for å sikre at flere får hjelp som hjelper. Mange med psykiske plager oppsøker ikke hjelp. Bare 13 pst. av dem med symptomer på depresjon og 25 pst. av dem med symptomer på en angstlidelse søker hjelp for plagene sine. Terskelen for å be om hjelp er med andre ord for høy.

Mange av dem som ber om hjelp, får det ikke. Andelen som blir avvist i psykisk helsevern, har økt de siste årene. Nå blir en fjerdedel avvist. Mange får enten beskjed om at de ikke er syke nok til å få hjelp, eller at ventetiden er for lang. De som får hjelp, får det ofte for sent. Nå øker ventetiden både hos lavterskeltilbudene og i spesialisthelsetjenesten. Dette er noe av det som bekymrer oss mest. Ventetid betyr at livet settes på vent, og at man blir sykere. Vi sier at fysisk og psykisk helse må siestilles mer. Man ville ikke ha blitt avvist hos spesialisthelsetjenesten med en brukket fot med beskjed om å vente i flere måneder.

For barn og unge er det spesielt ille at ventetiden nå øker overalt. Blant dem som får hjelp, er det for mange som blir kasteballer i systemet. De opplever at helsetjenestene ikke samhandler, og det er heller ikke all hjelp som faktisk hjelper pasientene.

For en uke siden presenterte Høyre sin plan for en bedre psykisk helse. Noe av det vi foreslår, er at alle kommuner må ha tilbudet Rask psykisk helsehjelp innen 2030. Vi foreslår også å starte opp Rask psykisk helsehjelp-ung. Vi vet at overganger er vanskelige. Det er tøft å måtte utlevere seg selv og begynne på nytt med nye behandlere. For noen kan overgangen fra barne- og ungdomspsykiatrien bety at man havner bakerst i køen. Derfor foreslår vi å utvide BUP-tilbudet til å gjelde mennesker opp til 25 år.

Flere av SVs forslag er gode, men de er også veldig lite konkrete. Vi er helt enig i at det er nødvendig med en bedret samhandling mellom førstelinjetjenesten og andrelinjetjenesten, men vi har helsefelleskapene, som skal gjøre nettopp det. ACT- og FACT-team burde også brukes i alle kommuner for å drive med oppsøkende hjelp, og for at ingen skal falle mellom to stoler.

Regjeringen skal legge fram sin opptrappingsplan i morgen – det ser vi fram til – men når det i kommune-



proposisjonen er lagt opp til at kommunene skal få 150 mill. kr til å følge opp psykisk helse og lavterskelarbeid, er jeg spent på hvor mye lavterskelarbeid det egentlig kan være i planen, og hvordan det som ikke er lovpålagte tjenester, skal finansieres.

Til sammenlikning ble det bevilget over 2,5 mrd. kr til arbeidet med rus og psykisk helse i kommunene under Solberg-regjeringen. Det ble ansatt over 2 600 flere i kommunene til å jobbe med det. Det ble gjort mye for å styrke dette feltet da vi satt i regjering, men det trengs fortsatt mer. Derfor sier vi at kapasiteten må opp. Vi har foreslått minst 7 pst. økning for døgnbehandling og 15 pst. for poliklinisk behandling fram mot 2040.

Som sagt ser vi fram til å lese opptrappingsplanen. Høyre har en rekke bra forslag som regjeringen og SV er veldig velkomne til å bruke.

**Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [12:13:32]:** Viss ein slit med den psykiske helsa si, er det viktig å bu på rett stad. Det var konklusjonen i rapporten frå Riksrevisjonen i juni 2021. Dei såg alvorleg på den store forskjellen og mangelen på tilgang på psykiske helsetenester.

Me veit at barn og unge med utfordringar knytt til psykisk helse og rus ikkje alltid får god nok hjelp frå eksisterande tenester. Då Senterpartiet og Arbeidarpartiet overtok regjeringsmakta, var det ein 50/50-sjanse for å få hjelp i kommunen viss ein hadde utfordringar med både psykisk helse og rus.

At behandlinga er føreseieleg og har kontinuitet, er viktig for alle, men spesielt viktig for barn. Stopp eller overføring i behandlinga kan føre til at det tek lengre tid å kome seg eller bli frisk. Eg er glad for at statsråden og dei regionale helseføretaka er tydelege på at dette er ei prioritering, og at dei er godt i gang med å styrkje kapasiteten i spesialisthelsetenesta.

Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa meiner at det er heilt avgjerande for personar med psykiske plager å få hjelp der dei er. Me skal sikre meir pengar til lågterskeltilbod i kommunane, der me bur, og me skal ha ei opptrapping innanfor psykisk helse som sikrar auka kapasitet. Me skal satse spesielt på barne- og ungdomspsykiatri og distriktpsikiatriske senter. Det vil seie at denne regjeringa har forplikta seg til å sikre at uansett kvar ein bur, skal ein få den hjelpa ein treng.

Eg er glad for at Stortinget har løyvd midlar til både lågterskeltilbod, psykisk helsehjelp, helsestasjonar og skulehelsetenesta. Eg har store forventningar til arbeidet til regjeringa med den varsla opptrappingsplanen for psykisk helse, som kjem i morgon, og ser fram til at han blir lagt fram.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:15:36]:** Fremskrittspartiet er svært bekymret for utviklingen vi ser i samfunnet, der stadig flere har behov for hjelp for å løse sine ut-

fordringer med psykisk helse, utfordringer i livet sitt. Det gjør inntrykk å møte mennesker som sliter, og som har det beintøft i livet sitt. Det er mennesker som ikke tør å gå ut og møte andre mennesker, som sitter lukket inne for seg selv, og som får dårligere og dårligere helse.

Da er det både uforståelig og merkelig å oppleve at regjeringens svar er å gi store kutt i tilbud som ROS og Norske Kvinners Sanitetsforenings pårørendesenter. Dette er tilbud som absolutt vil kunne utgjøre en forskjell med å hjelpe mennesker som selv sliter med psykiske helseutfordringer i livet sitt, eller pårørende som står midt oppe i tøffe situasjoner. De som denne typen tilbud er til for, vil ha behov for hjelp til å mestre utfordringene de og mange pårørende står midt oppi.

Etter pandemien har vi også sett en eksplosjon i behovet blant barn og unge som trenger hjelp for å løse sine utfordringer med psykiske helseproblemer. Tallenes tale er klar. De viser at siden denne regjeringen tiltrådte i 2021, har det vært en drastisk økning i antall barn og unge som venter på å få hjelp. I 2021 lovte Arbeiderpartiet at ingen barn skulle avvises i psykiatrien. I ettertid har køene av barn og unge som venter på behandling i psykiatrien, økt med 44 pst. – for å sette det inn i antall barn som ikke får hjelp: nesten 5 400 barn. Dette skjer på helse- og omsorgsminister Kjerkols vakt.

Behandlingskøene for rus og psykiatri har økt med nesten 20 pst. Derfor er det et stort behov for å gjøre tiltak. For Fremskrittspartiet er det veldig viktig å styrke lavterskeltilbudet for å plukke opp barn og unge som sliter, men også for å sikre bedre kapasitet i de spesialiserte tjenestene for barn som har et stort hjelpebehov og alvorlige diagnoser.

Siden statsbudsjettet for 2023 ble lagt fram, har det vært stor usikkerhet hos mange viktige tilbydere av lavterskeltilbud. Mange har mistet støtte, og mange har gått lenge uten å vite om de har midler til å drifte tilbudet videre eller ikke. Denne uforutsigbarheten gjør at det er vanskelig for mange å drifte trygge og forsvarlige tilbud for barn som ber om hjelp. Dessverre ser vi også at behovene har økt betraktelig etter pandemien. Det er nå vi ser de store ettervirkningene, og det er derfor viktig at tilbudet styrkes i tråd med det økende hjelpebehovet.

For Fremskrittspartiet er det viktig at alle gode krefter tas i bruk for å løse utfordringene. Private og ideelle aktører har lenge vært viktige bidragsytere innenfor psykiatri, og det er svært bekymringsfullt at avviklingen av fritt behandlingsvalg har bidratt til at det er færre plasser for barn og unge og andre som trenger hjelp. En ting er det å være ideologisk motstander av private aktører, men problemet er at man har fjernet anledningen til å benytte seg av private tilbud betalt av det offentlige uten at det har vært alternative tilbud og kapasitet i det offentlige. Derfor kommer vi til å støtte flere av forslagene.

Jeg tar opp det forslaget som Fremskrittspartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

**Presidenten [12:18:25]:** Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Marian Hussein (SV) [12:18:43]:** I en rapport fra Riksrevisjonen ble det sagt at til tross for et langvarig politisk mål om å styrke de psykiske helsetjenestene, har det ikke skjedd. Vi vet alle hvordan pakkeforløp og ulike mekanismer Solberg-regjeringen foreslo, skulle få psykisk helsevern på rett spor. Det var også et mål fra denne regjeringen. I oppdragsbrevet sto det at man skal skjerme psykisk helsevern, men det skjer ikke. Det rapporteres stadig om forslag om å legge ned og kutte i psykisk helsevern i flere avdelinger innenfor psykisk helsevern, enten det er for barn, som her i Oslo, eller for voksne, som ved DPS, Distriktpsikiatrisk senter, i Harstad.

«Eksplasjon» ble det sagt tidligere. Vi lever i en tid hvor de framskrivningene som har vært innenfor psykisk helsevern, og hvordan befolkningen utvikler seg, krasjer. Det har stadig vært slik at man legger ned tilbud uten å bygge opp kapasiteten innenfor psykisk helsevern, og det skaper en utfordring. Det fører til at ansatte flykter fra psykisk helsevern fordi presset er for høyt. Det etableres mange private tjenester for dem som kanskje ikke har de mest komplekse diagnosene, mens veldig mange av de alvorlig syke pasientene forblir ubehandlet og ventende i kø.

Jeg har snakket med mange foreldre som har barn som har behov for oppfølging av komplekse diagnoser. Det er vanskelig å forestille seg hva som skjer med foreldre når barnet deres ikke vil på skole, når barnet deres ikke takler ungdomstiden. Det er også vanskelig å sitte og se på foreldre som har barn som selvsikader, men ikke får hjelp. Derfor er vi mange som er spente på regjeringens plan for psykisk helsevern. Det vi vet hittil, er at helseforetaksmodellen ikke har klart å sikre at alle får et tilstrekkelig tilbud innenfor psykisk helsevern, at vi ikke har klart å skjerme psykisk helsevern, og at det har vært en nedbygging. Derfor håper jeg at denne opptrappingsplanen ikke blir enda et dokument som ikke når et politisk mål, men at vi i denne salen kan bli enige om at dette er et mål vi skal nå.

Med det tar jeg opp de forslagene SV har sammen med andre og som ikke allerede er tatt opp.

**Presidenten [12:21:51]:** Representanten Marian Hussein har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Alfred Jens Bjørlo (V) [12:22:16]:** Når ein høyrer denne debatten kan ein få eit inntrykk av at det ikkje har skjedd noko som helst innanfor psykisk helsevern i

løpet av dei siste åtte til ti åra. Det er ikkje korrekt. Det har vore ei kraftig opptrapping av tilbodet, ikkje minst til barn og unge. Det var ei målretta satsing frå den førre regjeringa, men det er berre å erkjenne at vi ikkje er i mål. Dette er framleis eit område av helsevesenet vårt vi er nøyddde til å prioritere: psykisk helsevern generelt, men særskilt tilbodet til barn og unge.

Vi veit at det er ein auke i talet på barn og unge som slit med psykisk sjukdom. Særleg etter pandemien er det fleire enn før, og dei er sjukare enn før. Vi veit samtidig at tenestene er under press, ikkje minst no i 2023, bl.a. i byen vi er i no, Oslo. Venstre og eg ser fram til den handlingsplanen som regjeringa skal leggje fram i morgon. Eg er heilt sikker på at det der vil vere mykje god politikk, og politikk vi også vil slutte oss til, men no har vi denne saka på Stortingets bord her i dag. Etter Venstres oppfatning er dette vår sjanse til å seie frå om kva vi meiner er viktig, og kva vi frå Stortingets side, partia på Stortinget, meiner må gjerast med eit system som ikkje er godt nok i dag – eit offentleg hjelpesystem der barn og unge og deira pårørande skal sleppe å bruke den vesle energien dei har, til å stange hovudet i veggen og til å finne fram i eit til dels tungrodd og komplisert offentleg system.

Venstre sit ikkje i komiteen, så vi er ikkje med i innstillinga, men Venstre kjem til å røyste for alle seks mindretalsframlegg frå komiteen om å sørgje for at vi styrker det generelle psykiske helsetilbodet til barn og unge, om å rydde opp i praksisar som gjer at barn og unge og deira pårørande må bruke tid på nye tilvisingar når ein på nytt får behov for hjelp, om å leggje til rette for at tenestene kan gjevast på andre stader enn eit kontor, og at vi gjev betre rettleiing til betre samarbeid i heile den offentlege behandlingsskjeda til barn og unge som slit med psykisk sjukdom – og deira pårørande.

Venstre kjem til å stemme for alle seks framlegg her i dag.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:25:24]:** Det er viktig å forebygge at psykiske lidelser oppstår, og at barn og unge får helsehjelp når de trenger det, der de trenger det. Derfor er barn og unges psykiske helse et viktig tema i den kommende opptrappingsplanen for psykisk helse.

Det er tre innsatsområder for denne planen: helsefremmende og forebyggende helsearbeid, gode og tilgjengelige tjenester der folk bor, og tilbudet til personer med langvarige og sammensatte behov. Selv om Stortinget vil få bred anledning til å debattere opptrappingsplanen, vil jeg nevne noen av tiltakene som er mest relevante for forslagene fra representantene.

Jeg mener det er behov for å styrke tilbudet til barn og unge med psykiske helseutfordringer, og jeg har allerede bedt de regionale helseforetakene om å prioritere

barn og unge. I opptrappingsplanen foreslår regjeringen en styrking både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Det vil legge til rette for mer tilgjengelige tjenester og at fagfolkene kan jobbe mer utadrettet når det er behov.

Vi vil også styrke samarbeidet mellom de ulike aktørene som er viktige for barna og deres familier. Blant annet skal barn og unge som henvises til psykisk helsevern, få tilbud om en vurderingssamtale, slik at den videre oppfølgingen i spesialisthelsetjenesten eller i den kommunale helse- og omsorgstjenesten kan avklares raskt.

Noen barn, ungdommer og voksne har også langvarige problemer, og i planen foreslår vi tiltak som bidrar til mer koordinert hjelp, hjelp som skal gis over tid, og som er mer tilpasset når nye behov oppstår, og samarbeid med andre deler av velferdsstaten vår.

Barn og unge skal få den hjelpen de trenger, uavhengig av foreldrenes situasjon og helsekompetanse. I tråd med Hurdalsplattformen har denne regjeringen satt utjevning av sosiale helseforskjeller som sin viktigste sak, på tvers av innsatsområdene i folkehelsemeldingen, som jeg nylig la fram for Stortinget.

**Presidenten [12:27:36]:** Det blir replikkordskifte.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:27:54]:** Statsråden sier at hun har gitt beskjed om at man skal prioritere barn og unge i helseforetakene. Så vet man at antallet barn med spiseforstyrrelser eksploderer, det er en kraftig økning. Det er ledig kapasitet, bl.a. på Modum Bad, som kunne gitt behandling, men man får altså ikke muligheten til det. Hvordan mener statsråden dette henger sammen når hun sier at hun har bedt helseforetakene sørge for å prioritere dette? Hvordan henger dette i hop? Hvordan har statsråden tenkt å følge opp at det faktisk blir sånn?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:28:30]:** Det er gjennom årlige oppdragsbrev at sykehusene får beskjed om hva både storting og regjering forventer skal prioriteres. Psykisk helse er definert i de overordnede målene for spesialisthelsetjenesten i år, men også konkret gjennom å innføre en vurderingssamtale og særlig prioritere dem som har spiseforstyrrelser, som er en alvorlig sykdomslidelse hvor det trengs sammensatt og koordinert helsehjelp for de ungene og familiene det gjelder. Så er det slik at kapasiteten øker, flere får hjelp, men behovene har økt mer. Derfor er jeg veldig opptatt av at vi prioriterer riktig. Når det gjelder akkurat behandlingstilbudet i Modum Bad, er det en institusjon hvor Helse Sør-Øst har utvidet sin anskaffelse med 10 pst.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:29:36]:** Ja, man har utvidet kapasiteten, men det er altså fortsatt ledig kapasitet, og

statsråden sier at dette er prioritert. Dette er noe statsråden sier man skal gjøre noe med når det gjelder spiseforstyrrelser. For foreldre og andre der ute hjelper det ikke å si at man har økt kapasiteten, når behovet øker i mye større omfang. Det er ledig kapasitet, og det er frustrerte, fortvilte foreldre der ute, som altså ikke får hjelp. Etter at Ingvild Kjerkol ble statsråd, er det 5 400 barn som står i kø og ikke har fått hjelp. Hvordan kan statsråden fortsette å si at de prioriterer og er opptatt av dette, når antallet som ikke får hjelp, øker kraftig? Vi ser at det er ledig kapasitet når det gjelder behandling av spiseforstyrrelser, men statsråden vil altså ikke gripe inn for å sørge for at all den kapasiteten blir brukt. Dette er til frustrasjon for mange foreldre som er kjempebekymret for barna sine, så jeg hadde håpet på en litt mer offensiv statsråd.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:30:31]:** Hvis den foreslåtte kvikkfiksen til representanten Hoksrud var troverdig, ville verden vært enklere. Det er ikke slik at man bare kan gi et oppdrag til én behandlingstilbud, og så påvirker det de samme ventetallene som representanten Hoksrud peker på. Det er noen flere sammenhenger enn det. Jeg er opptatt av at vi utvider kapasiteten. Den mest begrensende faktoren er tilgangen på kompetente fagfolk. Barn og unge med spiseforstyrrelser trenger spesialistoppfølging innenfor både psykiatri, ernæring og somatikk. Det er sammensatte tjenester, og jeg er veldig opptatt av at vi øker den kapasiteten, slik at disse barna kommer raskt til, og får hjelp og behandling for sine alvorlige helseplager.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:31:32]:** Statsråden sier at hun er opptatt av å ta tak i dette, og så legger man altså ned bl.a. tilbudet til ROS, som handler om barn og andre som sliter med spiseforstyrrelser. Jeg synes at statsråden bare snakker seg bort om kvikkfikse. Realiteten er at det er ledig kapasitet til å kunne behandle flere med spiseforstyrrelser, så hvorfor tar ikke statsråden og sørger for å bruke dette? Det er ikke noen kvikkfiks, den er der, de har avtaler med helseforetakene. Det handler om at man må ha en statsråd som sier: Dette skal dere gjøre, dere skal bruke all den kapasiteten som er der, for å ivareta disse barna og sørge for at de kommer til behandling. Jeg tror det blir mye dyrere for samfunnet, og jeg tror det blir mye verre for barna, for pårørende og for alle at man har en statsråd som ligger bakpå, og som ikke vil bruke den kapasiteten som er der. Og det må statsråden svare på: Hvorfor vil man ikke bruke den når den er der? Det er ikke noen kvikkfiks, det er bare å ta den i bruk.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:32:28]:** Vi bruker den kapasiteten som er der. Vi har utvidet antallet anskaf-

felser hos private, men det er også viktig at vi styrker kapasiteten i den offentlige helsetjenesten. Mange områder i Norge har ingen privat behandlingstilbud. Det store omfanget av helsehjelp gis i våre offentlige sykehus – det er den store tjenesten hvor flest barn får hjelp, og hvor også ventetiden dessverre er økende. Den delen av tjenesten har ikke representanten Hoksrud noe særlig omsorg for. Vi ønsker en bedre oversikt over antallet spesialister. Det burde vi ha hatt, derfor må sykehusene også jobbe med det. Vi er nødt til å planlegge for at vi skal ha kompetanse, slik at vi kan hjelpe flere barn, og det haster, og den jobben er regjeringen godt i gang med.

**Marian Hussein (SV) [12:33:40]:** En del av de forslagene vi har tatt opp i dette representantforslaget, har handlet om å sikre at foreldre får muligheten til å få veiledning når de har barn med psykiske helseutfordringer, men også muligheten til å kunne få hjelp og bistand hvis barna har langvarige, kroniske sykdommer. Ifølge organisasjonen Løvemammaene opplever foreldre til barn med kroniske sykdommer, som f.eks. autisme, at når de tar kontakt med barne- og ungdomspsykiatrien etter utskrivning for å få en henvisning eller legeerklæring til pleiepenger – for man kan ha dårlige perioder hvor barnet bare er hjemme – får de avslag. Hvilke tiltak ønsker statsråden å gjøre, i samarbeid med andre statsråder, for å gjøre regelverket enklere, slik at barn og familier får hjelp?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:34:48]:** Nå ser jeg veldig fram til å kunne komme tilbake til Stortinget og debattere opptrappingsplanen i sin helhet.

Det er viktig ikke bare at vi styrker denne delen av helsetjenesten forpliktende – den planen vi skal legge fram i morgen, har et tiårsperspektiv – men også de ulike innsatsområdene som er ment å bidra til å gi riktig hjelp, på riktig sted og til riktig tid. Gjennom riktig ressursbruk vil vi bli bedre i stand til å kunne hjelpe dem med de mest omfattende behovene.

De familiene som representanten Hussein nevner, har det til felles at de trenger koordinerte tjenester og ofte bistand fra andre velferdstjenester. Derfor er også den planen vi legger fram i morgen, tverrsektoriell, der både arbeidsministeren, kunnskapsministeren og andre statsråder har ansvar for å følge opp flere av tiltakene.

**Sandra Bruflot (H) [12:36:00]:** I et tidligere svar på en replikk sa statsråden at det var viktig å styrke kapasiteten i det offentlige. Da er det fristende å spørre statsråden om kapasiteten er styrket, og hvor mange døgnplasser, eller hvor mye innenfor poliklinisk behandling, som er styrket, dersom det har vært nødvendig.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:36:20]:** Nå har vi ikke tall for inneværende år på akkurat det, men fra 2020 til 2021, da vi også hadde pandemi, var det i overkant av 20 pst. flere barn og unge som mottok hjelp innenfor psykisk helsevern, og enda øker ventetiden. Vi har styrket denne innsatsen betydelig de to siste budsjettårene. Det betyr at kapasiteten er økt, at flere får hjelp, men det er også et stort behov for at vi organiserer hele innsatsen innen psykisk helsefeltet på en slik måte at vi treffer bedre, med riktig ressursbruk.

Det er fortvilt når f.eks. Helse Vest forteller at de skriver ut et høyt antall barn og unge fra BUP uten diagnose. Det er et tegn på at mange kunne hatt bedre nytte av et lavterskeltilbud i kommunen.

**Sandra Bruflot (H) [12:37:28]:** Den økningen som statsråden henviser til, fra 2020 til 2021, kom med andre ord under Høyres regjering, Solberg-regjeringen. Høyre har i sin plan for bedre psykisk helse sagt at vi ønsker å styrke kapasiteten innenfor spiseforstyrrelser med minst 10 pst. i alle helseregioner. Hvor mye ønsker statsråden at kapasiteten skal øke i det offentlige, hvis det er så viktig at kapasiteten også der blir bedre?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:37:54]:** Det er her jeg ikke får kritikken fra representanten Bruflot og Høyre til å henge helt sammen. Det er en veldig selvtilfredshet på det man selv har levert i åtte år. Så vet representanten Bruflot at sykehusene er styrket de to siste årene, og at prioriteringen av psykisk helse har økt, men det hensyntar man ikke i sine innlegg. Det er rett og slett ikke troverdig.

Det som er viktig for meg, er at vi øker behandlingskapasiteten, at vi bruker ressursene riktig, og at vi kanskje ikke henviser barn og unge som ikke har behandlingstilbud i spesialisthelsetjenesten, til spesialisthelsetjenesten, men at de får tilbud om et godt lavterskeltilbud som er bedre og hjelper dem på hjemstedet, og følger opp de familiene som trenger hjelp og støtte. Det vil opptrappingsplanen legge bedre til rette for gjennom de tre tydelige innsatsområdene, og vi legger i morgen på plass en plan som skal forplikte oss på en endring og en dreining mot mer helsefremming og forebygging.

**Sandra Bruflot (H) [12:39:02]:** Jeg tror vi kan være helt enige om at det er viktig å få behandling på riktig sted, men da er det også veldig, veldig merkelig at heller ikke lavterskeltilbudene blir styrket, og at ROS og andre sliter med å ta unna køene, som blir lengre. Høyre har foreslått at når man blir avvist i spesialisthelsetjenesten, skal man også få en slags henvisning og et råd om hvor man kan gå videre, nettopp fordi ikke alle trenger hjelp i spesialisthelsetjenesten. Men forstår jeg da statsråden riktig når det gjelder et forslag som kom-

mer fra regjeringen, at det med en avvisning fra spesialisthelsetjenesten også skal følge med en faglig begrunnelse og også et slags råd om hvor man kan henvende seg hvis det ikke er i spesialisthelsetjenesten man bør få hjelp og behandling?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [12:39:48]:** Vi har lagt inn krav om vurderingssamtale for alle som blir henvist til barne- og ungdomspsykiatrien. Det gjorde vi første gang i oppdragsbrevet i fjor. Det betyr at i motsetning til da forrige regjering styrte, skal alle barn som henvises til barne- og ungdomspsykiatrien bli møtt av spesialisthelsetjenesten og ikke avvist med et brev i posten, hvis det ikke er i spesialisthelsetjenesten de skal få hjelp. Det mener jeg er utrolig viktig. Ofte oppleves det brevet i posten som en sten til byrden.

Så vil jeg bare korrigere, for det er slik at bevilgningene til lavterskeltjenester har økt. Det er styrket innenfor kommunens frie rammer, og tilskuddene er også styrket. Selv om man nevner én aktør som har fått reduksjon, eller ikke nådd opp i sin søknadsprosess, er ikke det dekkende for å si at det er kuttet. Bevilgningene er økt, og det er et faktum.

**Presidenten [12:40:53]:** Replikordskiftet er omme.

**Irene Ojala (PF) [12:41:13]:** Alle partier har nå redegjort godt for sine respektive syn, og det har vært interessant å lytte til. Fra Pasientfokus har jeg noen bekymringer jeg har lyst til å dele med helseministeren og helse- og omsorgskomiteen.

Vi snakker om at barn og unge som trenger psykisk helsehjelp, må få god hjelp så raskt som mulig, uten lang ventetid. Så er det sånn at når ungdom har psykiske utfordringer, sliter familien. Mange foreldre fra Nord-Norge har tatt kontakt med meg og forteller at de opplever at belastningen er for stor når helseapparatet ikke fungerer slik det skal. Foreldrene forteller at de er helt utslitte, de har vært nødt til å sykmelde seg, andre foreldre sier at de er godt på vei inn i uføretrygdens rekker.

Det må være feil en plass når foreldre blir uføre i en alder av 40–50 år fordi barna sliter psykisk og ikke får den hjelpen de rettmessig har krav på. Disse foreldrene taper økonomisk i dag, de vil også tape pensjonspoeng, og de kommer på en side i framtiden med dårlig økonomi.

Fagfolk i Finnmark har tatt kontakt og viser til tall fra SSB. Der kommer det fram at antall årsverk for psykologer og psykologspesialister i Norge har hatt en positiv utvikling siden 2015. Det er kun ett sted i Norge som skiller seg negativt ut, og helt klart også. Det er Finnmarkssykehuset helseforetak, som har en reduksjon i årsverk på minus 15 pst. fra 2015 til 2022. Neste på listen er Sykehuset Telemark helseforetak, med minus 1 pst. –

de er altså nesten i balanse. Alle andre helseforetak har pluss i årsverkøkninger med ca. 23,9 pst. Finnmarkssykehuset har også en økning i innleie av psykologer og psykologspesialister på 192 pst. fra 2019 til 2022.

Er det rart at unge i Finnmark må vente i 78 dager før de får den behandlingen de har krav på? Det er faktisk trist å si at maksfristen for behandlinger for barn og ungdom i Norge er på 35 dager. Det er supert, men vi snakker altså om at barn i Finnmark har 43 dager lengre ventetid enn makstiden i resten av Norge.

For et år siden diskuterte vi en lignende sak her på Stortinget, og da sa jeg følgende: «Over lang tid har det vært mangel på helsepersonell i psykiatrien i Finnmark, særlig barnepsykiatere, men også psykologer, psykologspesialister og familieterapeuter.»

Jeg håper virkelig vi slipper å få den samme diskusjonen om et år. Ungdom med psykiske helseutfordringer må få et verdig liv, og når de får et verdig, godt liv, får også foreldrene og øvrig familie det.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:44:18]:** I utgangspunktet liker jeg å være optimist, og jeg var litt for optimistisk da jeg skrev i talen min i stad, og før møtet også. Jeg har lyst til å være optimistisk når det gjelder den opptrappingsplanen som regjeringen skal komme med i morgen. Jeg håper at det kommer konkrete og målrettede tiltak som faktisk sikrer at barn og unge får god hjelp, og at planen er bindende og forpliktende, men med de rammene som ligger til grunn i dag, er jeg svært usikker på om de fine ordene og talepunktene, som helt sikkert kommer til å komme i morgen, er litt for mye talepunkter som det ikke er realiteter bak.

Det store spørsmålet er om det er vilje til å følge opp alle de fine formuleringene som faktisk må følges opp, også med penger. Når statsråden sier at vi har økt kapasiteten, vi må bruke pengene riktig, høres det veldig bra ut, men problemet er at behovet har økt enormt mye mer. Det er dilemmaet, og det er det som er utfordringen. Det er da jeg ikke forstår at statsråden aksepterer at man ikke bruker den kapasiteten som er der. Man snakker om at man må vite hvor mange fagfolk man har, men det finnes fagfolk som kan gjøre noe overfor barn og unge med spiseforstyrrelser. Men statsråden og regjeringen sitter musestille og ønsker ikke å sørge for at den kapasiteten blir tatt i bruk. Grunnen til at jeg er litt engasjert i dette, er at jeg pratet med en mamma for veldig kort tid siden. Hun sto midt oppe i dette og opplevde at man ikke kom inn i det offentlige tilbudet. Man fikk ikke den hjelpen man trengte, sto i en kjempefrustrasjon og var redd for hva datteren egentlig skulle gjøre.

Vi vet at det er ledig kapasitet. Vi vet at det er muligheter, men man skal altså ikke bruke dem. Det provoserer meg ganske mye. Optimismen min – jeg skal fortsatt

være optimist i morgen, men etter å ha hørt debatten og svarene til statsråden på spørsmål jeg utfordret på, tror jeg at jeg får gå litt slukøret ned fra talerstolen og være litt frustrert i denne saken. Så får vi se hva som kommer i morgen, men det hjelper ikke å bare komme med en opptrappingsplan med masse fine ord om det fantastiske man har tenkt å gjøre. Det må faktisk følges opp, og det er de årlige budsjettene som avgjør.

Jeg opplever en helt annen virkelighet enn den statsråden forteller om. Når jeg prater med folk som jobber rundt omkring i helseforetakene våre, innenfor både rus og psykiatri og også somatikk, er svaret fra ledelsen rundt omkring at det skal kuttes med bred penn. Man skal gjøre store kutt. Det bekymrer meg veldig, spesielt når det gjelder denne gruppen og unge mennesker som sliter med store psykiske utfordringer i hverdagen sin. – Så jeg får gå litt slukøret ned.

**Presidenten [12:47:10]:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:47:13]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Grete Wold om en samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter (Innst. 451 S (2022–2023), jf. Dokument 8:192 S (2022–2023))*

**Presidenten [12:47:35]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er Naomi Wessel fra Rødt, for sakens ordfører.

**Naomi Wessel (R) [12:48:02]:** Det er sykehusene som definerer når en pasient kan regnes som utskrivningsklar, og kommuner som ikke har kapasitet til å ta imot pasientene som sykehusene mener er utskrivningsklare, belastes med dagbøter. Per nå er boten på 5 508 kr. Tall fra Helsedirektoratet viser at så langt i år er det registrert 6 353 pasienter som har ligget ekstra døgn på sykehus fordi kommunen ikke har kunnet gi dem et tilbud. Det betyr at norske kommuner så langt er fakturert for nesten 35 mill. kr av sykehusene, og det er mer enn årene før. Det er dyrt for kommunene, men det er også et problem for sykehusene, som trenger

plassen, og det er et problem for pasientene. Det skaper uforutsigbare forløp og dårlige overganger.

Forslagets intensjon er å sikre en mer likeverdig samhandling mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten ved at ordningen med betaling for utskrivningsklare pasienter avvikles. Det foreslås tiltak som sikrer bedre overganger mellom kommuner og sykehus.

Komiteen står samlet om å ønske bedre samhandling mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, men forslaget om å fjerne bøtene har ikke flertall, og jeg antar at de ulike partiene redegjør for sitt syn.

Siden helseforetaksmodellen ble innført, har det vært en styrt ansvarsoverføring fra sykehusene til kommunene. Liggetiden på sykehusene skulle ned, og kommunene skulle ta over tidligere. Med samhandlingsreformen ble dette formalisert med dagbøtene. Maktbalansen i dette systemet er helt skjev. Hvem som er å regne som utskrivningsklar, er helt opp til sykehusene, og dermed er det i praksis helseforetakene som bestemmer hva kommunen må ha av kapasitet og kompetanse. Alvorlig syke pasienter blir kasterballe i et system der sykehusene har alt å tjene på å få dem fort ut, og kommunene tvinges til å ta imot pasienter som de ikke har kapasitet og kompetanse til å håndtere. Nå må vi få øynene opp for at vi ikke kan effektivisere bort syke folk. Pasientene blir ikke borte, selv om vi kutter liggetiden og fjerner sengene på sykehusene. Om vi skal kunne sikre gode pasientforløp, må kommunene og sykehusene jobbe sammen som likeverdige parter.

Med det tar jeg opp forslaget fra Rødt og SV.

**Presidenten [12:50:42]:** Representanten Naomi Wessel har tatt opp det forslaget hun viste til.

**Cecilie Myrseth (A) [12:50:56]:** God samhandling er viktig for å sikre pasientene god behandling. Særlig er det viktig nå når vi skal omstille vår felles helsetjeneste, basert på de utfordringene som vi er godt kjent med. Det blir betydelig flere eldre, vi får flere kompliserte utfordringer, og det er færre i yrkesaktiv alder. Da er et godt samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten helt avgjørende. Særlig er det nødvendig og viktig når en pasient flyttes mellom de ulike instansene, og når en pasient eller bruker har behov for hjelp fra ulike deler av tjenesten.

Regjeringen har nedsatt både helsepersonellkomisjonen og sykehusutvalget, som nå har levert sine innstillinger. Utredningen til sykehusutvalget er nå på høring og har høringsfrist 30. juni. Alle disse forslagene vil bli tatt med videre i arbeidet med Nasjonal helse- og samhandlingsplan som kommer til høsten.

Det er en grunn til at man nå legger fram en plan hvor man fokuserer så mye på samhandling. Arbeiderpartiet er opptatt av at vi må gjøre mer for å forbedre

samhandlingen mellom kommune og sykehus. Vi er opptatt av å ha en finansiering som sikrer sammenhengende pasientforløp og bedre samhandling, og vi skal gjøre det vi kan for å styrke vår felles helsetjeneste og sikre god behandling og likeverdige helsetjenester over hele landet.

**Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:52:32]** (komiteens leder): Da Høyre tok over i regjering i 2013, var det store utfordringer knyttet til en veldig nylig innført samhandlingsreform, som kom veldig brått på svært mange kommuner. De hadde ikke fått mulighet til å bygge opp verken kompetanse eller kapasitet for å håndtere de store utfordringene med utskrivningsklare pasienter som skulle viderebehandles i kommunene. Så jobbet vi systematisk med det i åtte år gjennom to kompetanseløft, mellom to nasjonale helse- og sykehusplaner, gjennom en primærhelsemelding og gjennom veldig tydelig politikk for å både løfte kommunenes mulighet til å ivareta sine oppgaver og sikre at sykehusene kunne jobbe godt.

Det er kapasitet og kvalitet som er avgjørende for om kommunene kan klare å lykkes med dette. Vi er veldig glade for å se at det er gjennomført mye lederutdanning i kommunene, at mange av sykepleierne tar videreutdanning innenfor avansert klinisk sykepleie, for det er ingen tvil om at samhandlingsreformen stiller store krav til å møte pasienter med sammensatte og komplekse sykdommer i kommunene, også når de skrives ut fra sykehus.

Så støtter ikke Høyre forslaget om å fjerne kommunenes plikt til medfinansiering. Vi mener tvert imot at samhandlingsreformen har en tydelig ansvarsdeling, og at det bør være en økonomisk konsekvens for kommuner dersom de ikke rigger seg for å håndtere utskrivningsklare pasienter.

Kapasitetsmessig skjedde det også veldig mye under vår regjering: en stor utbygging og modernisering av sykehjemsplasser, som bidro til at man hadde større kapasitet til å ta imot pasientene som trenger en seng i en periode, kanskje lenge, når man kommer fra behandling i sykehus. Og dette er i veldig stor grad eldre skrøpelige pasienter som trenger at kommunene har mulighet til å håndtere den utfordringen.

Og så er det konflikt mellom kommuner og sykehus rundt utskrivningsklare pasienter. Den har vært der hele tiden fra samhandlingsreformen ble innført. Vi tror ikke vi løser dette ved det forslaget som ligger på bordet i dag. Vi tror vi løser det ved å fortsette å jobbe på den måten Høyre har gjort i regjering, og jeg forutsetter at Arbeiderpartiet også tar det på alvor gjennom sin nasjonale helse- og samhandlingsplan – en god samhandling mellom de to nivåene som har ansvar for disse pasientene.

Jeg tar opp forslaget Høyre er med på.

**Presidenten [12:55:41]:** Da har representanten Tone Wilhelmsen Trøen tatt opp forslaget hun viste til.

**Hans Inge Myrvold (Sp) [12:55:57]:** Eg kjem til å fatta meg kort til forslaget som ligg til behandling. Representantforslaget peikar på utfordringsbildet knytt til samhandling mellom og i primærhelsetenesta og spesialisthelsetenesta. Vel ti år etter innføringa av samhandlingsreforma veit me at det vil krevja meir og betre innsats å sikra heilskapelege pasientforløp og følgja opp pasientar. Difor vil den varsla helse- og samhandlingsplanen no til hausten vera av stor verdi for å evna å sjå heilskap og tiltak.

Sjukehusutvalet har kome med interessante forslag til ny tenking rundt samhandling, særleg deira forslag om lokale samhandlingspottar initierte av kommunar og sjukehus for nettopp å unngå ei meirbelastning knytt til opphald i institusjon, men ikkje minst for ny tverrfagleg og tverrsektoriell innsats.

Senterpartiet kjem ikkje til å gå inn i enkeltforslag i denne saka, men ser fram til handsaminga og debatten om nasjonal helse- og samhandlingsplan seinare i år.

**Bård Hoksrud (FrP) [12:57:36]:** Dette kan sikkert høres veldig flott og fint ut, men jeg tror ikke vi skal dit, for jeg tror vi kommer til å få store utfordringer hvis vi støtter dette forslaget. Vi vet allerede nå at mange pasienter som er ferdigbehandlet, ligger rundt omkring på sykehusene. De skal egentlig ut i kommunene – og skulle vært der for lenge siden. Bare i mitt eget fylke, Telemark, har altså en av kommunene i perioder hatt over 30 personer som overliggere – som egentlig skulle ha vært ute i kommunen sin.

Det som er viktig, er at kommunene sørger for å sikre at man har kapasitet og kompetanse. Da kan man heller ikke gjøre som regjeringen gjorde i forbindelse med statsbudsjettet for i år. De foreslo null plasser, null kroner, til faktisk å sørge for å gi kommunene mulighet til å bygge ut kapasiteten på sykehjem og omsorgsboliger som gjør at man kan ta imot ferdig behandlede pasienter som skal ut i kommunen.

Det kom heldigvis inn noen ekstra penger fordi SV klarte å få inn 500 plasser, og så ble det sikkert masse spektakkel fra både ordførere og andre rundt omkring i Kommune-Norge – som er rød-grønne – som har vært frustrerte over at man ikke klarte å finne rom og sørge for at det ble penger til faktisk å kunne gjøre dette. Jeg tror at forslaget fra Rødt i hvert fall ikke vil gjøre situasjonen noe enklere for sykehusene, som vi bl.a. har sett i Telemark, som sagt, hvor det er store utfordringer med flere kommuner som har mange overliggere. Hvis de ikke skal betale noe for å ha det, er det jo gunstig for kommunene at ferdigbehandlede pasienter faktisk er på syke-

huset og ikke ute i den enkelte kommune. Derfor er Fremskrittspartiet kritisk til dette.

Fremskrittspartiet var også svært kritisk til hele samhandlingsreformen da den ble dunket gjennom i Stortinget i noen sene timer på slutten av en periode. Vi hadde mange kritiske merknader, og jeg opplever at mye av det har slått til. Det er stor frustrasjon i kommunene som man må ta på alvor – og som jeg har stor forståelse for – når det gjelder hvordan samhandlingen mellom kommunene og sykehusene er, og hvem som egentlig bestemmer om en pasient er ferdigbehandlet eller ikke. Man opplever altså ofte at man får pasienter ut, og så må de tilbake igjen etter kort tid fordi de er for syke og trenger mer behandling.

Som sagt: Forslaget fra Rødt er å bomme totalt. Derfor er Fremskrittspartiet kritisk til dette, men vi må få til god og bedre samhandling og kommunikasjon mellom kommunene og sykehusene for å sikre at man ivaretar dette på en god måte. Som sagt: Med alle de utfordringene vi nå ser rundt omkring i sykehusene i hele landet, med masse pasienter som er ferdigbehandlet, tror jeg ikke dette er det som vil løse utfordringene, verken for kommunene eller for sykehusene. Vi trenger å bygge opp kapasitet så kommunene kan ta imot pasienter som skal tilbake, på en god måte, med god økonomi.

**Marian Hussein (SV) [13:00:50]:** Jeg gjør foregående taler oppmerksom på at representantforslaget egentlig er fra SV, så vararepresentanten fra Rødt ikke opplever at det er hennes forslag som blir debattert.

Vi har en utfordring, for i dag har vi veldig mange pasienter som er definert som utskrivningsklare fra sykehusene, men ordet «utskrivningsklar» er ikke nødvendigvis riktig. For noen pasienter handler det også om at noen andre trenger den sengen mer. Det vi har sett i Oslo den siste tiden, er kanskje bare begynnelsen, for med de sykehusrammene som legges, og de sykehusbyggene som skal bygges, skal man ta ned 600 sengeplasser i framtiden. Det vil øke faren for utskrivningsklare pasienter. Det vil øke presset på kommunene, et press kommunene heller ikke har mulighet til å påvirke. Kommunene kan ikke si at de er uenige i at pasienten er utskrivningsklar. Kommunene har ikke mulighet til å si fra og bli hørt av regjeringen når de sier at sykehusbyggene ikke ivaretar deres behov.

Vi har en utfordring i spesialisthelsetjenesten, som bygges ned. Vi har også en kommunehelsetjeneste som har blitt bygget ned av høyresiden, for i åtte år kuttet man i kommunerammen og påførte dem flere oppgaver. Samtidig skal man fortsette å straffe kommunene med gebyrer.

Samhandlingsreformen fungerte ikke fordi man ikke i tilstrekkelig grad sørget for å overføre penger og

kompetanse til kommunene. Da er det veldig rart at man samtidig fortsetter å straffe den parten som ikke fikk sin del, og heller ikke har verktøy nok til å kunne si fra. Med dette forslaget har vi forsøkt å si fra.

I dag varslet statsråden at hun skal komme med flere reformaktige grep. Jeg håper hun ser på dette forslaget og hva hun kan ta med seg, for akkurat nå er vårt offentlige helsevesen på bristepunktet. De menneskene som har råd til å betale for private tjenester, får hjelp, og det går på bekostning av det offentlige.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:04:15]:** Jeg er opptatt av at pasientene skal få gode helse- og omsorgstjenester uavhengig av hvor i landet de bor. Overgangen mellom kommune og sykehus skal være trygg, og pasientene skal få den hjelpen de trenger, på riktig nivå, slik at vi bruker våre felles ressurser best mulig.

Den kommunale betalingsplikten for utskrivningsklare pasienter ble innført i 2012 som en del av samhandlingsreformen. Intensjonen var å gi kommunene insentiver til å bygge opp egne tilbud, slik at pasientene kunne få den hjelpen de trengte, på et så lavt omsorgsnivå som mulig. Resultatet ble umiddelbart at flere pasienter ble meldt utskrivningsklare, og at antall overliggerdøgn, som også var et stort problem, gikk ned. I årene etter har omfanget av overliggerdøgn økt. I noen områder, som f.eks. ved St. Olavs hospital og Universitetssykehuset i Nord-Norge, utgjør dette en utfordring for kapasiteten til sykehuset.

Sykehusutvalget har påpekt at det er betydelig variasjon mellom helseforetak og mellom kommuner. Årsakene er sammensatte og handler bl.a. om variasjon i kapasitet og kompetanse i kommunene, og muligheter for å forberede tilbud til nye pasienter eller pasienter med stor endring i funksjonsnivå.

På nasjonalt nivå blir de fleste pasientene som meldes utskrivningsklare, registrert som utskrevet innen 24 timer. Pasienter som blir liggende på sykehus i påvente av et tilbud i kommunen, er ofte pasienter med store og sammensatte behov, særlig eldre personer med skrøpelighet og personer med alvorlige psykiske lidelser. Dette er pasienter som trenger et helhetlig, sammenhengende tilbud fra kommune og sykehus. Utskrivningsprosessen må derfor sees i en betydelig større sammenheng.

Når det er betydelige forskjeller i utfordringene rundt om i landet, må vi vurdere nøye hvilke endringer vi gjør i de nasjonale virkemidlene. Vi må sørge for at den samlede pakken med tiltak ikke hindrer godt samarbeid i områder der utskrivningsklare pasienter ikke er et problem, samtidig som det forbedrer situasjonen i



områder hvor utskrivningsklare pasienter er en utfordring.

Jeg vil avvente høringsinnspillene til sykehusutvalgets rapport og presentere en samlet vurdering og forslag til tiltak for å bidra til gode pasientforløp med trygge overganger i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som legges fram senere i år.

**Presidenten [13:07:12]:** Det blir replikkordskifte.

**Sandra Bruflot (H) [13:07:23]:** Rapporten Gjennomgang av allmennlegetjenesten, fra april i år, foreslår mer tverrfaglighet på fastlegekontoret, profesjonsnøytrale takster, at det bør åpnes for samlet listeansvar, og at kommuner kan inngå avtale med fastlegeselskap. Mye av dette kan ivaretas i pilotprosjektet med primærhelseteam. Pilotprosjektet utløper 31. desember, og gode primærhelseteam står dermed i fare for å bli oppløst før Stortinget egentlig har fått konkludert. Ser statsråden utfordringen med at pilotprosjektet skal avvikles 31. desember?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:08:00]:** Jeg ser først og fremst muligheter i de anbefalingene ekspertutvalget for allmennlegetjenesten har gitt oss. Formålet med en pilot er å prøve ut noe i en mindre sammenheng, som så skal kunne oppskaleres til et større omfang – gjerne hele landet – fordi vi ønsker å ha en god og likeverdig helsetjeneste. Slik er dessverre ikke primærhelsepilotene rigget, men forslagene om profesjonsnøytrale takster og mulighet for å kunne organisere fastlegekontor som virksomheter, er eksempler på gode tiltak som kan gi mange av de gevinstene som de som har hatt primærhelsepilot, gjennom sine erfaringer og evalueringer, har vist fungerer godt for pasientene våre.

**Sandra Bruflot (H) [13:08:54]:** Det er flott å se muligheter, men det vil kanskje være en utfordring at primærhelseteamene står i fare for å bli oppløst når de fungerer, fordi pilotprosjektet avvikles samtidig som man ikke har fått på plass en ny ordning som kan oppskaleres, dersom det er det statsråden ønsker seg. Er det aktuelt å utvide pilotprosjektet med primærhelseteam til f.eks. ut 2024?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:09:17]:** Det var jo Høyre som satte rammene for hvor lenge disse pilotprosjektene skulle fungere. Hvis man mente at dette skulle oppskaleres til å omfatte hele helsetjenesten, måtte Høyre ha lagt en mer bærekraftig modell til grunn. Det prioriterte ikke Høyre den gangen de satt i regjering. Vi har fått gode anbefalinger som ivaretar mange av de mulighetene primærhelsepilotene har utforsket gjennom de erfaringene de nå gjort seg. Så skal vi følge opp

de anbefalingene ekspertutvalget har gitt oss, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis med dem.

**Sandra Bruflot (H) [13:09:57]:** Høyre sitter jo ikke i regjering, selv om jeg gjerne skulle ønsket at vi gjorde det, så vår mulighet er å foreslå ting i Stortinget, spørre statsråden hva hun har tenkt å gjøre, og håpe at hun følger våre anbefalinger eller kan være enig med oss. Da prøver jeg en gang til: Er det aktuelt – siden det tross alt er statsråden som styrer Helse- og omsorgsdepartementet – å utvide pilotprosjektet med primærhelseteam til ut 2024?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:10:21]:** Regjeringen vil komme tilbake til prioriteringene for neste års statsbudsjett når statsbudsjettet er ferdig lagt.

**Presidenten [13:10:01]:** Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:10:43]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om legalisering av cannabis (Innst. 463 S (2022–2023), jf. Dokument 8:208 S (2022–2023))*

**Presidenten [13:11:05]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Sandra Bruflot (H) [13:11:35]** (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet.

Forslag nr. 1 er foreslått avvist etter forretningsorden § 39 annet ledd bokstav e, og det er ikke avholdt høring i saken. Jeg forutsetter at partiene selv vil redegjøre for sine standpunkt.

Fra Høyres side vil jeg først anerkjenne mange av de problematiske sidene som forslagsstillerne peker på ved dagens ruspolitikk. Den virker ikke. Flertallet i komiteen sier de ønsker at rusavhengige skal få hjelp, ikke straff, men ingen klarer å avgrense hvem det er som er rusavhengig, og hvem som ikke er det. For Høyres del er det uaktuelt å føre en politikk der vi forteller folk at de må bli sykere, mer avhengige og ødelegge livet sitt mer før de får hjelp fra oss.

Straff dytter ungdom og andre lenger bort fra hjelpeapparatet og gjør at folk ikke oppsøker hjelp for problemene sine. Rusbruk og problematisk rusbruk har veldig ofte en bakenforliggende årsak, f.eks. psykiske helseproblemer. Det blir ikke tatt tak i med dagens politikk og med dagens måte å møte problemet på. Avkriminalisering og en rusreform som hadde gitt hjemler til å pålegge oppmøte hos kommunale enheter, kunne løst mange av de utfordringene som forslagsstillerne peker på. Men vi er ikke for en legalisering av cannabis.

Jeg har fått henvendelser om pasienter med god behandlingshistorikk som mister cannabismedikamenter og settes på Fentanyl. Det kan neppe være spesielt hensiktsmessig. Vi mener at med cannabisholdige legemidler, som med andre legemidler, må det gjøres metodevurderinger basert på de prioriteringskriteriene Stortinget har sluttet seg til i vurderingen av hva som kan dekkes av blå resept-ordningen.

**Even A. Røed (A) [13:13:29]:** I denne saken blandes i grunn to saker sammen. Den ene handler om produksjon og omsetning av cannabis, den andre handler om medisinsk cannabis. Det er i grunnen to ganske forskjellige ting, og det skillet bør vi også være bevisste på.

Det er ingen overraskelse at Arbeiderpartiet ikke ønsker å gjøre det enklere å omsette cannabis i Norge. I likhet med for andre rusmidler er det et mål om å redusere tilgjengeligheten. En åpning for å kunne produsere og omsette cannabis i Norge vil øke tilgjengeligheten i hele landet, og det vil vi ikke.

Cannabis brukt som medisin er derimot en annen sak. Vi mener at det ikke er noe i veien for at cannabis brukes som medisin i Norge, der det er medisinske grunner for det. Det er blant mange et stort engasjement for dette, noe som er forståelig. Jeg har selv møtt flere som har hatt god effekt av å bruke medisinsk cannabis til behandling av bl.a. Crohns sykdom. Det er derfor bra at det tilbys medisinsk cannabis gjennom h-resept i sykehuse- ne. Dette gir mulighet for utprøvende behandling, og det kan gjennomføres studier som gir oss mer kunnskap, noe som også er viktig.

Men skal medisinsk cannabis være en del av blå resept-ordningen, kreves det mer enn det. Også når det gjelder denne typen medisin, er det vår oppfatning at det ikke er Stortinget som skal avgjøre hvilke medisiner som har effekt, og hvilke medisiner det er riktig å prioritere. Det er vår oppgave å sette prioriteringskriteriene. Det skal være helsefaglige vurderinger basert på forskningsmessig belegg som ligger til grunn, og som skal avgjøre hvilke medisiner som skal være tilgjengelige og ikke tilgjengelige. Det har vi systemer for. I likhet med en rekke andre medisiner som fra tid til annen tas opp og diskuteres i denne sal, er det etter vår oppfatning rik-

tig at også medisinsk cannabis må gjennom den samme vurderingen og møte de samme kravene som alle andre medisiner som vurderes godkjent til bruk i Norge.

**Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [13:15:48]:** I Noreg er det fleirtal for å føre ein restriktiv, men human narkotikapolitikk. Menneske med rusavhengigheit skal få hjelp heller enn straff, og fleirtalet i Noreg vil verken gå inn for ei generell avkriminalisering eller ei legalisering av ulike narkotiske stoff.

Noreg har ratifisert FN's tre narkotikakonvensjonar, og me forhold oss til tolkingane til det internasjonale narkotikabyrået INCB. Legalisering av cannabis vil vere eit brot på desse konvensjonane. Det er ein relativt liten del av befolkninga vår som har brukt cannabis det siste året, og me meiner at bruken bør halde seg til eit minimum. Det er ikkje dokumentasjon som viser at regulert og lovleg produksjon og omsetning av cannabisprodukt i Noreg framleis vil sikre lite bruk av cannabis.

Men å legalisere cannabis og å tilby medisinsk cannabis er to vidt forskjellige saker. Me har på mange område medisinar med rusmiddelliknande preparat, og det er opp til sjukehuset sjølv å tilby utprøvande behandling – behandling med cannabislegemiddel utanfor godkjend indikasjon, eller cannabislegemiddel utan marknadsføringstillating i Noreg. Om sjukehuset tilbyr slik utprøvande behandling, skal helseføretaket dekkje utgifter for pasienten. For cannabisholdige legemiddel må det gjerast ei metodevurdering basert på dei prioriteringskriteria som Stortinget har slutta seg til, i vurderinga av kva medikament som eventuelt kan dekkjast av blå resept-ordninga.

**Morten Wold (FrP) [13:17:41]:** Fremskrittspartiet støtter ikke forslaget om å legalisere cannabis. Vi har allerede behandlet en rusreform, som ble nedstemt, og der Stortinget slo fast at man ikke ønsker en avkriminalisering av rusmidler til eget bruk. Derfor støtter vi heller ikke å legalisere cannabis.

For Fremskrittspartiet er det viktig å understreke at vi ikke er enige i fremstillingen fra forslagsstillerne om at legalisering og regulert omsetning ikke ufarliggjør cannabis. Det er viktig fortsatt å signalisere tydelig at dette er ulovlig og skal fortsette å være det.

Men for mange pasienter som sliter med store smerter, er medisinsk cannabis viktig for å kunne leve et bedre liv. Derfor mener vi det er viktig at pasienter som kan ha god effekt av medisinsk cannabis, bør få tilgang til dette. Det handler om å sikre best mulig livskvalitet for dem som lever med store utfordringer i hverdagen.

Så lenge det ligger medisinskfaglige vurderinger bak, mener vi at pasienter som trenger det, bør få tilgang til medisinsk cannabis, slik som de får tilgang til andre nødvendige legemidler. I dag er det dessverre slik at det

kan være vanskelig å få tak i medisinsk cannabis i Norge, selv om det er lovlig og helt nødvendig for enkelte pasienter for å sikre god smertelindring.

Jeg tar med dette opp det forslaget Fremskrittspartiet er en del av.

**Presidenten [13:19:08]:** Representanten Morten Wold har tatt opp det forslaget han refererte til.

**Ola Elvestuen (V) [13:19:24]:** Fra Venstres side er dette enda en anledning til å beklage at det ikke ble vedtatt en rusreform i Stortinget i 2021. Vi forhandlet jo fram en rusreform i forbindelse med regjeringsforhandlingene på Jeløya, og holdt fast på det på Granavolden. Det er gjort grundige utredninger som viser at straff skader, at straff er med på å føre unge folk over i mer avhengighet og ikke hjelper dem ut. Jeg mener at dette er vel dokumentert. Det er en kamp som kommer til å fortsette, og vi vil føre den til vi klarer å få en rusreform med avkriminalisering av stoff til eget bruk.

Så til disse forslagene: Det er veldokumentert at medisinsk cannabis virker, og at det er smertelindrende. Det er også en kjensgjerning at selv om det er lovlig i Norge, er det i veldig liten grad tatt i bruk. Det er mange som synes at det er for store barrierer før de kan få en medisin som virker. Fra Venstres side vil vi derfor stemme for forslag nr. 1 i saken, sånn at vi i større grad får tatt i bruk det som vi vet virker.

Til regulering av cannabis og milde rusmidler: Det flertallet ikke svarer på, er hvordan man kan ta tak i den organiserte kriminaliteten uten å ha mer regulering. Fra Venstres side er det klart: Jeg ser ingen mulighet til å ta tak i den omfattende organiserte kriminaliteten, fra produksjonslandene og hele veien rundt, uten at vi har mer regulering. Jeg vil også si at når vi har fått igjennom heroinassistert behandling, som jeg er veldig glad for, er det også en form for regulering, hvor rusmidlet ikke er produsert ulovlig, og det tar vekk noe av finansieringen inn i organisert kriminalitet.

Vi mener at vi bør se på en streng regulering, for i dag er det jo helt uregulert. Det har aldri vært enklere å få tak i cannabis enn i det markedet vi nå har, det ulovlige. Det vil være overalt – rundt skoler, utenfor skoler, det er tilgjengelig. Med en streng regulering kan man få bedre kontroll. Jeg mener at man heller ikke har noen dokumentasjon. Med et regulert marked kan resultatet bli redusert bruk, selv om det også er eksempler på at det går andre veien. Så Venstre vil også stemme for løst forslag nr. 2, fra Miljøpartiet De Grønne.

**Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:22:53]:** Cannabis har som alle andre rusmidler negative konsekvenser, men sammenlignet med rusmidler som alkohol er likevel cannabis lite skadelig, og bruk er akseptert i sto-

re deler av samfunnet allerede, selv om stoffet er ulovlig. Da har vi valgt mellom å regulere det på en trygg måte eller å la kriminelle nettverk fortsette med å hente inntekter fra uregulert produksjon og salg.

Regimet med straff og fri flyt av uregulerte rusmidler har ikke fungert. Resultatene er tydelige: Bruk av ulovlige rusmidler i befolkningen øker. Brukerne vet ofte heller ikke hva stoffene inneholder. Da er det på tide å ta kontroll, slik at vi kan målrette forebyggende ressurser mot at færre bruker de skadeligste rusmidlene, som også blir stadig mer tilgjengelige. Voksne mennesker som uansett ville brukt cannabis, kan da kjøpe produktet trygt, et sted der de får veiledning, og hvor overskuddet fra salg f.eks. kunne gått til forebyggende innsats på rusfeltet. Det er årsaken til at utredning av modeller for en strengt regulert omsetning er det mest ansvarlige valget.

Jeg har forståelse for at flere er skeptiske til å legalisere et nytt rusmiddel. Det jeg har mindre forståelse for, er at et flertall i dag velger å stemme ned muligheten for pasienter til å få bedre tilgang til medisinsk cannabis – pasienter med smerter, som i dag bruker cannabis som lindring. Alternativene for mange er avhengighetsskapende legemidler med store bivirkninger. Flere har lite ressurser fordi de ikke er i jobb. I dag må disse bl.a. dra til Nederland for å få tilgang til produktene som hjelper mot smerter, eller risikere å vente lenge på begrensede produkter i Norge som ikke hjelper tilstrekkelig. Det er synd at Stortinget ikke stiller opp for disse i dag.

De siste årene har Canada, Tyskland og 23 delstater i USA gått inn for å legalisere cannabis som rusmiddel og gjøre det tilgjengelig for kjøp i kontrollerte former. Dette er en utvikling som foregår i flere land. Det er på tide at Norge følger etter. Miljøpartiet De Grønne tar derfor opp forslaget om at

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike former for strengt regulert produksjon og omsetning av cannabisprodukter i Norge, deriblant en statlig monopolordning».

**Presidenten [13:22:34]:** Representanten Lan Marie Nguyen Berg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

**Irene Ojala (PF) [13:25:48]:** Pasientfokus støtter ikke forslaget om å legalisere og regulere produksjon og omsetning av cannabisprodukter i Norge, men noen pasienter opplever uutholdelige smerter og får ikke tilstrekkelig lindring av andre godkjente legemidler. For noen av disse pasientgruppene kan medisinsk cannabis være helt nødvendig som smertelindring. Pasientfokus er derfor enig med forslagsstillerne i at det er uheldig at medisinsk cannabis er vanskelig å få tak i her i Norge, men det er, som flere har nevnt før meg, et helt annet spørsmål enn legalisering av cannabis.

Samtaler med pasienter som har store helseutfordringer og behov for smertelindring, gjør at vi som sagt allikevel ser at det er viktig at medisinsk cannabis på resept blir økonomisk tilgjengelig for dem som har behov for denne medisinen i hverdagen. Pasientfokus er derfor med på å fremme følgende forslag sammen med Fremskrittspartiet, SV og Rødt:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessene for å gi medisinsk cannabis på resept blir enklere, og at prisen på resepter blir økonomisk forsvarlig.»

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:27:13]:** Regjeringen støtter ikke en legalisering av cannabis. Det er derfor ikke aktuelt å utrede modeller for regulering av produksjon og omsetning av cannabisprodukter.

Norge har ratifisert FNs tre narkotikakonvensjoner. Det internasjonale narkotikabyrået, INCB, er tydelig på at legalisering av cannabis er brudd på konvensjonene. Selv om det er mulig å tolke konvensjonene noe mer fleksibelt enn INCB gjør, trengs det overbevisende faglig argumentasjon for å gjøre det.

Andelen av den norske befolkningen som oppgir å ha brukt cannabis siste år, er lav. Dette er en situasjon vi ønsker å bevare. En eventuell endring slik forslagsstillerne fremmer, vil måtte begrunnes med at det ville sannsynliggjøre et enda bedre resultat. Det kan jeg ikke se at det foreligger dokumentasjon for.

Det er åpnet opp for bruk av medisinsk cannabis i behandling av alvorlig syke pasienter der man ikke oppnår lindring med godkjente legemidler. Det er to cannabislegemidler med markedsføringstillatelse i Norge. Alle leger med vanlig rekvireringsrett kan skrive ut resept på disse og søke Legemiddelverket om godkjenningssfritak for bruk av uregistrerte cannabisprodukter med inntil 1 pst. THC. Spesialister ved sykehus kan søke om godkjenningssfritak for produkter med mer enn 1 pst.

Bruk av cannabislegemidler utenfor godkjent bruksområde og bruk av legemidler uten markedsføringstillatelse regnes som utprøvende behandling. Det foreligger ikke tilstrekkelig dokumentasjon av effekt og sikkerhet til at behandlingen kan inngå som en del av det ordinære behandlingstilbudet. Folketrygden dekker ikke utprøvende behandling. Den behandlingen er det sykehusene som har ansvaret for, og helseforetaket skal dekke kostnadene hvis en sykehuslege anbefaler utprøvende behandling.

For legemidler med markedsføringstillatelse fastsettes det maksimalpriser basert på priser i ni europeiske referanseland. Legemidler uten markedsføringstillatelse er ikke underlagt en offentlig prisregulering. Prisen vil derfor kunne settes fritt av aktørene. For at bruk av cannabisholdige legemidler eventuelt skal kunne dekkes av

blå resept-ordningen, må metodevurderinger vise at prioriteringskriteriene er oppfylt.

Jeg støtter ikke representantforslaget og mener også at prosessene og regelverket knyttet til medisinsk cannabis er i samsvar med det som er gjeldende politikk på området.

**Presidenten [13:30:11]:** Det blir replikkordskifte.

**Ola Elvestuen (V) [13:30:30]:** Egentlig til det siste: Statsråden har en grundig gjennomgang av regelverket omkring bruk av medisinsk cannabis, som jo er lovlig i Norge, men brukes veldig lite, selv om det er mange pasienter som mener de får god hjelp av det, og det etterspørres.

Det var en gjennomgang av statsråden, men jeg hørte ingenting om at statsråden vil gjennomgå regelverket for å gjøre det enklere å få tilgang til medisinsk bruk av cannabis. Spørsmålet mitt blir: Vil statsråden ta noen initiativ for å gjøre dette regelverket enklere, slik at det tas mer i bruk enn det som er tilfellet i dag?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:31:09]:** Jeg mener at de prosessene og det regelverket vi har knyttet til medisinsk cannabis, er i samsvar med det som er gjeldende politikk på området. Jeg redegjorde mer detaljert for hvordan dette praktiseres i helsetjenesten vår i dag.

Det er ikke noen tvil om at for de pasientene som har nytte av denne type behandling, så gjør det godt. Jeg er glad for at vi har det tilbudet tilgjengelig. Når dette kan være aktuelt for den enkelte pasient, er en vurdering mellom pasient og lege.

For å være helt klar på spørsmålet til representanten Elvestuen, så mener jeg at vi har et regelverk som er i tråd med det som er gjeldende politikk, og også i tråd med prioriteringskriteriene for helsetjenesten, som Stortinget har sluttet seg til.

**Ola Elvestuen (V) [13:32:09]:** Jeg synes det er synd, for jeg mener virkelig at vi bør gjennomgå dette for å åpne opp for flere. Man har personer som ville fått hjelp med smertelindring fra medisinsk bruk av cannabis som ikke får det. Jeg tror dette burde vært utvidet. Det er også en bekymring at det vil være personer som vil bruke cannabis allikevel, men da tar de den ulovlige veien, selvfølgelig, for den er jo tilgjengelig.

Jeg synes man svarer lite på hvordan man skal få kontroll på den organiserte kriminaliteten som er rundt salg av cannabisprodukter. En regulert omsetning vil definitivt få ned tilgjengeligheten, men jeg mener den også vil kunne få ned bruken. Mitt spørsmål er: Har statsråden noe svar på hvordan man kan redusere bruken av cannabis og også få ned den alvorlige kriminaliteten som er knyttet opp mot det?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:33:16]:** Jeg er ikke helt sikker på om jeg oppfattet hva representanten spør om. Det er to ulike ting det fremmes forslag om i dette representantforslaget. Det er klart at hvis vi snakker om medisinsk bruk av cannabis, så mener jeg som statsråd – og jeg har også oppfattet at Stortinget er veldig tydelig på det – at det som brukes i behandling, har vi samme regler for. Bruk av cannabislegemidler er underlagt de samme prioriteringskriteriene. Det er også sånn at alle leger med vanlig rekvireringsrett kan skrive resept på de tilgjengelige cannabislegemidlene og søke om godkjenningsskilt for bruk av uregistrerte produkter.

Til spørsmålet om legalisering, så er ikke det regjeringens politikk. Det er heller ikke noe flertall for det i Stortinget. Der er det god forskning som sier at økt tilgang også vil legge til rette for økt bruk.

**Presidenten [13:34:21]:** Replikordskiftet er over. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:34:29]

*Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot og Tone Wilhelmsen Trøen om bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten (Innst. 466 S (2022–2023), jf. Dokument 8:217 S (2022–2023))*

**Presidenten [13:34:55]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte med inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletida, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Hans Inge Myrvold (Sp) [13:35:25]** (ordfører for saka): Eg vil innleiingsvis takka komiteen for innsats og samarbeid knytt til handsaminga av det refererte representantforslaget.

I representantforslaget ligg det forslag om å sikra at alle kommunar systematisk gjennomfører brukar- og pårørendeundersøkingar i helse og omsorgstjenesta, og vidare om ei lovregulering som vil sikra at ei slik undersøking vert handsama av kommunestyra kvart år. Komiteen har ikkje gjennomført høyring i saka, men helse- og omsorgsministerens svarbrev ligg ved saka.

Komiteen er samla i synet på viktigheita av å få kunnskap og attendemeldingar frå pasientar og mottakarar av velferdstjenester, og ikkje minst frå deira pårørande. Dette kan vera viktig kunnskap for å utvikla tenes-

ter og omfanget av desse i kommunane. Vidare er det viktig at kommunestyra har god oversikt over utviklinga i helse- og omsorgstjenestene sine.

Ein stor del, over halvparten av kommunane i landet, har system og gjennomfører slik systematisert kunnskapsinnhenting. Komiteen, alle partia unnateke Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, rår Stortinget til at Dokument 8:217 ikkje vert vedteke. Det ligg to forslag frå mindretalet, som dei nok vil fremja under debatten, og dei vil gjera greie for synet sitt.

Eg vil frå Senterpartiet si side syna til at kommunane og kommunestyra tek samfunnsoppdraget sitt om kvalitet og utvikling av helse- og omsorgstjenester på ein god måte. Det er frå Helsedirektoratet utarbeidd nasjonale rettleiarar for utforming og gjennomføring av ulike brukar- og pårørendeundersøkingar òg for kommunane. Med ansvaret sitt og etter lova må kommunane alle-reie syta for eit kontinuerleg arbeid med kvalitetsheving med særleg fokus på pasient- og brukartryggleiken og ikkje minst medverknad frå desse gruppene i utviklinga og ytinga av desse tenestene.

Senterpartiet ser ikkje behovet for ei lovfesting av denne type undersøkingar når det vert arbeidd kontinuerleg frå kommunane med å sikra og analysa den typen informasjon og kunnskapsinnhenting, med gode system for oppfølging.

**Tove Elise Madland (A) [13:38:26]:** Eit helsevesen i verdsklasse vil krevje ei open, nær og oppdatert teneste. Eg er einig med forslagsstillarane i at det er viktig at brukarane og dei pårørande får medverke til si eiga helse og til behandlinga av dei nærmaste. Å bli sett og høyrte og få bestemme sjølv er avgjerande i møtet med helsetenesta. Ikkje minst er brukar- og pårørendeundersøkingar med på å vidareutvikle den felles helsetenesta vår. Me erkjenner at det er behov for å bli betre i samarbeidet med både brukarar og pårørande. Difor er eg glad for at regjeringa er i gang med å utvikle pårørandeavtalar, akkurat sånn som me lova i Hurdalsplattforma. Formålet er å leggje til rette for gode rutinar for samarbeid og avklare roller og forventningar. Regjeringa har gjeve Helsedirektoratet i oppdrag å revidere og oppdatere pårøranderettleiarar og helsenorge.no i tråd med ny kunnskap og nye krav og anbefalingar òg på dette feltet. Me veit at to av ti svarar at dei ikkje er blitt spurde om kva som er viktig for dei. Over halvparten svarar at tenestene ikkje forstår behova deira. Det er ikkje heilt bra. At brukarar og pårørande blir høyrde og tekne omsyn til, er viktig i utviklinga av helsetenesta, og dette vil sjølvstekt prege regjeringa sitt arbeid på helsefeltet framover. Me vil særleg rette søkelyset mot barn og unge personar med psykiske lidningar og rusproblem, personar med kroniske lidningar og ikkje minst dei eldre.

Fleirtalet i komiteen peikar samtidig på det kommunale sjølvstyret og det lokale ansvaret for helse- og omsorgstjenesta. Difor er fleirtalet òg oppteke av at det er ute i den enkelte kommunen ansvaret for utøvinga av dette arbeidet ligg. Kommunane må sørge for at arbeidet med kvalitetsforbetringar i pasient- og brukarsikkerheit og i pasient- og brukarmedverknad blir gjort. Regjeringa vil følge opp og støtte dette arbeidet.

**Erlend Svardal Bøe (H) [13:41:02]:** Å vite hva brukere og pårørende mener om helse- og omsorgstjenesten, er viktig for å kunne gjøre den bedre og øke kvaliteten. Mange kommuner har i dag systemer for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten og i institusjonene. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at av 356 kommuner sier 197 at de har et system for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten, og 193 sier at de har systemer for brukerundersøkelser i institusjonene. Det er ofte de samme kommunene som har et system for begge deler. Men det å ha et system er ikke det samme som å ha gjennomført brukerundersøkelser om hvordan kvaliteten i tjenestene oppleves, og det er mange kommuner som heller ikke har åpenhet om resultatene av bruker- og pårørendeundersøkelser eller god nok oppfølging av resultatene. Det er ikke bra.

For pasienter, brukere og pårørende har det en særskilt verdi at den som leverer helse- og omsorgstjenesten, er interessert i å spørre om hvordan hjelpen oppleves, og om kvaliteten er god. Gjennomføring av systematiske bruker- og pårørendeundersøkelser og at resultatene er åpne og følges opp, kan derfor bidra til at den enkelte får økt tillit til tjenesten og en opplevelse av å bli hørt, lyttet til og tatt på alvor. Bruker- og pårørendeundersøkelser er en viktig prioritering siden de bidrar til mer kunnskap om tjenestene, og de kan også avdekke uhensiktsmessig ressursbruk i kommunene.

Forbrukerrådet, som har i oppgave å ivareta forbrukernes interesser, har flere ganger vært opptatt av at kommunene må gjennomføre systematiske undersøkelser av hvordan brukere og pårørende opplever helse- og omsorgstjenesten, men også av at informasjon om kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene i kommunene skal være åpent tilgjengelig for allmennheten. Åpenhet er viktig for å gi befolkningen innsyn i hvor god kvalitet det er i tjenestene.

I 2020 gikk Forbrukerrådet gjennom KOSTRA i regi av SSB, med tall fra 2018. Da ble det avdekket at fire av ti kommuner ikke gjennomførte systematiske undersøkelser av hvordan eldre har det på sykehjem. Det er ikke godt nok. Gode system i kommunene for bruker- og pårørendeundersøkelser kunne gitt viktig informasjon om hvordan det står til med brukere og pårørende i helse- og omsorgstjenesten, og tilbakemeldingene kunne ha

vært en viktig del av kvalitetsforbedringen og utviklingen av helse- og omsorgstjenestene.

Høyre foreslår derfor at alle kommuner skal gjennomføre systematiske bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten, for det er fortsatt mange som ikke gjør det. Og det skal være åpenhet om resultatene. Høyre mener også at det må stilles krav til at kommunestyrene skal behandle bruker- og pårørendeundersøkelser, slik at de som tar de viktigste beslutningene for utformingen av helse- og omsorgstjenesten, vet hva de som bruker den, mener om den. Med det tar jeg opp forslagene Høyre har sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

**Presidenten [13:44:01]:** Representanten Erlend Svardal Bøe har tatt opp de forslagene han refererte til.

**Morten Wold (FrP) [13:44:18]:** Fremskrittspartiet mener at kvalitetsundersøkelse blant brukere og pårørende i eldreomsorgen er veldig viktig og nødvendig. Det er en stor verdi i at den som leverer helse- og omsorgstjenester, er interessert i å vite hvordan tjenestene oppleves av dem som mottar dem. Det gir en trygghet for brukere og pårørende, som føler at de får mulighet til å si fra om hvordan de opplever tilbudet, men også for dem som leverer tjenestene, fordi en kan få vite hva som kan forbedres.

Skal vi kunne forbedre tjenestene og sikre god kvalitet, er vi også avhengige av å vite hva som fungerer, og hva som kunne ha vært bedre. Vi kan ikke løse problemer vi ikke vet om. Det kan også sikre mer tillit til tjenestene, og det trenger vi.

Det siste året har vi dessverre sett at kvaliteten på eldreomsorgen mange steder ikke er så god som den burde være. Derfor er det viktig for Fremskrittspartiet at vi gir dem som mottar tjenestene, og deres pårørende mulighet til å melde fra om hvordan de opplever tjenestene. Det sikrer også et godt beslutningsgrunnlag for kommunestyret, som sitter med myndigheten til å prioritere penger til omsorgstjenestene i kommunene. For at de skal kunne ta gode og informerte beslutninger, er de nødt til å vite hvordan det står til.

Fremskrittspartiet mener det er viktig å måle kvalitet. Derfor synes vi det er synd at regjeringspartiene, SV, Rødt og Pasientfokus ikke ønsker å sikre at pasienter og brukere i helse- og omsorgstjenestene skal bli hørt og få evaluert tjenestene de mottar. Alle som leverer tjenester, burde være interessert i å vite hva mottakerne synes om tilbudet de får. Dessverre er det i dag altfor mange som aldri får muligheten til å evaluere tjenestene, og som heller ikke vil si ifra fordi de er redde for å være en byrde.

Med dette forslaget kunne vi vist en gang for alle at vi vil sikre best mulig kvalitet i tjenestene, men det ser

dessverre ikke ut til å være et ønske blant partiene på venstresiden.

**Alfred Jens Bjørlo (V) [13:46:19]:** Ein skal vere tenksam med kva ein gjev kommunane av detaljerte pålegg om organisering av tenester og tilbod der kommunane sjølve som hovudprinsipp bør ha handlefridom til å organisere tenester som ein vil. Detaljstyring av kommunane har vi som hovudprinsipp for mykje av, ikkje for lite.

Venstre kjem likevel til å støtte dei framlegga som ligg på bordet her i dag i dette representantframlegget frå Høgre, og det handlar om at det er eit krav som er lett å oppfylle for kommunane. Veldig mange kommunar gjer det allereie. Dette handlar rett og slett om å få eit kvalifisert grunnlag for å kunne ha gode debattar og ta gode avgjerder om tenestetilbodet ein gjev til brukarane i helse- og omsorgstjenestene i kommunane. Det å ha verktøy som brukar- og pårørendeundersøkingar som ein fast basis i alle norske kommunar for tenestene ein gjev, er fornuftig og klokt. Det betyr ikkje mykje meirarbeid for kommunane, og det skapar ein systematikk i det, særleg når det er sett saman med forslag nr. 2, om at kommunestyret årleg skal behandle og diskutere ein rapport om tilstanden i helse- og omsorgstjenestene.

Denne typen systematikk i arbeidet har vi i skulen. Eg veit som tidlegare ordførar kor viktig dei prosessane har vore, at ein éin gong i året i kommunestyret – ikkje i eit fagutval, men i heile kommunestyret – har den breie runden om korleis skulen fungerer, korleis det blir opplevd, og at ein får løfta ein strategisk debatt slik at han er frikopla frå eit budsjettvedtak. Framlegga her er kloke, og Venstre kjem til å støtte både forslag nr. 1 og forslag nr. 2 frå mindretalet i komiteen.

**Irene Ojala (PF) [13:48:40]:** Pasientfokus er helt enig i at bruker- og pårørendeundersøkelser er viktige for å vite hvordan tjenestene oppleves av dem som bruker dem, og deres nærmeste pårørende. Hele eksistensen til Pasientfokus er basert på triangulerte samtaler med pasienter og pårørende, og da er det ønskelig at vi sammen med dem har gått igjennom deres pasientjournaler som ligger på helsenorge.no.

Dette er kunnskap Pasientfokus har delt med Stortinget i fire år: før jeg kom hit som stortingsrepresentant, og i to år her på Stortinget. De som stiller forslag i dag, har heller ikke lyttet til pasientenes fortellinger fra den tiden vi har vært her.

Når Pasientfokus ikke stemmer for forslagene som fremmes, er det fordi vi mener det må være opp til kommunene å finne ut hvordan kommunene arbeider med dette, og vi tror ikke det er klokt at Stortinget går så detaljert inn og pålegger kommunene akkurat hvordan dette skal gjøres. Kommunene er forskjellige, noen er

store, og noen er små, og en viss frihet til å snakke med sine innbyggere og pasienter bør kommunene ha.

Pasientfokus vil allikevel understreke betydningen av at helsetjenestene både i kommunen og i spesialisthelsetjenesten innhenter kunnskap om brukernes og pasientenes erfaringer. Det er viktig at vi lytter til dem, og når vi lytter til dem, må vi også gjøre noe med det vi hører.

Når de som leverer helse- og omsorgstjenester, spør om hva pasientene mener, og hvilke erfaringer de har, skaper det tillit mellom pasienten og helsetjenesten. Men hvis og når pasienten ser at svarene ikke blir lyttet til, snur tilliten raskt og blir bare en ny skuffelse for dem som har behov for gode tjenester. Det ser vi også gjennom valg – stortingsvalg og kanskje kommunevalget til høsten.

Når helsetjenestene har gjennomført systematiske bruker- og pårørendeundersøkelser, må derfor resultatene – slik vi ser det – være åpne og følges opp. Vi kan ikke gjøre undersøkelser og ikke gjøre noe med dem. Når pasienter opplever å bli hørt og tatt på alvor, styrkes som nevnt tilliten mellom folk.

I innstillingen peker vi på at også andre metoder, som brukerråd og brukerpanel, er viktige verktøy for å finne ut hva pasienter, brukere og pårørende mener om tjenesten. Et godt eksempel på organisering av dette er brukermedvirkningen som vi finner i f.eks. Helse Bergen, der foretaket involverer brukerutvalg og ungdomsråd systematisk og i tillegg innhenter spesifikk brukererfaring på tjenestenivå gjennom brukerpanel.

Det er viktig å ha gode modeller for hvordan brukere og pårørende kan involveres og lyttes til, og det er viktig at vi sprer de gode eksemplene vi allerede har, til etterfølgelse i enkeltkommuner.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:51:42]:** Regjeringen jobber for en helse- og omsorgstjeneste av høy kvalitet. Vi vil videreutvikle og styrke vår felles helsetjeneste. Jeg mener at åpenhet og brukermedvirkning er helt vesentlig for å forbedre tjenestene. Vi må ha kunnskap om hva brukere og pårørende mener, savner og trenger. Derfor har regjeringen også i 2023 bevilget penger til gjennomføring av Nasjonal pårørendeundersøkelse. Pårørendes tilbakemelding gir et godt bilde av hvordan tjenestene fungerer, både for brukerne og for deres pårørende.

De nasjonale undersøkelsene har gitt oss viktig informasjon som jeg allerede har fulgt opp. Tilbakemeldingene er tydelige, og jeg har tatt grep for å møte disse resultatene. De pårørende ønsker mer støtte og oppfølging og bedre oppgavefordeling med kommunene. Derfor har jeg gitt Helsedirektoratet i oppdrag å videreutvikle pårørendeavtalen som et verktøy for bedre samar-

beid mellom kommunen og pårørende. Avtalen skal sørge for forutsigbarhet, tydelige roller og denne viktige forventningsavklaringen. I sommer får vi svar på oppdraget, og det skal jeg følge opp videre.

Helse- og omsorgstjenesteloven er tydelig på kommunenes ansvar for å tilby forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Tjenestene skal være tilrettelagt for et verdig tjenestetilbud. Kommunene står i prinsippet fritt til å velge organisering av sitt tjenestetilbud lokalt. Da kan de sikre hensiktsmessig drift etter lokale forhold og lokale behov. Kommunene skal følge forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Den er tydelig på kommunenes ansvar for systematisk kvalitetsforbedring, med relativt detaljerte krav. Jeg mener derfor vi allerede har et godt regelverk her, og kan ikke se at det er behov for å detaljstyre kommunene mer.

Jeg mener at informasjon om kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten skal være tilgjengelig. Vi trenger mer åpenhet og systematisk oppfølging av dagens pårørendeundersøkelser. Jeg vil derfor vurdere om og eventuelt hvordan vi kan legge bedre til rette for systematisk oppfølging av bruker- og pårørendeundersøkelser i Bo trygt hjemme-reformen, som regjeringen legger fram om kort tid.

**Presidenten [13:54:15]:** Det blir replikkordskifte.

**Erlend Svardal Bøe (H) [13:54:31]:** Først vil jeg bare si at det statsråden er inne på, er positive signaler, at en skal se mer på hvordan en kan få en systematisk gjennomføring. Det er fortsatt 150 kommuner i Norge som ikke har en systematisk gjennomføring av bruker- og pårørendeundersøkelser. Det betyr at det er veldig mange brukere og pårørende som ikke får sagt noe om hvordan de opplever sin helse- og omsorgstjeneste. Det er derfor dette er så viktig.

Spørsmålet mitt er om statsråden kunne vært litt mer konkret på hvordan en tenker at en kan bidra til at kommunene skal gjennomføre systematiske bruker- og pårørendeundersøkelser, når en ikke ønsker å gå noe mer inn i f.eks. et lovkrav, som Høyre foreslår.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [13:55:16]:** Jeg vil komme tilbake til dette i sin helhet når vi legger fram eldremeldingen Stortinget skal behandle. Jeg har lyst til å understreke at det å ha åpenhet og systematikk i oppfølgingen av dagens pårørendeundersøkelser er en mulighet som ligger der for kommunene. Jeg vil også holde fram at kommunene skal følge forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. I det lovkravet, kommunisert gjennom forskrift, er kommunene ansvarlig for en systematisk kvalitetsforbedring og har ganske detaljerte krav på seg allerede. At det bør

håndheves akkurat gjennom en sterkere styring av det som handler om pårørende- og brukerundersøkelser, er vel kanskje der jeg og representanten Svardal Bøe er litt uenige. Utover det oppfatter jeg at vi er helt enige om dette.

**Presidenten [13:56:20]:** Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

**Erlend Svardal Bøe (H) [13:56:46]:** Jeg har bare noen kommentar. Jeg synes det er veldig bra at Venstre støtter begge forslagene. Jeg er helt enig i det som handler om at en ikke skal stille for mange lovkrav til kommunene, for en skal fortsatt ha en handlingsfrihet ute i kommunene, men jeg mener at dette er en så viktig sak – som handler om hvordan brukere, pasienter og pårørende opplever tjenesten – at en må kunne legge noen flere føringer for kommunene på hvordan en gjennomfører disse tingene, og også at en har åpenhet om det.

Til Pasientfokus vil jeg si at det ikke alltid er helt enkelt å forstå sammenhengene som en kommer med om en del ting. En sier at en ikke skal gå inn og detaljstyre, og så går en liksom til valg på at det er akkurat det en skal gjøre i egen region. En sier også at det er viktig å lytte til brukere og pårørende, men samtidig sier en at en ikke skal stemme for forslagene som ligger her, som nettopp handler hvordan vi bidrar til at brukere og pårørende får mulighet til å si noe om sin tjeneste, og at vi har åpenhet om resultatene av det, slik at vi kan følge det opp etterpå.

Det er, som sagt, 150 kommuner som ikke har systematisk gjennomføring av bruker- og pårørendeundersøkelser. Da må vi se på hva vi gjør for å bidra til at kommunene skal gjennomføre bruker- og pårørendeundersøkelser. Det er derfor vi i Høyre foreslår at kommunene skal gjennomføre systematiske undersøkelser, at det skal være åpenhet om det, og at det skal gjennomføres en rapport ute i kommunestyrene fordi en da kan følge det opp bedre.

Jeg har selv sittet i et kommunestyre i åtte år i Tromsø. Veldig få ganger hadde vi den type undersøkelse til behandling i kommunestyret, samtidig som vi skulle sitte der og ta store beslutninger om hvordan helse- og omsorgstjenesten skulle utvikles, hvordan den skulle oppleves for brukere, pårørende og pasienter. Så hvis en vil lytte, hadde en stemt for de forslagene som ligger her, som ville ha bidratt til nettopp det. Forbrukerrådet sier selv i de undersøkelsene de har gjort, at det fortsatt er mange som ikke gjennomfører undersøkelser ute i sine kommuner.

**Presidenten [13:58:53]:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.



Sak nr. 10 [13:58:59]

*Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Guri Melby om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted (Innst. 469 S (2022–2023), jf. Dokument 8:224 S (2022–2023))*

**Presidenten [13:59:24]:** Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

**Tove Elise Madland (A) [13:59:57]** (ordfører for saka): Som saksordfører vil eg takke komiteen for eit godt samarbeid.

Eg vil gjere greie for synet til fleirtalet i saka, og så reknar eg med at mindretalet gjere greie for synet sitt.

For regjeringa er det avgjerande å halde fram med ein restriktiv alkoholpolitikk og ha eit høgt nivå av vern for befolkninga. Det er òg nedfelt i Hurdalsplattforma.

Det er ein grunn til at alkohol ikkje er fritt omsetjelig, men derimot er underlagd strenge føringar. Skadeverknader og problem som kan følgje med alkoholforbruk, rammar ikkje berre den som drikk, men òg pårørande og andre tredjepersonar.

Det er forbod mot å drikke alkohol på offentleg stad, og det ligg fast i alkoholloven. Eg er glad for at eit stort fleirtal i komiteen støttar regjeringa sitt syn på å sikre alkoholfrie arenaer i samfunnet, det vere seg i idretten, i skulen eller i arbeidslivet, men òg i frivilligheita. Det er viktig fordi det nettopp handlar om å leggje til rette for å kunne ta alkoholfrie val og ikkje auke aksepten for å drikke alkohol.

Sist veke behandla Stortinget folkehelsemeldinga frå regjeringa, der eit av måla er å vidareføre ein restriktiv alkoholpolitikk. Det er fordi me set omsynet til barn og unge og omsynet til folkehelse fyrst. Regjeringa stiller seg òg bak målet til Verdshelseorganisasjonen om 20 pst. reduksjon i alkoholforbruket innan 2030.

Forslagsstillarane vil at kommunane sjølve skal kunne avgjere om det skal kunne bli konsumert alkohol på offentleg stad. Slik fleirtalet i komiteen ser det, vil det skape uvisse om kva som gjeld rundt om i dei ulike kommunane. Samtidig vil det rokke ved prinsippet om ein restriktiv alkoholpolitikk, som er den rådande linja. Det vil kunne auke tilgjengelegheita og utfordre verkemidla for å avgrense bruken. Det vil gje ein mindre heilskapleg

alkoholpolitikk – og dermed bidra til å svekkje han. Det er me ikkje tente med.

**Erlend Svardal Bøe (H) [14:02:18]:** Det er ikke første gang vi Høyre-folk diskuterer en sånn sak som dette. De som har fulgt godt med på Høyres landsmøter, har fått med seg at vi har diskutert pils i park heftig, og at vi til og med har programfestet at folk skal få lov til å drikke pils i park.

Til denne saken støtter vi forslagene. Vi er helt enig med forslagsstillerne fra Venstre om at kommunene må få lov til å bestemme mer selv, ikke bare på dette området, men også på andre måter og på andre områder. Det er også viktig å si at vi i dag har en alkohollov som gir kommunene stort rom til å definere både åpningstider og annet. Da kan jo kommunene også ha denne muligheten til å bestemme hvor en kan konsumere eller ikke konsumere alkohol i det offentlige rom.

Det handler også om å ha tillit til folk. Jeg tror ikke nødvendigvis konsumet øker fordi en f.eks. tillater at kommunene kan bestemme at en har muligheten til å konsumere alkohol i en park i en kommune eller noe sånt.

I dag skal jeg for en gangs skyld være litt kort, så med det tar jeg opp forslaget Høyre er med på.

**Presidenten [14:03:25]:** Da har representanten Erlend Svardal Bøe tatt opp det forslaget han refererte til.

**Hans Inge Myrvold (Sp) [14:03:39]:** Det vert ikkje fullt så oppløftande stemning frå denne representanten knytt til forslaget som m.a. Høgre har fremja. Ulik og avvikande lovgjeving knytt til konsum av alkohol, slik dette forslaget her legg opp til, vil vera sær sars vanskeleg for mange partar å forhalda seg til. Me har over lang tid hatt ei tydeleg, ansvarleg og fornuftig linje i alkoholpolitikken, og særleg omfattar dette sars regulering i heile landet, uavhengig av kommunegrensar. Senterpartiet vil vera tydeleg på at me vil halda fram med å byggja opp og ikkje ned denne politiske linja.

Forslagsstillarane evnar ikkje, etter mitt skjøn, å sjå det samla konsekvensbildet bak forslaga sine. Verken dei helsemessige eller allmennpreventive forholda er belyste eller omtalte, ei heller overfor dei sårbare gruppene som ei regulering som vil opna opp for auka alkoholkonsum i det offentlege rom, direkte vedkjem.

Eg er glad for at eit stort og sterkt fleirtal i komiteen og i stortingssalen vil sikra ein heilskapleg alkoholpolitikk med trygge, gode og strenge reguleringar for og med alle i samfunnet. Omsetning og konsum av alkohol er skadeleg, og dette krev regulering i sars lover vedtekne i denne sal.

**Morten Wold (FrP) [14:05:52]:** Når vi i denne salen diskuterer ting som er knyttet til alkohol, danner det

seg stort sett alltid tydelige skillelinjer i det politiske fargelandskapet. På den ene banehalvdelen står Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet – som ikke nødvendigvis ønsker fullt frislipp og høy partyfaktor fra morgen til kveld, men litt mer liberale, moderne og avbyråkratiserende regler som trolig er i tråd med oppfatningen til folk flest. På den andre banehalvdelen viftes det med rødgrønn-gule flagg, det deles ut advarsler og gule kort, og som ivrige fotballdommere vises både den strenge og moralske pekefingeren – omtrent som om noen har grisetaket en motstander med knottene først og med voldsom kraft.

Noen metaforer fra fotballverdenen kan brukes for å illustrere de politiske skillelinjene i saker som angår duggfrisk øl, sprudlende bobler eller annen kos i flasker og glass. I dag ser vi det igjen ved spørsmålet om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted.

Denne saken handler ikke om frislipp, markedsføring, økt tilgjengelighet eller oppfordring til overkonsum. Den handler om å styrke lokaldemokratiet gjennom å legge oppgaver og politiske beslutninger så nært dem det gjelder, som mulig. Oppgaver løses best av dem som kjenner lokale forhold og påvirkes mest av beslutningene som tas. Derfor bør kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted.

Det er forbud mot konsum av alkohol på offentlig sted her til lands. Når det skjer, ser vi at politiet som oftest velger en pragmatisk linje og ser bort fra lovbruddet. Skal man bruke politiresurser på å forfølge et par som deler en flaske vin på gresset i et offentlig parkanlegg, blir det ikke mange ressurser igjen til å ta dem som begår alvorlige lovbrudd.

Det er forskjell på å nyte en kald pils eller et glass vin i en park en fin sommerdag og det å drikke slik at man forstyrrer ro og orden. Det siste skjer også i dag, selv om det er aldri så mye forbud mot konsum. Da må selvsagt ordensmakten slå ned på det, akkurat som den vil måtte gjøre om det samme skjer og det er kommunen som er regulerende myndighet på området.

Behovet for alkoholfrie arenaer i samfunnet er viktig, men vi må innrette oss med regler som folk forstår og respekterer. Det å nyte en pils i parken vil aldri kunne sies å være et alvorlig lovbrudd, og det skjer – og vil fortsett skjere – uavhengig av om loven er som den er. Vi trenger faktisk ikke å gjøre folk til lovbrutere bare for at de nyter et glass med gode venner i et parkanlegg nær deg – hvis ikke du elsker formynderi, reguleringer, forbud og påbud, da.

Ved riksgrensen burde det stå et skilt med teksten: «Velkommen til Norge. Vi har regler for absolutt alt.» (Munterhet i salen.)

**Alfred Jens Bjørlo (V) [14:08:30]:** Eg veit ikkje om dagen etter sommarfestane til partigruppene er det ideelle tidspunktet å ta denne debatten på. La meg iallfall få understreke at det denne saka først og fremst handlar om, rett og slett er å utvide det lokale sjølvstyret. Det handlar om å gje kommunane mynde til å regulere konsum av alkohol på offentlig stad. Det handlar ikkje om at alt skal vere fritt, men det handlar om at kommunane skal få meir fridom til å bestemme korleis ein vil ha det i sitt lokalsamfunn.

For Venstre er det ei naturleg utvikling av det lokale sjølvstyret. I dag styrer kommunestyra bl.a. med byutvikling, forvaltning av offentlege plassar, lokalisering av næringsverksemd og skjenkepolitikk. Ved å la kommunane få lov til også å regulere konsum av alkohol på offentlig stad vil kommunane få ei større verktøykasse enn i dag, som i auka grad gjev moglegheit til å skape gode, levande og gjennomtenkte lokalsamfunn.

Eg merkar meg at fleirtalet her seier at problemet med Venstres framlegg er at det vil gjere kvar enkelt innbyggjar usikker på kva som gjeld i dei ulike kommunane. Eg har iallfall to kommentarar til det. Det eine er at viss dette er så viktig, bør det då heller ikkje vere lov for kommunane å ha sin eigen skjenkepolitikk, med ulike reglar for skjenking, stengetid og alt? Er det viktig at dette må vere likt i alle kommunar? Då må ein jo å foreslå å leggje det på statleg nivå.

Det andre er at det er ein rein illusjon å seie at det i dag ikkje er uvisse om kva som gjeld i dei ulike kommunane, for vi veit at dette forbodet blir praktisert ulikt frå stad til stad og frå politidistrikt til politidistrikt. Veldig mange plassar i landet vel politiet ei pragmatisk linje og ser bort frå lovbrøtet, og det er problematisk. Det er òg problematisk at vi her snakkar om eit forbod som veldig, veldig mange av oss ikkje kan seie med handa på hjartet at vi aldri har brote. Eg skal ikkje ta ei handsopprekking i denne salen om kven som aldri har tatt ein pils i park, men eg trur vel dei fleste av oss iallfall kjenner nokon som har gjort dette, og det har gått bra. Vi bør ikkje ha det slik at vi har lover som i praksis ikkje blir følgt, og som i praksis ikkje blir forstått av dei aller fleste utover i landet.

Det er òg ein sosial dimensjon ved dette. Viss du på ein fin sommardag, som i Oslo i dag, er ein velstående fyr på vestkanten av Oslo med din eigen villa i Holmenkollåsen, kan du gå ut på plenen og ta deg ein pils når du vil. Folk med dårleg råd i ein trong leilegheit på Tøyen har ikkje den moglegheita, for ein har ikkje det private rommet å gå til. Då er det parken som er ditt rom, og der er det ulovleg å gjere det same.

Dette lovverket har gått ut på dato for lengst. Det er på tide å la kommunane få lov til å bestemme om dei vil ha pils i parkane.

**Statsråd Ingvild Kjerkol [14:11:46]:** Innledningsvis vil jeg vise til at alkoholholdige drikkevarer ikke er en vanlig vare, selv om det er en lovlig og ganske godt tilgjengelig vare. Alkohol kan medføre skader og problemer for den som drikker, og for pårørende, men også for tredjepersoner, arbeidslivet og for samfunnet. Tiltak som reduserer tilgjengelighet til alkohol, som regulering av hvor alkohol kan inntas, bidrar til redusert bruk og dermed også reduserte skadevirkninger.

Alkoholloven inneholder et forbud mot servering og drikking av alkohol på alle offentlige steder utendørs når det ikke er bevilling til det. Formålet med bevillingsplikten og drikkeforbudet er at alkohol ikke skal brukes i rom som allmennheten ferdes i, uten at det er underlagt kontrollen som ligger i bevillingssystemet.

Å åpne for bruk av alkohol på utendørs offentlig sted vil i praksis kunne medføre økt tilgjengelighet til alkoholholdig drikke. Utendørs offentlig sted uten bevilling vil bl.a. kunne bli et fristed for mindreårige som har fått tak i alkoholholdig drikke. Mangel på begrensende tiltak, som tidsinnskrenkninger eller begrensninger i mengden alkohol som inntas, vil også kunne medføre økt bruk av alkoholholdig drikke. Forslaget innebærer en økt normalisering av alkohol, og forslaget er ikke i tråd med målet om å sikre alkoholfrie soner i samfunnet vårt.

Videre tilsier hensynet til forutsigbarhet at det nasjonale forbudet mot servering og drikking på utendørs offentlig sted uten bevilling bør ligge fast.

Forslaget om å la kommunene selv få regulere konsum av alkohol på offentlig sted er ikke i tråd med alkoholovens formål om å begrense skadevirkningene og totalforbruket av alkohol. Det harmonerer heller ikke med regjeringens mål i Hurdalsplattformen om å videreføre en restriktiv alkoholpolitikk.

Jeg vil derfor ikke anbefale Stortinget å vedta dette forslaget.

**Presidenten [14:13:58]:** Det blir replikkordskifte.

**Alfred Jens Bjørlo (V) [14:14:13]:** Statsråden skal iallfall ha for å vere veldig tydeleg i sin tale og ganske sterk i sin argumentasjon for kvifor det er ein dårleg idé å gje fullt frislepp for alkohol i offentleg rom. Det skal eg vere einig med statsråden i. Det å ha eit fullt frislepp, der ein kan drikke overalt til ei kvar tid, er neppe nokon god idé, men det er ikkje det denne saka handlar om. Det denne saka handlar om, er at det i staden for staten er kommunane som sjølve skal kunne fastsetje regelverket for konsum på offentleg stad, og bestemme kor og når om det i det heile skal vere lov.

Eg vil gjerne spørje statsråden: Kvifor har ikkje statsråden tiltru til at hennar egne og våre alle sine partikolleger ute i norske kommunestyre har den same vurderingsevna som fleirtalet i denne sal har?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [14:15:16]:** Jeg har stor tillit til kommunene, og det er de som er skjenkemyndighet. De har muligheter gjennom at de er bevillingsmyndighet, så det er også en del utendørs arealer som er gjenstand for skjenking fordi det er gitt bevilling til at det der kan serveres alkohol og nytes alkohol. Jeg har selv sittet 16 år i kommunestyret i Stjørdal, og jeg må si at de første årene var de årlige bevillings- og alkoholdebattene adskillig mer livlige enn de var på slutten av min periode. Jeg opplever at det er stor enighet om alkoholpolitikken, og at formålet først og fremst er å beskytte sårbare i samfunnet og ikke minst barn og unge. Det er det som også ligger til grunn for at man opprettholder dette nasjonale forbudet mot å nyte alkohol på offentlig sted hvor det ikke er gitt bevilling.

**Alfred Jens Bjørlo (V) [14:16:18]:** Svaret stadfester vel egentleg for meg at statsråden og eg er einige om at norske kommunar og norske lokalpolitikarar er ganske dyktige til å drive ein forsvarleg, gjennomtenkt og klok alkoholpolitikk, så eg får enno ikkje heilt tak på kvifor dei ikkje kan gjere det på dette området også.

Eg vil spørje statsråden om noko anna. Vi veit alle at dette forbudet mot – kall det – pils i park blir praktisert veldig ulikt frå stad til stad. I ein del kommunar og politidistrikt rundt i landet blir ikkje oppfølging av dette prioritert av politiet. Viss statsråden meiner dette er så alvorleg av helsepolitiske årsaker som ein gjev uttrykk for i dag, vil ho då oppmode hennar kollega justismisteren om å be politiet handheve forbudet mot pils i park strengare og meir konsekvent rundt i alle byar og tettstadar i heile landet?

**Statsråd Ingvild Kjerkol [14:17:18]:** Det er justismisteren som har ansvar for politiet, men hvis jeg kan bidra med en betraktning, så opplever jeg at lokalt politi også prioriterer sin innsats ut fra om det er problematisk og ikke. I mange tilfeller vil jeg gi representanten Bjørlo helt rett i at det kan være uproblematisk at man nyter pils i parken – jeg er glad han ikke ba om noen håndsopprekning i denne salen akkurat på det punktet – men det er når man fortrenger andre, det blir uro og det f.eks. ikke er mulig for barn og unge å oppholde seg i en offentlig park fordi noen andre nyter alkohol der, at dette blir problematisk. Da har jeg ganske uforbeholden tillit til at politiet greier å prioritere sin innsats riktig lokalt, og at også kommunepolitikkerne greier å vurdere hvor det er hensiktsmessig og riktig å gi bevilling for å kunne skjenke og nyte alkohol.

**Presidenten [14:18:20]:** Replikkordskiftet er over. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [14:18:30]

*Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet)* (Innst. 479 L (2022–2023), jf. Prop. 114 L (2022–2023))

**Presidenten [14:18:45]:** Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på 3 minutter.

Første taler er Karianne B. Bråthen på vegne av sakens ordfører.

**Karianne B. Bråthen (A) [14:19:25]:** På vegne av saksordføreren vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i behandlingen av Prop. 114 L for 2022–2023, om endring i lov om offentlige anskaffelser, og for at komiteen ekspederte proposisjonen så raskt. Det er fint at det er et bredt flertall bak komiteens tilråding. De foreslåtte endringene handler om å utvide forskriftshjemlene, sånn at departementet kan gi regler for å innføre nye tiltak med formål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping gjennom regelverket for offentlige anskaffelser.

Offentlig sektor gjennomfører innkjøp for rundt 650 mrd. kr årlig. Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil «utarbeide en Norgesmodell med nasjonale seriositetskrav for alle offentlige anskaffelser». Det kontinuerlige arbeidet med norgesmodellen er en viktig del av regjeringens innsats for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet og bevare den norske arbeidslivsmodellen.

Anskaffelsesloven inneholder forskriftshjemler som gir departementet adgang til å pålegge statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer å stille visse krav i sine anskaffelser. Det kan gjelde det å stille kontraktsvilkår om betalingsform, sikring av lønns- og arbeidsvilkår, obligatorisk tjenstepensjon og krav om HMS-kort.

Høringsinstansene har vært overordnet positive til å innføre en norgesmodell for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping gjennom offentlige anskaffelser. Noen har vist bekymring for at forskriftsendringene kan medføre økt ressursbruk og/eller økt behov for kompetanse. Arbeiderpartiet og Senterpartiet er derfor opptatt av at man i neste etappe i arbeidet med norgesmodellen vil utrede tiltak som kan redusere den belastningen.

I innledningen til debatten er det greit å understreke at proposisjonen kun omhandler forskriftshjemlene og med det utvider muligheten for å fastsette nye forskrifter. Eventuelle nye forskrifter vil regjeringen følge opp i separate prosesser og på vanlig måte bruke høringsinstituttet for å få innspill og tilbakemeldinger på konkrete forskriftsforslag.

Kampen for et godt, trygt og seriøst arbeidsliv tar fortsatt ikke slutt, og med denne proposisjonen tar vi enda et skritt videre. Jeg er glad for at så mange av mine medrepresentanter er med på å støtte det vi legger fram.

**Linda Hofstad Helleland (H) [14:22:09]:** Jeg støtter meg til det som saksordføreren har presentert i saken. Det er bra at det er et godt flertall, og saksordføreren har jobbet veldig effektivt. Det er ikke så rart, fordi denne saken kom til Stortinget mange uker etter at presidentskapet bestemte at regjeringen ikke skulle fremme noen saker som skulle behandles før sommeren. Så det ble et voldsomt rush med bare noen få arbeidsdager til å behandle denne saken.

Det er litt synd at regjeringen ruser gjennom saken og ikke velger å forholde seg til Stortingets vedtatte arbeidsform for våren, men komiteen har vært fleksibel, også med tanke på de beslutningene vi skal fatte i dag. Det er fordi vi er opptatt av å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sikre at norgesmodellen vil iverksettes.

Det som Høyre er bekymret for, er at en fra regjeringens side ikke tilstrekkelig har utredet det som omhandler de økonomiske og administrative byrdene som dette etter all sannsynlighet vil medføre, og som kommer tydelig fram i høringsuttalelsene. Høyre ber derfor om at når departementet skal utarbeide forskriftene, må en ha utredet tilstrekkelig nok på forhånd hvilke økte administrative og økonomiske konsekvenser dette har.

Høyre er positiv til at norgesmodellen innføres. Regjeringen Solberg hadde allerede i den siste strategien mot arbeidslivskriminalitet invitert partene til dialog om hvordan nasjonale regler og veileder om offentlige innkjøp kunne utformes for å sikre at de seriøse bedriftene får en konkurransefordel i anbudet, og dermed også luke ut de useriøse. Fra Høyres side er vi derfor positive til at vi nå får en modell for seriositetskrav for offentlige anskaffelser, men uten at det skal oppleves som en særlig byrde for virksomhetene. Jeg vil derfor også bemerke at det er delte meninger om kontrollplikten som pålegges oppdragsgiver, og vi forventer at regjeringen hensyntar det i utformingen av det videre arbeidet.

**Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:25:35]:** Man kan undres om regjeringen har respekt for Stortingets arbeid. I neste uke skal vi behandle jordbruksoppgjøret. Det har vært en svært uryddig prosess, der regjeringen har

brukt god tid på å fremme saken for Stortinget, og Stortinget har hatt svært liten tid til å behandle den.

I denne saken har næringsministeren bedt om at Prop. 114 L for 2022–2023 skal prioriteres. Statsrådens begrunnelse er at proposisjonen er avgjørende for det videre arbeidet på et viktig saksfelt. Det skulle bare mangle at regjeringen fremmer proposisjoner som er av avgjørende betydning for et politisk prioritert område, men departementet har altså sittet og ruget på proposisjonen hele våren. Høringsfristen var allerede 4. februar 2023, altså for tre måneder siden, og proposisjonen er bare på 16 sider. Jeg kan ikke skjønne at den har vært prioritert i departementet, og ser ikke at det er noen tungtveiende grunn til at den bør vales gjennom Stortinget i rekordfart. Årsaken kan vel være at noen har fått en telefon fra LO, som trenger litt ekstra krutt i forkant av valgkampen. Når LO sier hopp, bør man hoppe, mener regjeringen.

Alle kan ha sympati med proposisjonens formål – å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Problemet er at Stortinget er bedt om å vedta hjemler til forskrifter som ifølge høringsinstansene er svært omfattende, men som Stortinget ikke har blitt gjort kjent med. I proposisjonen behandles høringsinstansenes etter mitt skjønn vektige innvendinger mot forskriftene nærmest i forbifarten, men proposisjonen sier ikke noe om hvorvidt dette tas til følge. Det blir f.eks. påpekt at forskrifter som hjemles i § 6 b, kan være problematiske av personvern hensyn fordi det kan åpne for at offentlige innkjøpere får se ansettelseskontrakten din. Denne viktige problemstillingen tas ikke opp i regjeringens proposisjon.

Det er i det hele tatt lite kjent hva som blir konsekvensene av det Stortinget vedtar i dag. Basert på reaksjonene fra flere høringsinstanser vil resultatet bli en papirmølle og et byråkrati som mindre aktører overhodet ikke vil være i stand til å håndtere. Kommunene kan få kontrollfunksjoner som ligger til Arbeidstilsynet i dag. Proposisjonen kan ikke anslå de økonomiske og administrative konsekvensene. Det er kanskje ikke så underlig ettersom regjeringen ikke ser ut til å ha bestemt seg for hvilke forskriftsendringer som faktisk skal gjøres.

Dette gjør det også svært krevende å vedta forskriftshjemlene her i dag. Vi vet ikke hva regjeringen har tenkt å gjøre, og vi vet ikke konsekvensene av det – utover at det kan bli fryktelig dyrt og u håndterlig for særlig de mindre kommunene.

Konklusjonen min er at vi ikke har et godt nok grunnlag til å gjøre et informert vedtak i dag. Jeg mener at regjeringen må gi Stortinget et bedre grunnlag å ta beslutninger på.

Jeg tar med det opp Fremskrittspartiets forslag om å sende Prop. 114 L for 2022–2023 tilbake til regjeringen.

**Presidenten [14:28:46]:** Da har representanten Bengt Rune Strifeldt tatt opp det forslaget han refererte til.

**Statsråd Jan Christian Vestre [14:29:02]:** Formålet med anskaffelsesregelverket er å fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser. I tillegg til det skal regelverket bidra til at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.

Denne regjeringen har som kjent store ambisjoner for offentlige anskaffelser som virkemiddel for å nå viktige samfunns mål. Det handler om å ta vare på og trygge den norske modellen, det handler om klimaansvar – og mye annet. Derfor har denne regjeringen satt ned et lovutvalg som skal vurdere disse spørsmålene helhetlig. I tillegg til å foreslå forenklinger i regelverket, som nettopp skal gjøre det enklere både for innkjøpere og ikke minst for de små og mellomstore bedriftene, skal utvalget særlig foreslå endringer med sikte på å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Parallelt med dette utredningsarbeidet jobber regjeringen for fullt med å legge til rette for gode og bærekraftige offentlige anskaffelser.

Det offentlige kjøper varer og tjenester for om lag 650 mrd. kr i året. Da er det viktig at det offentlige gjennom sine anskaffelser er en bidragsyter i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og at man ikke bidrar til å fremme useriøse aktører, men snarere tvert imot bygger opp under det store mangfoldet av seriøse, hardtarbeidende og dyktige næringsaktører vi har over hele landet vårt.

Regjeringen har derfor lansert en norgesmodell for offentlige anskaffelser, for å sikre nettopp et trygt og seriøst arbeidsliv og bevare den norske arbeidslivsmodellen. Jeg er glad for at det er stor politisk enighet om disse målene. Jeg er glad for at det er stor enighet om norgesmodellen. Jeg vil spesielt takke partene i arbeidslivet, både på arbeidstakersiden og ikke minst på arbeidsgiversiden, som begge bidrar svært konstruktivt til å lage innholdet i norgesmodellen. Dette er trepartssamarbeidet på sitt beste.

Forslaget legger grunnlaget for første trinn i arbeidet med norgesmodellen for offentlige anskaffelser og vil gi oss noen av de virkemidlene vi trenger i arbeidet for å trygge arbeidslivet.

Forslaget gir departementet muligheten til å gi forskrifter. Det er altså en forskriftshjemmel, og da dreier det seg om at offentlige oppdragsgivere skal stille krav til, kontrollere og ha muligheten til å sanksjonere noen helt grunnleggende regler i norsk arbeidsliv. Det gjelder bl.a. arbeidsmiljølovens regler om ansettelser, lov om obligatorisk tjenestepensjon og at helse, miljø og sikker-

het ivaretas på den enkelte arbeidsplass. I tillegg kan det gis regler om betaling via bank, som er viktig for å sikre at betalinger i anskaffelsene er sporbare.

Regjeringen vil stille krav til offentlige oppdragsgivere om å handle med seriøse aktører. Samtidig er vi opptatt av at kravene skal kunne kontrolleres, for krav som ikke følges opp, bidrar i realiteten til at useriøse aktører vinner i konkurransen. Derfor vil neste trinn i arbeidet med norgesmodellen handle om hvordan vi kan sette inn tiltak som hjelper oppdragsgiverne i kontraktsoppfølgingen. Gjennom digitalisering, bedre veiledning og etter hvert også forenkling i regelverket tar vi arbeidslivet vårt videre.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

**Presidenten [14:32:06]:** Det vert replikkordskifte.

**Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:32:21]:** Stortinget har vedtatt det, og regjeringen har ambisjoner om å redusere byråkratiet med rundt 11 mrd. kr. Flere høringsinstanser advarer om at forskriften mot arbeidslivskriminalitet som regjeringen planlegger, vil medføre betydelig merarbeid og mer byråkrati. Det kan se ut som om jo mer regjeringen sier at de vil redusere byråkrati, jo mer blir det i praksis.

Hvordan regner regjeringen på de 11 mrd. kr som de har lovet skal kuttes i byråkrati? Inkluderer det de 11 mrd. kr i økt byråkrati som regjeringen skaper her, eller regnes de 11 mrd. kr fra det nivået som var da denne regjeringen overtok i 2021?

**Statsråd Jan Christian Vestre [14:33:11]:** Jeg vet ikke hvor representanten skulle ha det fra at vi øker belastningen og byråkratiet for næringslivet med 11 mrd. kr. Snarere tvert imot – vi er i gang med en stortilt digitalisering, vi lager én vei inn til virkemiddelapparatet, og vi har sagt at vi skal gjøre rapporteringer enklere. Denne forskriftshjemmelen påfører ingen verken økonomiske eller administrative konsekvenser. Innholdet i norgesmodellen vil bli fastsatt i forskrift, og innholdet i norgesmodellen utarbeider vi i nært samarbeid med arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden.

Norgesmodellen trinn 1 ble presentert sammen med NHO og LO. Jeg opplever at det er stor støtte og samarbeid med alle organisasjonene om dette – kommunene, KS – og vi er opptatt av å finne gode løsninger som bidrar til at offentlige innkjøpere kan følge sitt ansvar, noe som bidrar til at seriøse aktører vinner fram, og at man selvfølgelig gjør dette på en mest mulig effektiv måte, som får mest mulig ut av samfunnets samlede ressurser.

Når det gjelder forenklingens målet, kan vi komme tilbake til det i en egen diskusjon.

**Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:34:14]:** Statsråden svarte vel ikke helt på spørsmålet. Flere høringsinstanser advarer om at forskriften mot arbeidslivskriminalitet som regjeringen planlegger, vil medføre betydelig merarbeid og mer byråkrati.

Når regjeringen skal redusere store summer i byråkrati, inkluderer det det økte byråkratiet som næringslivet blir påført av denne regjeringen, eller kommer det i tillegg?

**Statsråd Jan Christian Vestre [14:34:49]:** Jeg er ikke enig i representantens premiss om at norgesmodellen i seg selv skulle medføre økt byråkrati. Regjeringen har foreløpig ikke fastsatt en forskrift, og det er fordi dette er arbeid som har vært på høring, der vi jobber nært sammen med partene og selvfølgelig lytter til forslag, forbedringer og motforestillinger. Dette er trepartssamarbeidet på sitt beste. Da kan en ikke på forhånd si at en forskrift som ikke er fastsatt, skulle medføre økte økonomiske og administrative belastninger.

Det jeg er opptatt av, er at vi nå i trinn 2 av denne modellen går videre med å se på hvordan vi kan forenkle, hvordan vi kan lage bedre veiledninger, hvordan vi kan digitalisere rapporteringsprosesser, slik at vi sparer ressurser både for innkjøperne og for bedriftene. Det er smart samfunnsøkonomisk, det letter byrdene for næringslivet, og det gjør også at vi kan bygge et enda mer seriøst arbeidsliv.

Så kan vi komme tilbake til regjeringens mål om 11 mrd. kr i forenklinger, som vi også er i full gang med å jobbe med.

**Presidenten [14:35:52]:** Replikkordskiftet er avsluttet.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [14:35:58]

*Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil) (Innst. 480 L (2022–2023), jf. Prop. 115 L (2022–2023))*

**Presidenten [14:36:08]:** Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og

dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

**Liv Kari Eskeland (H) [14:36:36]** (ordførar for saka): Takk til komiteen for god og ryddig handsaming i saka.

Det overordna formålet med proposisjonen er å etablere ein forskriftsheimel slik at departementet kan gje nærmare reglar om betalingsløysingar for lading av elektriske køyretøy. Det vert føreslått å ta inn ein forskriftsheimel som gjev departementet myndigheit til å fastsetja nærmare reglar om betalingsløysing. Fleire aktørar tilbyr i dag ladepunkt for lading av elbil mot betaling, men betalingsløysingane varierer mellom aktørane. Dei fleste ladeoperatørane brukar mobilapplikasjonar, QR-kode med lenke til nettside, app, Vipps, SMS-betaling eller RFID-brikke kopla mot ein brukar i ladeteneapp eller direkte tilkopling til elbil. Det er berre eit fåtal av ladestasjonane som nyttar kortbetaling. Ifølgje Transportøkonomisk institutt må elbilbrukaren forhalda seg til omkring 20 ulike aktørar, 20–30 appar og 13 betalingsystem for å få tilgang til all ladeinfrastruktur i Noreg. Slik kan me ikkje ha det, det har òg Stortinget vore tydeleg på.

Moglegheita for enkel betaling ved lading av elektriske køyretøy er ein viktig faktor for at brukarane av elbil skal oppnå same mobilitet som dagens brukarar av bilar som brukar diesel eller bensin. Ved at det vert innført krav om at det skal vera mogleg å betala med bankkort på ein betalingsterminal, vil brukarane av elektriske køyretøy enkelt kunna betala ved alle offentleg tilgjengelege ladepunkt utan at det på førehand er nødvendig å inngå avtale med operatøren av ladepunktet eller med ein leverandør av ladetenester.

Fleirtalet i komiteen meiner at universell betalingsløysing saman med tilgjengeleg ladeinfrastruktur er ein nøkkelfaktor for å nå målet om at 100 pst. av nybilsalet av personbilar i 2025 skal vera nullutslepps-køyretøy. Fleirtalet merkar seg vidare at forslaget har vore på brei høyringsrunde, og ingen av dei spurde høyringsinstansane hadde innvendingar som går imot lovforslaget.

Fleirtalet i komiteen går difor inn for å støtta proposisjonen slik han ligg føre. Eg føreset at mindretalet gjer greie for sine forslag.

**Erling Sande (Sp) [14:39:21]** (leiar i komiteen): Klima og berekraft blir ståande som ei av vår tids store utfordringar. Når eg startar innlegget der, er det for å peike på at bakgrunnen for den massive auken Noreg har hatt innanfor elektriske køyretøy, nettopp er at elektrifisering av bilparken vår er mellom tiltaka for å få klimagassutsleppa ned. Vi har lukkast i denne satsinga og har ein av dei høgste andelane i verda når det gjeld elbil som del av bilparken.

Auken i salet av elbilar har gått fort, mange stader så fort at naudsynt ladeinfrastruktur heng etter. Samtidig er det viktig å seie at det har vore gjort ein svært stor og god jobb av fleire aktørar for nettopp å byggje hurtiglade-punkt. Staten har vore med på å finansiere denne satsinga, men det er ladeselskapa som har etablert ladepunkt og forretningsmodellar for elbillading. Det at det er fleire aktørar i ein slik marknad, er i utgangspunktet til gunst for kundane. Konkurransen skal føre til ei sunn prising av produktet og til at gode og brukarvenlege løysingar blir utvikla.

Likevel har denne utviklinga hatt nokre utfordringar ved seg. Fleire typar ulike betalingsformer har utvikla seg, og selskapa har valt ulike strategiar og løysingar for betaling ved hurtigladarane. Eigne appar sikrar selskapa nærleik til kundane sine, og det er greitt å forstå at dei ønskjer det. På same tid gjer det lading meir tungvint dersom ein må lade i område der det selskapet ein har knytt seg til, ikkje leverer tenester, eller når ladetenesta som selskapet tilbyr, er ute av funksjon eller av andre grunnar ikkje er tilgjengeleg. Ifølgje Transportøkonomisk institutt må ein forhalda seg til mellom 20 og 30 appar og 13 betalingsystem dersom ein skal ha tilgang til det som er av ladeinfrastruktur i landet vårt, slik saksordføraren på ein god måte gjorde greie for.

Skal elektrifiseringa av bilparken vår halde fram, må lading vere tilgjengeleg og enkelt og ikkje framstå som ein barriere mot bruk. Sentralt i dette er betalingsløysingane, og at det er mogleg å kunne betale på eit offentleg etablert ladepunkt utan å ha inngått ei avtale med operatøren på førehand.

I dag sikrar vi heimel for forskrift for regulering av betalingsløysingar, slik at vi i framtida vil kunne betale med kort rundt på ladestasjonane våre. Det er ei god nyheit for elbilbrukarar over heile landet.

**Frank Edvard Sve (FrP) [14:42:14]:** Denne saka har vi hatt nokre rundar på tidlegare, og vi har hatt høyringar om det. Det er ei sak som opptek veldig mange, og det er jo ganske greinlaust at ein skal måtte ha ulike løysingar og ein heil haug med ulike betalingsterminalar. Å få det på same måten som for bensinpumpene må kunne gå an i ein slik samanheng.

Ein ønskjer å bruke fullmaktsgjeving for å gje regjeringa fullmakt til berre å gjennomføre det. Dette er ei sak som opptek innbyggjarane og brukarane veldig mykje. Er det òg ei sak som verkeleg burde kome tilbake som ei fullverdig sak som forklarar korleis ein hadde tenkt å gjere det, er det akkurat denne saka. Det er det som gjer at vi meiner at denne saka bør sendast tilbake til regjeringa, og at regjeringa må kome med ei fullverdig sak som viser korleis desse ordningane skal vere. Eg skjønar ikkje heilt kvifor det skal vere så vanskeleg, for ein må

jobbe fram ei sånn sak uansett. Ein må jobbe fram system rundt det. Når det er ei sak som opptek brukarane så mykje som dette gjer, må det vere fornuftig å få det forankra i Stortinget. Noko meir byråkrati rundt det er det ikkje. Det er rett og slett å sende saka tilbake og få ei fullverdig sak i Stortinget. Det er denne salen som må bestemme korleis slike viktige saker vert løyste. Derfor fremjar vi framlegg om å sende saka tilbake, og då har eg teke opp vårt forslag.

**Presidenten [14:43:42]:** Representanten Frank Edward Sve har teke opp det forslaget han viste til.

**Mona Fagerås (SV) [14:44:00]:** Tæpp, ikke app, sier jeg bare. Egentlig kunne jeg ha stoppet der. Det hadde vært nok å si det. Vi i SV er selvfølgelig fornøyd med at det skal komme betalingsmulighet med bankkort på alle nye ladestasjoner.

Men det er dessverre et «men» her. Tidligere i år vedtok Stortinget SVs forslag om at regjeringen skal stille krav om ettermontering av kontaktløs kortbetaling på eksisterende ladeinfrastruktur. Det at regjeringen nå kommer med et forslag om kortbetaling på alle nye stasjoner, blir dermed ikke i tråd med det vedtaket, og derfor forventer vi at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med krav om ettermontering ganske snart.

Skal vi nå målet om at flere skal velge elbil, må forbrukerne være sikre på at de får lade når de kommer til en ladestasjon, uansett om ladestasjonen er helt ny, eller om den er et år. Skal en gjøre elbiler universelt tilgjengelige for alle, må ladingen bli enklere. Både Elbilforeningen og Forbrukerrådet støttet SV den gangen vi foreslo ettermontering. I tillegg mener jeg at forbrukerne må få slippe å bli kastet inn i den app-jungelen vi har i dag, der man må opprette en haug med kundeforhold. Jeg mener regjeringen kunne, når de først skulle lovfeste bankkort som betalingsmiddel på alle stasjoner, liksom godt ha foreslått det på alle, sånn som Stortinget jo har vedtatt. Tæpping vil gjøre det mye mer attraktivt for flere å skifte til bil uten utslipp.

**Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:46:04]:** Jeg er glad for at Stortinget i dag slutter seg til regjeringens forslag om endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff. Jeg vil også benytte anledningen til å takke Stortingets transport- og kommunikasjonskomité for villig, rask og effektiv behandling av lovforslaget.

Loven følger opp et av flere av de tiltakene som vi lanserte i den nasjonale ladestrategien, som ble presentert 8. desember i fjor. Stortingets vedtak legger dermed til rette for at det snart skal være mulig å betale med bankkort ved hurtiglading av elbil på nye ladepunkter, og denne muligheten har, som flere har vært inne på, vært etterspurt av mange. I en spørreundersøkelse utført

i regi av Elbilforeningen gir et stort flertall uttrykk for at betaling for lading ved bruk av en app kan være komplisert. Den teknologiske utviklingen for lading av elbil skjer raskt, og forslag til nye løsninger presenteres løpende. Jeg mener derfor det er fornuftig at lovforslaget er generelt formulert på dette punktet, slik at framvoksende markeder ikke begrenses av manglende oppfølging fra myndighetene.

Betalingsløsningen med bankkort vil bli nærmere konkretisert i forskrift, og da vil jeg selvfølgelig også vurdere innspill som ble mottatt under den alminnelige høringen fra bl.a. ladebransjen om tidspunkt for ikrafttredelse. Her må vi finne en balansert løsning mellom forbrukernes og ladebransjens uttrykte synspunkter.

Vi ligger nå i forkant av EUs nye regelverk om alternativt drivstoff og krav til betalingsløsninger. I mai måned ble det solgt ca. 10 800 elbiler, og kun omkring 450 bensin- og dieselmotorer. Andelen elbiler som er solgt hittil i år, er på omkring 83 pst. Et bredere modellutvalg, lengre rekkevidde og at det nå legges til rette for at vi kan betale for lading av elbil med bankkort, vil i sum bidra til å øke andelen elbiler ytterligere og til at vi kan nå målet, ambisjonen, om at vi kun har salg av nullutslippsbiler i 2025.

Jeg er selvfølgelig også oppmerksom på det som ble nevnt av en av representantene her, nemlig Stortingets anmodningsvedtak, hvor regjeringen bes om å stille krav om ettermontering av kontaktløs kortbetaling også på eksisterende ladeinfrastruktur innen utgangen av 2025. Ved at lovforslaget i dag har en generell formulering om betalingsløsninger, vil ikke en oppfølging av det anmodningsvedtaket i seg selv føre til behov for lovendringer.

**Presidenten [14:49:12]:** Det vert replikkordskifte.

**Mona Fagerås (SV) [14:49:13]:** Som flere representanter har vært inne på, har elbilpolitikken vår vært vellykket, men det gjelder personbiler. Det trengs også en miljøatsing på elektriske varebiler, for 2025-målet om utslippsfritt nybilsalg omfatter også varebiler. Det er derfor svært bekymringsfullt at elbilandelen i nybilsalget for varebiler så langt i 2023 bare er på 37 pst. Det er bare ett år og sju måneder til alle nye, lette varebiler skal være nullutslippsbiler, og derfor lurer jeg på hvordan ministeren forsvarer at Enovas støtteordning for elektriske varebiler nå er tenkt avvirket. Og kan ministeren si noe om hvilke planer han har for å nå elbilmålet også for elvarebiler?

**Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:50:15]:** Jeg gjør oppmerksom på at Enova ikke ligger under mitt ansvarsområde, men Enova har den tilnærmingen at de har støtteordninger inntil et marked er modent, til man an-



ser at markedet går av seg selv, og at etterspørselen er over i det rette sporet, i den teknologien som samfunnet ønsker at vi skal satse på.

Når det gjelder varebiler, er det selvfølgelig flere elementer. Man må ha en ladeinfrastruktur. Det har vi langt på vei løst i Norge, men det er sikkert noe gjenstående også på det området. Og det er selvfølgelig å legge til rette for at man har fordeler ved bruk, når det gjelder varebiler. Det er et viktig element. Det gjøres i stor grad, men der er det fortsatt noe å gå på.

**Presidenten [14:50:59]:** Replikordskiftet er avsluttet.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [14:51:16]

*Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utvidelse av innkrevingsperioden og innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3 i Trøndelag (Innst. 481 S (2022–2023), jf. Prop. 113 S (2022–2023))*

**Presidenten [14:51:27]:** Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

**Kirsti Leirtrø (A) [14:51:46]** (ordfører for saken): Først og fremst takk til komiteen for godt samarbeid og ikke minst for velvilligheten ved de korte fristene for å få denne saken behandlet før sommeren.

Saken omhandler utvidelse av innkrevingsperioden og innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3. I tillegg inneholder saken en orientering om en teknisk flytting av en bomstasjon når Nydalsbrua endelig åpnes for trafikk, og en videreføring av bostedsfritak for Være og Klett. Forslaget er i tråd med det en ønsker lokalt, og de vedtakene de har gjort. Trinn 3 i pakken ble vedtatt her på Stortinget i 2017, og allerede da ble det vist til en mulighet for ytterligere utvidelse til utgangen av 2033, noe lokale myndigheter åpnet opp for i sine politiske vedtak den gangen. Utover forlengelsen ligger gjeldende rammer for pakken fast, i tråd med tidligere behandling. Det er en samlet komité foruten Fremskrittspartiet som står bak innstillingen.

En får litt lyst til å skryte litt av arbeidet og resultatene Miljøpakke Trondheim har fått til, med bare halve bompengenivået i forhold til andre byer og en betydelig

lavere andel statlig finansiering enn f.eks. Oslo og Bergen. Men de har også hatt utfordringer. Når Stortinget nå gir tilslutning til å innføre miljødifferensierte takster i Trondheim, får lokale myndigheter større handlingsrom til å fastsette bompengetakstene ut fra behovene de ser lokalt, f.eks. ved å innføre bompengefritak for nullutslippsvarebiler eller biler på biodrivstoff.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har en merknad som viser til de byvekstforhandlinger som nå er ferdige, og som ligger til behandling i kommuner og fylker. Vi peker på at vi er fornøyde med at Skaun og Orkland nå blir en del av byvekstavtalen. De kommunene er viktige deler i denne bo- og arbeidsmarkedsregionen og betaler en betydelig andel av bompengene.

Jeg kommer tilbake til forslaget fra Fremskrittspartiet og forslaget fra Rødt i denne saken.

**Presidenten [14:54:25]:** Då tek me ein pause i sak nr. 13 og ringjer til votering.

Votering

**Presidenten [15:01:15]:** Stortinget går då til votering og startar med resten av sakene frå gårsdagens møte, sakene nr. 13–18 på dagsorden nr. 93.

*Votering i sak nr. 13, debattert 7. juni 2023*

Innstilling frå transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringar i taubanelova og tivoliilova (undersøking av ulykker og hendingar) (Innst. 416 L (2022–2023), jf. Prop. 74 L (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

I o v

om endringar i taubaneloven og tivoliiloven (undersøking av ulykker og hendingar)

I

I lov 22. mai 2017 nr. 29 om taubaner vert det gjort følgjande endringar:

§ 1 nytt andre punktum skal lyde:

*Loven skal legge til rette for en stadig forbedring av sikkerheten og forebygging av taubaneulykker gjennom systematisk, risikobasert sikkerhetsarbeid, herunder undersøkelser av taubaneulykker og taubanehendelser.*

§ 4 andre ledd ny bokstav n skal lyde:

*n) undersøkelsesmyndighetens oppgaver og kompetanse, inkludert varsling og rapportering til og fra undersøkelsesmyndigheten, og om samarbeid og utveksling av opplysninger med andre land og inter-*

*nasjonale organisasjoner i den grad det følger av internasjonale avtaler som Norge har inngått.*

§ 9 skal lyde:

**§ 9 Varslingsplikt**

Taubanevirksomheten skal straks varsle politiet og undersøkelsesmyndigheten om taubaneulykke eller alvorlig taubanehendelse.

Undersøkelsesmyndigheten skal varsle tilsynsmyndigheten om taubaneulykke eller alvorlig taubanehendelse.

§ 10 skal lyde:

**§ 10 Rapporteringsplikt**

Taubanevirksomheten skal rapportere opplysninger om taubaneulykker, alvorlige taubanehendelser og taubanehendelser til tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten.

*Taubaneulykker og alvorlige taubanehendelser skal rapporteres skriftlig til tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten så snart som mulig og senest innen 72 timer. Rapportering skal skje på skjema fastsatt av tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten i fellesskap.*

*Taubanehendelser skal rapporteres til tilsynsmyndigheten innen åtte dager. Rapportering skal skje på skjema fastsatt av tilsynsmyndigheten.*

*Rapportering kan skje elektronisk.*

§ 11 andre ledd første punktum skal lyde:

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om alle opplysninger som er innrapportert etter § 10, og om opplysninger som er fremkommet under forklaring for undersøkelsesmyndigheten etter § 23 f og § 23 k så langt det passer.

I kapittel 3 skal ny § 11 a lyde:

**§ 11 a Taushetsplikt for virksomhetens personell**

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for den som driver taubanevirksomhet, har taushetsplikt som nevnt i forvaltningsloven §§ 13 flg. om det de får kjennskap til i forbindelse med undersøkelser og rapportering av ulykker og hendelser etter loven her.

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om alle opplysninger som er innrapportert etter § 10, og om opplysninger som er fremkommet under forklaring for undersøkelsesmyndigheten etter § 23 f og § 23 k. Dette gjelder ikke dersom tungtveiende offentlige hensyn tilsier at opplysningene bør kunne gis videre, eller opplysningene er nødvendige for å forklare årsaken til en taubaneulykke eller taubanehendelse.

Taushetsplikt som nevnt i annet ledd er ikke til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet samtykker, forutsatt at opplys-

ningene har statistisk form eller de er alminnelig tilgjengelig andre steder.

Nytt kapittel 5 A skal lyde:

**Kapittel 5 A. Om undersøkelsesmyndigheten**

**§ 23 a Undersøkelsesmyndighetens oppgaver og uavhengighet**

Departementet fastsetter hvilket organ som skal være undersøkelsesmyndighet etter denne loven.

Undersøkelsesmyndigheten skal klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer, utrede forhold av betydning for å forebygge taubaneulykker og avgi undersøkelsesrapport som nevnt i § 23 m.

Undersøkelsesmyndigheten skal ikke ta stilling til sivilrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar. Undersøkelsen skal foregå uavhengig av annen etterforskning eller undersøkelse som helt eller delvis har slikt formål.

Undersøkelsesmyndigheten skal hvert år offentliggjøre en rapport om de undersøkelser som er gjennomført året før, inkludert sikkerhetstilrådinger og tiltak som er truffet i samsvar med disse.

**§ 23 b Tilsynsmyndighetens oppgaver**

Tilsynsmyndigheten skal vurdere rapportene som undersøkelsesmyndigheten avgir, for å kunne identifisere og iverksette tiltak som kan bedre taubanesikkerheten.

Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om oppfølging av sikkerhetstilrådinger til den som driver taubanevirksomhet etter loven her.

**§ 23 c Undersøkelse av taubaneulykker og alvorlige taubanehendelser**

Undersøkelsesmyndigheten undersøker taubaneulykker og alvorlige taubanehendelser.

**§ 23 d Iverksetting av undersøkelse og undersøkelsens omfang**

Når undersøkelsesmyndigheten har mottatt varsel om en taubaneulykke eller alvorlig taubanehendelse etter § 9, skal den straks avgjøre om det er behov for å iverksette umiddelbar undersøkelse. Når undersøkelsesmyndigheten mottar rapport etter § 10, skal den uten ugrunnet opphold avgjøre om og når det skal iverksettes undersøkelse.

Undersøkelsesmyndigheten avgjør selv omfanget av undersøkelsen og hvordan den skal gjennomføres. Ved avgjørelsen skal undersøkelsesmyndigheten blant annet ta hensyn til hvilken lærdom undersøkelsen forventes å gi med sikte på å forbedre sikkerheten, ulykkens eller hendelsens alvorlighetsgrad, dens innvirk-

ning på taubanesikkerheten generelt og om den inngår i en serie av ulykker eller hendelser.

Undersøkellesmyndigheten kan uten hensyn til tidligere avgjørelser beslutte å undersøke forhold ved én eller flere taubaneulykker eller taubanehendelser.

#### § 23 e *Forbud mot å fjerne gjenstander mv. samt behov for å gjenopprette drift*

Ingen må fjerne eller røre gjenstander eller spor fra en taubaneulykke uten samtykke fra undersøkellesmyndigheten og politiet, med mindre det er nødvendig for å redde eller avverge fare for liv eller eiendom eller for å hindre at noe som kan ha betydning for undersøkelsen, ødelegges eller forsvinner.

Undersøkellesmyndigheten skal avslutte sine undersøkelser på ulykkesstedet så snart som mulig slik at taubanevirksomheten kan bli i stand til å gjenopprette driften.

#### § 23 f *Forklaringsplikt til undersøkellesmyndigheten mv.*

Enhver plikter på forlangende, og uten hensyn til taushetsplikt, å gi undersøkellesmyndigheten de opplysninger han eller hun sitter inne med om forhold som kan være av betydning for undersøkelsen. Enhver som forklarer seg, har rett til å la seg bistå av advokat eller annen person under forklaringen.

#### § 23 g *Tiltak for å fremskaffe opplysninger*

Undersøkellesmyndigheten har rett til å benytte privat grunn og kan kreve å få undersøke og ta i besittelse relevante gjenstander, dokumenter og andre ting i den utstrekning den trenger det for å kunne utøve sitt verv. Herunder skal undersøkellesmyndigheten ha rett til

1. å kreve en fullstendig obduksjon av de omkomne og til å få umiddelbar adgang til resultatene av slike undersøkelser eller tester som er tatt, og
2. å kreve legeundersøkelse av alle personer involvert i ulykken eller hendelsen, eller be om at det utføres tester på prøver som er tatt av slike personer, og ha umiddelbar tilgang til resultatet av slike undersøkelser eller tester.

Om nødvendig kan undersøkellesmyndigheten kreve bistand fra politiet.

#### § 23 h *Bevissikring*

Undersøkellesmyndigheten kan kreve bevissikring utenfor rettsak etter reglene i tvisteloven § 28-3 tredje ledd og § 28-4. Krav om bevissikring fremmes for den tingrett hvor de som skal avhøres, bor eller oppholder seg eller realbevis skal undersøkes.

#### § 23 i *Rettigheter for dem saken angår*

Når undersøkellesmyndigheten iverksetter undersøkelse, skal den så vidt mulig underrette den som driver den aktuelle taubanevirksomheten, ofrene og deres familie, eiere av skadede ting, produsenter, berørte beredskapstjenester, representanter for personalet og for brukerne, samt andre som saken angår, om dette. Slik underretning skal gis så snart som mulig, og skal opplyse om rettighetene etter annet ledd i paragrafen her og etter § 23 n første ledd.

Innen undersøkelsene avsluttes, skal de som er nevnt i første ledd, gis adgang til å gi opplysninger og fremme sine synspunkter om taubaneulykken eller taubanehendelsen og dens årsaksfaktorer. De skal også underrettes jevnlig om fremdriften av undersøkelsen og gis adgang til å fremme sine synspunkter på undersøkelsen i den grad det er praktisk mulig. Videre bør de også gis adgang til å være til stede under undersøkelsen og ha rett til å gjøre seg kjent med dokumentene, i den utstrekning undersøkellesmyndigheten finner at dette kan skje uten hinder for undersøkelsen. Tredje punktum gjelder med de begrensninger som følger av taushetsplikten etter § 23 k.

#### § 23 j *Bruk av data fra overvåkings- og registrerings-systemer*

Undersøkellesmyndigheten skal ha tilgang til alle data fra overvåkings- og registreringssystemer virksomheten har i forbindelse med driften, men har ikke anledning til å utlevere slikt materiale til andre. Opplysninger fra overvåkings- og registreringssystemer kan likevel utleveres til bruk som bevis i en straffesak eller sivil sak for domstolene etter rettens kjennelse. Retten kan bare godkjenne utlevering etter annet punktum dersom behovet for utlevering i den konkrete saken veier tyngre enn faren for at man ved slik utlevering vanskeliggjør undersøkellesmyndighetens arbeid med den aktuelle saken eller fremtidige nasjonale eller internasjonale undersøkelser.

#### § 23 k *Undersøkellesmyndighetens taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for undersøkellesmyndigheten har taushetsplikt etter forvaltningsloven.

Personer som nevnt i første ledd har også taushetsplikt for alle opplysninger undersøkellesmyndigheten mottar, får utarbeidet eller selv utarbeider som ledd i undersøkelse av en taubaneulykke eller alvorlig taubanehendelse.

Taushetsplikten etter første og annet ledd er likevel ikke til hinder for

1. at opplysninger gjengis i en undersøkelsesrapport som nevnt i § 23 m dersom det er nødvendig for å gi

en tilstrekkelig redegjørelse for årsakene til en taubaneulykke eller en alvorlig taubanehendelse med det formålet og innenfor de rammene som følger av § 23 a annet og tredje ledd. Rapporten skal ikke gjengi

- a. opplysninger som avslører identiteten til personer som har avgitt forklaring etter § 23 f,
  - b. opplysninger av særlig følsom eller privat art, herunder detaljerte opplysninger om en persons helse,
  - c. opplysninger som innebærer å ta stilling til noens strafferettslige eller sivilrettslige skyld eller ansvar, eller
  - d. opplysninger som innebærer å ta stilling til om en person tilfredsstillende regelbestemte krav til å inneha en tillatelse som er relevant for undersøkelsen.
- Unntakene i bokstav b til d gjelder selv om personen er anonymisert.
2. at opplysninger gis til tilsynsmyndigheten fordi det ellers vil være en vesentlig og nærliggende risiko for tap av liv eller skade på person som følge av at personell med oppgaver som kan påvirke sikkerheten på taubanen, har opptrådt på en måte som tilsier at vedkommende er klart uskikket til å inneha oppgaven
  3. at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning undersøkelsesmyndigheten selv og andre som har krav på taushet samtykker
  4. at opplysningene deles med andre som arbeider for undersøkelsesmyndigheten med den aktuelle undersøkelsen
  5. at opplysningene bringes videre i statistisk form
  6. at opplysningene bringes videre når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, for eksempel når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder
  7. at opplysninger gis videre til utenlandsk og internasjonal myndighet og organisasjon når dette følger av internasjonale avtaler Norge har inngått.

Taushetsplikten etter første og annet ledd er heller ikke til hinder for at det offentliggjøres opplysninger i dokumenter som undersøkelsesmyndigheten ikke selv har utarbeidet eller fått utarbeidet. Dette gjelder likevel ikke opplysninger som nevnt i tredje ledd nr. 1 bokstav a til d, opplysninger som er taushetspliktige etter forvaltningsloven § 13, og opplysninger som i utgangspunktet er omfattet av en strengere taushetspliktbestemmelse i særlov enn den som følger av tredje ledd nr. 1 bokstav a til d, eller forvaltningsloven § 13. Opplysningene kan heller ikke offentliggjøres etter første punktum dersom undersøkelsesmyndigheten mener at

offentliggjøring kan bli brukt av andre til å vurdere sivilrettslig eller strafferettslig skyld eller ansvar eller dersom undersøkelsesmyndigheten har fått tilgang til dokumentet i tilknytning til forklaring som nevnt i § 23 f, og undersøkelsesmyndigheten anser opplysninger i dokumentet som en del av forklaringen.

#### § 23 l *Informasjon til tilsynsmyndigheten*

Undersøkelsesmyndigheten skal fortløpende holde tilsynsmyndigheten underrettet om forhold som avdekkes i løpet av undersøkelsen, og sine egne foreløpige vurderinger av disse, i den grad dette anses nødvendig for taubanesikkerheten.

#### § 23 m *Undersøkelsesrapport*

Når undersøkelsesmyndigheten har undersøkt en taubaneulykke eller alvorlige taubanehendelser, skal den utarbeide en rapport som redegjør for hendelsesforløpet og inneholder undersøkelsesmyndighetens uttalelse om årsaksforholdene. Rapporten skal opplyse om formålet med undersøkelsen, jf. § 23 a. Rapporten skal også så langt det er formålstjenlig, inneholde undersøkelsesmyndighetens eventuelle tilrådinger om tiltak som bør treffes eller vurderes for å hindre lignende ulykker eller alvorlige hendelser i fremtiden.

Rapporten skal ikke inneholde referanser til enkeltpersoners navn eller adresse. Undersøkelsesmyndighetens avgjørelse etter denne paragrafen kan ikke påklages.

#### § 23 n *Behandling av utkast til undersøkelsesrapport*

Før undersøkelsesmyndigheten sluttbehandler rapporten, skal et utkast til rapport etter anmodning forelegges for personer som nevnt i § 23 i første ledd, med en rimelig frist for vedkommende til å gi uttalelse, med mindre særlige forhold tilsier at dette ikke gjøres. Tilsynsmyndigheten skal forelegges utkastet til rapport, med rimelig frist til å uttale seg. Plikten til foreleggelse etter første punktum gjelder bare de delene av utkastet til rapport som vedkommende på grunn av sin tilknytning til saken eller undersøkelsen har særlige forutsetninger for å uttale seg om.

Undersøkelsesmyndighetens avgjørelse etter denne paragrafen kan ikke påklages.

#### § 23 o *Unntatt dokumentoffentlighet for utkast til undersøkelsesrapport*

Undersøkelsesmyndighetens utkast til rapport er ikke offentlig etter offentleglova.

#### § 23 p *Forbud mot bruk som bevis i straffesak*

Opplysninger undersøkelsesmyndigheten mottar etter §§ 10 og 23 f kan ikke brukes som bevis i en senere

straffesak mot den som har gitt opplysningene. Det samme gjelder alle opplysninger som er mottatt med hjemmel i lov om elektronisk kommunikasjon § 2-9.

§ 28 andre ledd skal lyde:

Ved ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for anleggelse av taubane gjelder reglene i lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom og lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom.

I kapittel 6 skal ny § 29 lyde:

§ 29 *Forbud mot sanksjoner fra arbeidsgiver*

En arbeidstaker som avgir rapport etter § 10 eller forklaring etter § 23 f, skal ikke som følge av dette utsettes for noen form for sanksjoner fra arbeidsgiverens side. Første punktum gjelder ikke tiltak som arbeidsgiveren iverksetter med hovedformål å forbedre arbeidstakerens kvalifikasjoner.

Første ledd gjelder ikke dersom de mottatte opplysningene viser at arbeidstakeren ikke oppfyller helsemessige krav til å inneha sin stilling, eller at arbeidstakeren selv har opptrådt grovt uaktsomt i forbindelse med den rapporterte ulykken eller hendelsen. Første ledd gjelder heller ikke omstendigheter knyttet til arbeidstakeren eller dennes handlinger og unnlatelser som er blitt kjent på annen måte enn gjennom arbeidstakerens rapportering eller forklaring som nevnt i første ledd.

Noverande §§ 29, 30 og 31 blir §§ 30, 31 og ny 32.

## II

I lov 22. mai 2017 nr. 30 om fornøyelsesinnretninger vert det gjort følgende endringer:

§ 1 nytt andre punktum skal lyde:

*Loven skal legge til rette for en stadig forbedring av sikkerheten og forebygging av ulykker gjennom systematisk, risikobasert sikkerhetsarbeid, herunder undersøkelser av ulykker og hendelser.*

§ 4 andre ledd bokstav l og ny bokstav m skal lyde:

- l. *hvem som omfattes av forbudet mot ruspåvirkning og av påbudet om pliktmessig avhold, samt om testing av ruspåvirkning*
- m. *undersøkelsesmyndighetens oppgaver og kompetanse, inkludert varsling og rapportering til og fra undersøkelsesmyndigheten, og om samarbeid og utveksling av opplysninger med andre land og internasjonale organisasjoner i den grad det følger av internasjonale avtaler som Norge har inngått.*

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Varslingsplikt*

Virksomheten skal straks varsle politiet og undersøkelsesmyndigheten om ulykke eller alvorlig hendelse.

*Undersøkelsesmyndigheten skal varsle tilsynsmyndigheten om ulykke eller alvorlig hendelse.*

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Rapporteringsplikt*

Virksomheten skal rapportere opplysninger om ulykker, alvorlige hendelser og hendelser til tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten.

*Ulykker og alvorlige hendelser skal rapporteres skriftlig til tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten så snart som mulig og senest innen 72 timer. Rapportering skal skje på skjema fastsatt av tilsynsmyndigheten og undersøkelsesmyndigheten i fellesskap.*

*Hendelser skal rapporteres til tilsynsmyndigheten innen åtte dager. Rapportering skal skje på skjema fastsatt av tilsynsmyndigheten.*

*Rapportering kan skje elektronisk.*

§ 11 annet ledd første punktum skal lyde:

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om alle opplysninger som er innrapportert etter § 10, og om opplysninger som er fremkommet under forklaring for undersøkelsesmyndigheten etter § 23 f og § 23 k så langt det passer.

I kapittel 3 skal ny § 11 a lyde:

§ 11 a *Taushetsplikt for virksomhetens personell*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for den som driver virksomhet etter loven her, har taushetsplikt som nevnt i forvaltningsloven §§ 13 flg. om det de får kjennskap til i forbindelse med undersøkelser og rapportering av ulykker og hendelser etter loven her.

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om alle opplysninger som er innrapportert etter § 10, og om opplysninger som er fremkommet under forklaring for undersøkelsesmyndigheten etter § 23 f og § 23 k. Dette gjelder ikke dersom tungtveiende offentlige hensyn tilsier at opplysningene bør kunne gis videre, eller opplysningene er nødvendige for å forklare årsaken til en ulykke eller hendelse.

Taushetsplikt som nevnt i annet ledd er ikke til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet samtykker, forutsatt at opplysningene har statistisk form eller de er alminnelig tilgjengelig andre steder.

Nytt kapittel 5 A skal lyde:

**Kapittel 5 A Om undersøkelsesmyndigheten**

### § 23 a *Undersøkelsesmyndighetens oppgaver og uavhengighet*

Departementet fastsetter hvilket organ som skal være undersøkelsesmyndighet etter denne loven.

Undersøkelsesmyndigheten skal klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer, utrede forhold av betydning for å forebygge ulykker og avggi undersøkelsesrapport som nevnt i § 23 m.

Undersøkelsesmyndigheten skal ikke ta stilling til sivilrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar. Undersøkelsen skal foregå uavhengig av annen etterforskning eller undersøkelse som helt eller delvis har slikt formål.

Undersøkelsesmyndigheten skal hvert år offentliggjøre en rapport om de undersøkelser som er gjennomført året før, inkludert sikkerhetstilrådinger og tiltak som er truffet i samsvar med disse.

### § 23 b *Tilsynsmyndighetens oppgaver*

Tilsynsmyndigheten skal vurdere rapportene som undersøkelsesmyndigheten avgir, for å kunne identifisere og iverksette tiltak som kan bedre sikkerheten for fornøyelsesinnretninger.

Tilsynsmyndigheten kan gi pålegg om oppfølging av sikkerhetstilrådinger til den som driver virksomhet etter loven her.

### § 23 c *Undersøkelse av ulykker og alvorlige hendelser*

Undersøkelsesmyndigheten undersøker ulykker og alvorlige hendelser.

### § 23 d *Iverksetting av undersøkelse og undersøkelsens omfang*

Når undersøkelsesmyndigheten har mottatt varsel om en ulykke eller alvorlig hendelse etter § 9, skal den straks avgjøre om det er behov for å iverksette umiddelbar undersøkelse. Når undersøkelsesmyndigheten mottar rapport etter § 10, skal den uten ugrunnet opphold avgjøre om og når det skal iverksettes undersøkelse.

Undersøkelsesmyndigheten avgjør selv omfanget av undersøkelsen og hvordan den skal gjennomføres. Ved avgjørelsen skal undersøkelsesmyndigheten blant annet ta hensyn til hvilken lærdom undersøkelsen forventes å gi med sikte på å forbedre sikkerheten, ulykkens eller hendelsens alvorlighetsgrad, dens innvirkning på sikkerheten generelt og om den inngår i en serie av ulykker eller hendelser.

Undersøkelsesmyndigheten kan uten hensyn til tidligere avgjørelser beslutte å undersøke forhold ved én eller flere ulykker eller hendelser.

### § 23 e *Forbud mot å fjerne gjenstander mv. samt behov for å gjenopprette drift*

Ingen må fjerne eller røre gjenstander eller spor fra ulykken uten samtykke fra undersøkelsesmyndigheten og politiet, med mindre det er nødvendig for å redde eller avverge fare for liv eller eiendom eller for å hindre at noe som kan ha betydning for undersøkelsen, ødelegges eller forsvinner.

Undersøkelsesmyndigheten skal avslutte sine undersøkelser på ulykkesstedet så snart som mulig slik at virksomheten kan bli i stand til å gjenopprette driften.

### § 23 f *Forklaringsplikt til undersøkelsesmyndigheten mv.*

Enhver plikter på forlangende, og uten hensyn til taushetsplikt, å gi undersøkelsesmyndigheten de opplysninger han eller hun sitter inne med om forhold som kan være av betydning for undersøkelsen. Enhver som forklarer seg, har rett til å la seg bistå av advokat eller annen person under forklaringen.

### § 23 g *Tiltak for å fremskaffe opplysninger*

Undersøkelsesmyndigheten har rett til å benytte privat grunn og kan kreve å få undersøke og ta i besittelse relevante gjenstander, dokumenter og andre ting i den utstrekning den trenger det for å kunne utøve sitt verv. Herunder skal undersøkelsesmyndigheten ha rett til

1. å kreve en fullstendig obduksjon av de omkomne og til å få umiddelbar adgang til resultatene av slike undersøkelser eller tester av prøver som er tatt, og
2. å kreve legeundersøkelse av alle personer involvert i ulykken eller hendelsen, eller be om at det utføres tester på prøver som er tatt av slike personer, og ha umiddelbar tilgang til resultatet av slike undersøkelser eller tester.

Om nødvendig kan undersøkelsesmyndigheten kreve bistand fra av politiet.

### § 23 h *Bevissikring*

Undersøkelsesmyndigheten kan kreve bevissikring utenfor rettssak etter reglene i tvisteloven § 28-3 tredje ledd og § 28-4. Krav om bevissikring fremmes for den tingrett hvor de som skal avhøres, bor eller oppholder seg eller realbevis skal undersøkes.

### § 23 i *Rettigheter for dem saken angår*

Når undersøkelsesmyndigheten iverksetter undersøkelse, skal den så vidt mulig underrette den som driver den aktuelle virksomheten, ofrene og deres familie, eiere av skadede ting, produsenter, berørte beredskapstjenester, representanter for personalet og for brukerne, samt andre som saken angår, om dette. Slik underretning skal gis så snart som mulig, og skal opplyse

om rettighetene etter annet ledd i paragrafen her og etter § 23 n første ledd.

Innen undersøkelsene avsluttes, skal de som er nevnt i første ledd, gis adgang til å gi opplysninger og fremme sine synspunkter om ulykken eller hendelsen og dens årsaksfaktorer. De skal også underrettes jevnlig om fremdriften av undersøkelsen og gis adgang til å fremme sine synspunkter på undersøkelsen i den grad det er praktisk mulig. Videre bør de også gis adgang til å være til stede under undersøkelsen og ha rett til å gjøre seg kjent med dokumentene, i den utstrekning undersøkelsesmyndigheten finner at dette kan skje uten hinder for undersøkelsen. Tredje punktum gjelder med de begrensninger som følger av taushetsplikten etter § 23 k.

#### § 23 j *Bruk av data fra overvåkings- og registrerings-systemer*

Undersøkelsesmyndigheten skal ha tilgang til alle data fra overvåkings- og registreringssystemer virksomheten har i forbindelse med driften, men har ikke anledning til å utlevere slikt materiale til andre. Opplysninger fra overvåkings- og registreringssystemer kan likevel utleveres til bruk som bevis i en straffesak eller sivil sak for domstolene etter rettens kjennelse. Retten kan bare godkjenne utlevering etter annet punktum dersom behovet for utlevering i den konkrete saken veier tyngre enn faren for at man ved slik utlevering vanskeliggjør undersøkelsesmyndighetens arbeid med den aktuelle saken eller fremtidige nasjonale eller internasjonale undersøkelser.

#### § 23 k *Undersøkelsesmyndighetens taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for undersøkelsesmyndigheten har taushetsplikt etter forvaltningsloven.

Personer som nevnt i første ledd har også taushetsplikt for alle opplysninger undersøkelsesmyndigheten mottar, får utarbeidet eller selv utarbeider som ledd i undersøkelse av en ulykke eller alvorlig hendelse.

Taushetsplikten etter første og annet ledd er likevel ikke til hinder for

1. at opplysninger gjengis i en undersøkelsesrapport som nevnt i § 23 m dersom det er nødvendig for å gi en tilstrekkelig redegjørelse for årsakene til en ulykke eller en alvorlig hendelse med det formålet og innenfor de rammene som følger av § 23 a annet og tredje ledd. Rapporten skal ikke gjengi
  - a. opplysninger som avslører identiteten til personer som har avgitt forklaring etter § 23 f,
  - b. opplysninger av særlig følsom eller privat art, herunder detaljerte opplysninger om en persons helse,

- c. opplysninger som innebærer å ta stilling til noens strafferettslige eller sivilrettslige skyld eller ansvar, eller
- d. opplysninger som innebærer å ta stilling til om en person tilfredsstillende regelbestemte krav til å inneha en tillatelse som er relevant for undersøkelsen.

Unntakene i bokstav b til d gjelder selv om personen er anonymisert.

2. at opplysninger gis til tilsynsmyndigheten fordi det ellers vil være en vesentlig og nærliggende risiko for tap av liv eller skade på person som følge av at personell med oppgaver som kan påvirke sikkerheten for fornøyelsesinnretningen, har opptrådt på en måte som tilsier at vedkommende er klart uskikket til å inneha oppgaven
3. at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning undersøkelsesmyndigheten selv og andre som har krav på taushet samtykker
4. at opplysningene deles med andre som arbeider for undersøkelsesmyndigheten med den aktuelle undersøkelsen
5. at opplysningene bringes videre i statistisk form
6. at opplysningene bringes videre når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, for eksempel når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder
7. at opplysninger gis videre til utenlandsk og internasjonal myndighet og organisasjon når dette følger av internasjonale avtaler Norge har inngått.

Taushetsplikten etter første og annet ledd er heller ikke til hinder for at det offentliggjøres opplysninger i dokumenter som undersøkelsesmyndigheten ikke selv har utarbeidet eller fått utarbeidet. Dette gjelder likevel ikke opplysninger som nevnt i tredje ledd nr. 1 bokstav a til d, opplysninger som er taushetspliktige etter forvaltningsloven § 13, og opplysninger som i utgangspunktet er omfattet av en strengere taushetspliktbestemmelse i særlov enn den som følger av tredje ledd nr. 1 bokstav a til d, eller forvaltningsloven § 13. Opplysningene kan heller ikke offentliggjøres etter første punktum dersom undersøkelsesmyndigheten mener at offentliggjøring kan bli brukt av andre til å vurdere sivilrettslig eller strafferettslig skyld eller ansvar eller dersom undersøkelsesmyndigheten har fått tilgang til dokumentet i tilknytning til forklaring som nevnt i § 23 f, og undersøkelsesmyndigheten anser opplysninger i dokumentet som en del av forklaringen.

#### § 23 l *Informasjon til tilsynsmyndigheten*

Undersøkelsesmyndigheten skal fortløpende holde tilsynsmyndigheten underrettet om forhold som avdek-

kes i løpet av undersøkelsen, og sine egne foreløpige vurderinger av disse, i den grad dette anses nødvendig for sikkerheten for fornøyelsesinnretningen.

#### § 23 m *Undersøkelserapport*

Når undersøkelsesmyndigheten har undersøkt en ulykke eller alvorlige hendelser, skal den utarbeide en rapport som redegjør for hendelsesforløpet og inneholder undersøkelsesmyndighetens uttalelse om årsaksforholdene. Rapporten skal opplyse om formålet med undersøkelsen, jf. § 23 a. Rapporten skal også så langt det er formålstjenlig, inneholde undersøkelsesmyndighetens eventuelle tilrådinger om tiltak som bør treffes eller vurderes for å hindre lignende ulykker eller alvorlige hendelser i fremtiden.

Rapporten skal ikke inneholde referanser til enkeltpersoners navn eller adresse. Undersøkelsesmyndighetens avgjørelse etter denne paragrafen kan ikke påklages.

#### § 23 n *Behandling av utkast til undersøkelserapport*

Før undersøkelsesmyndigheten sluttbehandler rapporten, skal et utkast til rapport etter anmodning forelegges for personer som nevnt i § 23 i første ledd, med en rimelig frist for vedkommende til å gi uttalelse, med mindre særlige forhold tilsier at dette ikke gjøres. Tilsynsmyndigheten skal forelegges utkastet til rapport, med rimelig frist til å uttale seg. Plikten til foreleggelse etter første punktum gjelder bare de delene av utkastet til rapport som vedkommende på grunn av sin tilknytning til saken eller undersøkelsen har særlige forutsetninger for å uttale seg om.

Undersøkelsesmyndighetens avgjørelse etter denne paragrafen kan ikke påklages.

#### § 23 o *Unntatt dokumentoffentlighet for utkast til undersøkelserapport*

Undersøkelsesmyndighetens utkast til rapport er ikke offentlig etter offentliglova.

#### § 23 p *Forbud mot bruk som bevis i straffesak*

Opplysninger undersøkelsesmyndigheten mottar etter §§ 10 og 23 f kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak mot den som har gitt opplysningene. Det samme gjelder alle opplysninger som er mottatt med hjemmel i lov om elektronisk kommunikasjon § 2-9.

I kapittel 6 skal ny § 25 lyde:

#### § 25 *Forbud mot sanksjoner fra arbeidsgiver*

En arbeidstaker som avgir rapport etter § 10 eller forklaring etter § 23 f, skal ikke som følge av dette utsettes for noen form for sanksjoner fra arbeidsgiverens side. Første punktum gjelder ikke tiltak som arbeidsgive-

ren iverksetter med hovedformål å forbedre arbeidstakerens kvalifikasjoner.

Første ledd gjelder ikke dersom de mottatte opplysningene viser at arbeidstakeren ikke oppfyller helsemessige krav til å inneha sin stilling, eller at arbeidstakeren selv har opptrådt grovt uaktsomt i forbindelse med den rapporterte ulykken eller hendelsen. Første ledd gjelder heller ikke omstendigheter knyttet til arbeidstakeren eller dennes handlinger og unnlatelser som er blitt kjent på annen måte enn gjennom arbeidstakerens rapportering eller forklaring som nevnt i første ledd.

Noverande §§ 25, 26 og 27 blir §§ 26, 27 og ny § 28.

### III

Lova tek til å gjelde frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei enskilde føresegnene til ulik tid.

**Presidenten:** Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

#### V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 83 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.37)

**Presidenten:** Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

#### V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedtekne med 78 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.54)

**Presidenten:** Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

#### *Votering i sak nr. 14, debattert 7. juni 2023*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om bedre veisikkerhet (Innst. 448 S (2022–2023), jf. Dokument 8:194 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Liv Kari Eskeland på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Venstre
- forslaga nr. 2–7, frå Frank Edvard Sve på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslaga nr. 3, 5 og 6, frå Framstegspartiet.



Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at hovedveinettet skal utvikles med møtefrie firefeltsveier ved en årsdøgntrafikk over 6 000 kjøretøy.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at fylkesveier med høyt trafikkgrunnlag og næringsveier omklassifiseres til riksveier.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om mer ressurser til utbedring og modernisering av delstrekninger på riks- og fylkesveinettet.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 87 mot 13 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.32)

**Presidenten:** Det vert votert over forslaga nr. 2, 4 og 7, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en veisikkerhetspakke i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en forpliktende tidsplan for å avvikle vedlikeholdsetterslepet på riksveinettet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere at riks- og fylkesveier med møtende trafikk får forsterket oppmerking med både midt- og kantstripe, med en forpliktende tidsplan for gjennomføring.»

Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 80 mot 20 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.48)

**Presidenten:** Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at håndbøkene for gang- og sykkelveiutbygging forenkles, slik at man får mer gang- og sykkelvei for pengene.»

Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre vart med 60 mot 40 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.05)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:194 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Bård Hoksrud om bedre veisikkerhet – vedtas ikke.

**Presidenten:** Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 85 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.08)

*Votering i sak nr. 15, debattert 7. juni 2023*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport (Innst. 427 S (2022–2023), jf. Dokument 8:199 S (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:199 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om å øke trafikksikkerheten for skolebusser, lastebiler og øvrig tungtransport – vedtas ikke.

**Presidenten:** Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 93 røyster mot 1 røyst.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.36)

*Votering i sak nr. 16, debattert 7. juni 2023*

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Mímir Kristjánsson om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen (Innst. 395 S (2022–2023), jf. Dokument 8:206 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten har Mona Fagerås sett fram fire forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti.

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en midlertidig tilknytningsplikt til drosjesentraler for løyvehavere.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 86 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.04)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### v e d t a k :

Dokument 8:206 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Mímir Kristjánsson om akutte tiltak mot sosial dumping i drosjenæringen – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslaga nr. 1, 3 og 4, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en midlertidig stans i utstedelse av flere drosjeløyver.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med å kontrollere at alle aktører i drosjemarkedet, også såkalte plattformsselskaper, rapporterer inn komplette tall til Skatteetaten.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de statlige helseforetakene stiller krav ved utlysning av anbud som sikrer sjåførene en garantert minstelønn per time for tiden de bruker på pasientkjøring.»

Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

#### V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart tilrådinga vedteken med 84 mot 15 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.34)

#### Votering i sak nr. 17, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Grunde Almeland, Abid Raja, Ane Breivik, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om å utvide nullvekstmålet (Innst. 428 S (2022–2023), jf. Dokument 8:218 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten har Mona Fagerås sett fram fem forslag på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Det vert votert over forslaga nr. 3 og 5, frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det statlige bidraget i store kollektivprosjekter omfattet av byvekstavtaler økes til 70 pst.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å bruke grunneierbidrag til å finansiere drift av kollektivtransporten.»

Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

#### V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 82 mot 18 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.03)

**Presidenten:** Det vert votert over forslaga nr. 2 og 4, frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide nullvekstmålet gjennom å inkludere næringstransport i grunnlaget for nullvekstmålsettingen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjenoppta arbeidet med å opprette flere byvekstavtaler, uten at det går på bekostning av de eksisterende.»

Raudt, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaga.

#### V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 80 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.39)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget til å gjera følgjande

#### v e d t a k :

Dokument 8:218 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Grunde Almeland, Abid Raja, Ane Breivik, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om å utvide nullvekstmålet – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 1, frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide nullvekstmålet til også å gjelde utenfor de største byområdene.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart tilrådinga vedteken med 83 mot 14 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.14)

#### Votering i sak nr. 18, debattert 7. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å avvikle nullvekstmålet i veitrafikken (Innst. 423 S (2022-2023), jf. Dokument 8:228 S (2022-2023))

**Presidenten:** Under debatten har Frank Edvard Sve sett fram to forslag på vegner av Framstegspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle nullvekstmålet i veitrafikken.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for bilen som transportalternativ i hele landet.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### v e d t a k :

Dokument 8:228 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om å avvikle nullvekstmålet i veitrafikken – vedtas ikke.

#### V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet vart tilrådinga vedteken med 86 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.56)

**Presidenten:** Stortinget går då til votering over sakene nr. 1–9 og sak nr. 14 på dagens kart.

#### Votering i sak nr. 1, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra finanskomiteen om Endringar i skatte-, avgifts- og tollavgivinga m.m. og forskotteringsloven

(behovsprøving av bidragsforskott) (Innst. 482 L (2022–2023), jf. Prop. 117 LS (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Marie Sneve Martinussen på vegner av Raudt
- forslaga nr. 2 og 3, frå Hans Andreas Limi på vegner av Framstegspartiet

Det vert votert over forslag nr. 1, frå Raudt. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 4-10 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Prosentandelen skal likevel være 100 for den delen av den beregnede eller dokumenterte omsetningsverdien som overstiger 10 000 000 kroner.

§ 4-10 syvende ledd skal lyde:

(7) Verdien av næringseiendom settes *til eiendommens* beregnede utleieverdi. Verdsetting etter første punktum kan foretas ved bruk av differensierte kvadratmetersatser. Hvis skattyter krever det, skal verdien settes ned *til eiendommens* dokumenterte omsetningsverdi.

§ 4-12 første til tredje og femte og sjette ledd skal lyde:

(1) Børsnotert aksje verdsettes i alminnelighet *til kursverdien* 1. januar i skattefastsettingsåret.

(2) Ikke-børsnotert aksje verdsettes *til aksjens* forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende.

(3) Ikke-børsnotert aksje i utenlandsk selskap verdsettes *til aksjens* antatte salgsverdi 1. januar i skattefastsettingsåret. Aksjen skal verdsettes etter annet ledd når skattyteren krever dette og kan sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi

(5) Egenkapitalbevis i sparebank, gjensidig forsikringsselskap, kreditt- og hypotekforening og selveiende finansieringsforetak verdsettes *til kursverdien* 1. januar i skattefastsettingsåret. Er kursen ikke notert eller kjent, settes verdien til den antatte salgsverdi.

(6) Andel i verdipapirfond verdsettes til andelsverdien 1. januar i skattefastsettingsåret. Aksjeandel i verdipapirfond, jf. skatteloven § 10-20, verdsettes *til aksjeandelens* verdi.

§ 4-17 andre ledd skal lyde:

(2) Driftsmidler, unntatt eiendom som nevnt i skatteloven § 4-10 tredje og syvende ledd, verdsettes til skattemessig formuesverdi.

§ 4-40 tredje punktum skal lyde:

Verdien av deltakerens selskapsandel settes til andelen av nettoformuen beregnet etter denne paragraf.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2023.»

V o t e r i n g :

Forslaget frå Raudt vart med 93 mot 5 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.50)

**Presidenten:** Det vert votert over forslaga nr. 2 og 3, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«I I midlertidig lov 22. desember 2021 nr. 170 om stønad til husholdningar som følge av ekstraordinære strømutgifter gjøres følgende endringer: § 4. Rett til stønad Nettkunde med egen strømmåler og som er rettmessig registrert som husholdningskunde hos nettselskapet, har rett til stønad etter ordningen. Fra 1. juli 2023 omfatter retten også tilsvarende måler registrert på fritidsbolig. Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om hvem som har rett til stønad og om utvidelse av ordningen til nettkunder som driver landbruksvirksomhet, og annen næring. Ved uenighet mellom nettselskap og nettkunde om rett til å bli omfattet av ordningen, kan nettkunden bringe saken inn for avgjørelse hos Reguleringsmyndigheten for energi. Reguleringsmyndigheten avgjør saken ved enkeltvedtak som ikke kan påklages. § 5. Beregning av stønad Reguleringsmyndigheten for energi skal innen siste dag i måneden beregne og offentliggjøre gjennomsnittlig månedlig elspotpris for hvert prisområde (stønadsgrunnlag). Prisen skal beregnes som et aritmetisk gjennomsnitt av alle timepriser. Stønad gis bare dersom stønadsgrunnlaget overstiger 70 øre per kWh eksklusive merverdiavgift i prisområdet hvor kunden er tilknyttet (terskelverdi), med mindre annen terskelverdi er spesifisert i § 5. Reguleringsmyndigheten for energi skal beregne stønadssats basert på følgende formel for følgende måneder: a. desember 2021: 0,55 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi) b. januar 2022 til og med august 2022: 0,8 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi) c. september 2022 til og med mars 2023: 0,9 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi) d. april 2023 til og med september 2023: 0,8 x

(stønadsgrunnlag – terskelverdi) e. oktober 2023 til og med desember 2023: 0,9 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi). f. Fra juli 2023: 1,0 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi). Terskelverdien settes fra juli 2023 til 50 øre per kWh eksklusive merverdiavgift. Nettselskapet skal beregne stønadsbeløp for hver enkelt nettkunde med rett til stønad på grunnlag av stønadssats og månedlig strømforbruk. Beregningen skal ta hensyn til merverdiavgift. Det gis ikke stønad for forbruk over 5 000 kWh per måned per målepunkt. Det gis ikke stønad for forbruk over 2 000 kWh per måned per målepunkt for fritidseiendom. II Endringen trer i kraft 1. juli 2023.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer: I § 23-2 tolvte ledd fjerde punktum oppheves. Nåværende femte og sjette punktum blir fjerde og femte punktum. II Loven trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2023.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 86 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.04)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget til å gjera følgende vedtak til

l o v :

A.

L o v

om endring i petroleumsskatteloven

I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster mv. vert det gjort følgende endring:

§ 11 femte ledd andre punktum skal lyde:

Grunnlaget for beregning av friinntekt ved realisasjon settes lik *realisasjonsvederlaget*.

II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

B.

L o v

om endringar i forskotteringsloven

## I

I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott blir det gjort følgjande endringar:

§ 4 tredje ledd fyrste punktum skal lyde:

Retten til forskott faller bort dersom inntekten til den som har rett til å motta forskott på vegne av barnet overstiger 330 ganger forhøyet bidragsforskott per barn per måned etter § 5 første ledd tredje punktum.

§ 5 fyrste ledd tredje punktum skal lyde:

Forhøyet forskott ytes dersom mottakeren ikke ville ha hatt bidragsevne etter barnelova § 71 første ledd andre punktum vurdert som enslig uten barn, *med tillegg av 10 ganger forhøyet bidragsforskott per barn per måned.*

## II

Endringane under I tek til å gjelde 1. juli 2023.

## C.

## L o v

om endringar i skatteloven

## I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt vert det gjort følgjande endringar:

§ 5-31 bokstav a skal lyde:

- a. *følgende tilskudd innenfor det geografiske området for distriktsrettet investeringsstøtte:*
1. *distriktsrettet investeringsstøtte etter regelverk under Kommunal- og distriktsdepartementet, og*
  2. *tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr etter forskrift om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket av 19. desember 2014 nr. 1816, jf. likevel § 14-44 første ledd siste punktum.*

§ 14-42 andre ledd bokstav a siste punktum skal lyde:

Fradrag skal likevel ikke gjøres for *følgende tilskudd innenfor det geografiske området for distriktsrettet investeringsstøtte:*

1. *distriktsrettet investeringsstøtte etter regelverk under Kommunal- og distriktsdepartementet, og*
2. *tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr etter forskrift om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket av 19. desember 2014 nr. 1816,*

§ 14-44 fyrste ledd siste punktum skal lyde:

*Følgende tilskudd innenfor det geografiske området for distriktsrettet investeringsstøtte regnes som en del av*

*vederlaget ved realisasjon av driftsmidlet innen fem år etter at det ble ervervet:*

- a. *distriktsrettet investeringsstøtte etter regelverk under Kommunal- og distriktsdepartementet, og*
- b. *tilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr etter forskrift om midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket av 19. desember 2014 nr. 1816.*

## II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt vert det gjort følgjande endringar:

§ 4-3 fyrste ledd bokstav e skal lyde:

- e. *forskuddsskatt og terminskatt som ikke er forfalt, samt restskatt som ikke er fastsatt ved utløpet av inntektsåret,*

§ 12-11 fyrste ledd fyrste punktum skal lyde:

Alminnelig inntekt fra virksomheten før *fradrag* for fremførbart underskudd er utgangspunkt for beregning av personinntekt, jf. § 12-2 g.

§ 16-22 fyrste ledd andre punktum skal lyde:

Skatt betalt i utlandet i et tidligere år *fradras* i sin helhet før det gis *fradrag* for skatt betalt i utlandet i et senere år.

## III

Endringane under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2023.

## IV

Endringane under II tek til å gjelde straks.

## D.

## L o v

om endringar i skattebetalingsloven

## I

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav vert det gjort følgjande endringar:

§ 10-1 fyrste ledd skal lyde:

(1) Skatte- og avgiftskrav skal betales ved forfall og med de beløp som opprinnelig er fastsatt, selv om fastsettingen er under endring, påklaget eller brakt inn for domstolene. Første punktum gjelder ikke når det kan gis utsatt iverksetting av vedtak etter skatteforvaltningsloven § 14-10 annet ledd, tollavgiftsloven § 12-7 og vareførselsloven § 12-2 fjerde og femte ledd.

§ 10-41 tredje ledd skal lyde:

(3) Skatte- og avgiftskrav belastet dagsoppgjørordningen forfaller til betaling første virkedag etter frigjøring for prosedyren overgang til fri disponering. *Skattekontoret kan fastsette en nærmere frist for når på forfallsdagen betaling må ha skjedd.*

§ 10-51 tredje ledd skal lyde:

(3) Dersom det innvilges utsatt iverksetting av krav etter skatteforvaltningsloven § 14-10 annet ledd, tollavgiftsloven § 12-7 annet ledd eller vareførselsloven § 12-2 femte ledd, forfaller kravet til betaling tre uker etter utløpet av søksmålsfristen eller ved søksmål, tre uker etter at endelig rettsavgjørelse foreligger.

§ 14-10 fyrste ledd skal lyde:

(1) Salg av varer mv. etter vareførselsloven § 4-4 andre ledd og § 11-6 skal skje gjennom namsmyndighetene etter reglene om tvangssalg i tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 8 så langt de passer.

## II

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav vert det gjort følgjande endringar:

§ 10-41 fyrste og andre ledd skal lyde:

(1) Tollavgift og andre avgifter som oppstår ved innførsel, og som ikke belastes tollkreditten, *dags- eller månedsoppgjørordning*, jf. § 14-20, forfaller til betaling samtidig med at plikten til å beregne avgiftene oppstår.

(2) Krav som belastes tollkreditten *eller månedsoppgjørordning* en kalendermåned, forfaller til betaling den 18. i neste måned.

Overskriften til § 14-20 skal lyde:

§ 14-20 *Tollkreditt og dags- og månedsoppgjørordning*

§ 14-20 andre ledd skal lyde:

(2) Speditører som deklarerer varer for prosedyren overgang til fri disponering på vegne av andre, kan innvilges *kreditt*. *Kreditt kan gis både for deklarasjoner som foretas i løpet av samme dag (dagsoppgjør) og for deklarasjoner med mer enn èn mottaker som foretas i løpet av en kalendermåned (månedsoppgjør).*

## III

Endringane under I tek til å gjelde straks.

## IV

Endringane under II tek til å gjelde 1. januar 2024.

E.

L o v

om oppheving av lov 15. desember 2006 nr. 85 om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav

I

Lov 15. desember 2006 nr. 85 om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om innkreving av skatte- og avgiftskrav vert oppheva.

II

Lova tek til å gjelde straks.

F.

L o v

om endringar i merverdiavgiftsloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift vert det gjort følgjande endringar:

§ 4-12 andre ledd skal lyde:

(2) Vederlag som er angitt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ut fra omregningskursen på leveringstidspunktet fastsatt med hjemmel i *vareførselsloven § 6-12*.

§ 9-1 andre ledd bokstav a skal lyde:

a. maskiner, inventar og andre driftsmidler der inngående merverdiavgift av kostpris utgjør minst 50 000 kroner, likevel ikke kjøretøyer som er fritatt for merverdiavgift etter § 6-7 *første* ledd

§ 10-7 andre ledd skal lyde:

(2) For varer som gjenutføres, jf. første ledd bokstav a til d, er det et vilkår for refusjon at varen gjenutføres innen ett år etter innførselen. Fristen kan i særlige tilfeller forlenges. Kravet om gjenutførsel kan frafalles dersom varen blir tilintetgjort under kontroll av eller etter avtale med tollmyndighetene mot at den som var ansvarlig for merverdiavgiften etter § 11-1 første ledd bærer kostnadene.

§ 14-1 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Fellesregistrering og frivillig registrering etter § 2-3 fjerde til sjette ledd kan tidligst skje med virkning fra og med den oppgaveterminen den elektroniske søknaden om registrering blir loggført i mottakssentralen som godkjent. Godkjenning bekreftes ved elektronisk *kvittering*.

(3) Frivillig registrering etter § 2-3 første og annet ledd kan tidligst skje med virkning fra og med en oppgavermin som utløp de siste seks måneder før den elektroniske søknaden om registrering ble loggført i mottakssentralen. Godkjenning bekreftes ved elektronisk kvittering.

## II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

## G.

## L o v

om endring i folkeregisterloven

## I

I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering vert det gjort følgjande endring:

§ 1-3 andre punktum skal lyde:

Skattedirektoratet er sentral registermyndighet og *behandlingsansvarlig* for registeret.

## II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

## H.

## L o v

om endringar i vareførselsloven

## I

I lov 11. mars 2022 nr. 9 om inn- og utførsel av varer vert det gjort følgjande endringar:

§ 1-4 skal lyde:

§ 1-4 *Politiattest og tildeling av myndighet til studenter i praksis*

(1) Tollmyndighetene kan kreve fremleggelse av ordinær politiattest i forbindelse med tilsettinger. Ved tilsetting i særskilte stillinger kan det kreves utvidet og uttømmende politiattest. *I vurderingen av om politiattest skal kreves, og i tilfelle hvilken type attest, skal det blant annet tas hensyn til stillingens art, omfang og varighet, hvilke rettigheter og plikter som ligger til stillingen, og hvilke oppgaver som skal utføres.*

(2) *Departementet kan tildele myndighet etter denne loven til studenter som er i praksis hos tollmyndighetene.*

§ 6-8 andre ledd skal lyde:

(2) Departementet kan gi forskrift om *utregnet tollverdi*.

§ 7-15 tredje ledd skal lyde:

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkårene for profilering etter personvernforordningen artikkel 4 nr. 4 og om bruk av automatiserte *avgjørelser*.

§ 9-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Tvangsmidler etter annen stats lovgivning kan bare brukes i kontrollområdet ved undersøkelser i umiddelbar sammenheng med en overtredelse av § 12-5 om straff for ulovlig vareførsel, eller forsøk på slik overtredelse.

§ 12-2 fyrste ledd bokstav a skal lyde:

a. *overtrer plikter* etter kapittel 2

§ 12-2 fyrste ledd bokstav b skal lyde:

b. *overtrer plikter* etter kapittel 3

§ 12-2 fyrste ledd bokstav d skal lyde:

d. *overtrer plikter* etter kapittel 5

§ 12-7 skal lyde:

§ 12-7 *Straff for unnlatt medvirkning ved kontroll mv.*

Med bot eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler *straffes* den som unnlater å medvirke ved kontroll eller yte bistand etter §§ 8-5 og 8-13.

## II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

## I.

## L o v

om endringar i tollavgiftsloven

## I

I lov 11. mars 2022 nr. 8 om tollavgift vert det gjort følgjande endringar:

§ 8-1 andre ledd skal lyde:

(2) Taushetsplikten omfatter ikke registreringspliktig statsstøtte etter lov 4. mars 2022 nr. 7 om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (*støtteprosessloven*) § 7 første ledd.

§ 11-4 skal lyde:

§ 11-4 *Nedsettelse av tollavgift*

Tollmyndighetene kan treffe enkeltvedtak om nedsettelse av tollavgift dersom det oppstår tilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da Stortingets vedtak om *tollavgift* ble truffet, og tollavgiften i det enkelte tilfellet får en utilsiktet og klart urimelig virkning.

## II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

**V o t e r i n g :**

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

**Presidenten:** Det vert votert over overskrifta til lovene og lovene i det heile.

**V o t e r i n g :**

Overskrifta til lovene og lovene i det heile vart samrøystes vedtekne.

**Presidenten:** Lovvedtaka vil verta sette opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

*Votering i sak nr. 2, debattert 8. juni 2023*

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om omsetning av bøker (bokloven) (Innst. 461 L (2022–2023), jf. Prop. 82 L (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten har Tage Pettersen sett fram i alt sju forslag på vegner av Høgre.

Det vert votert over forslaga nr. 1, 2 og 4–6, frå Høgre.

Forslag nr. 1 lyder.

«I bokloven skal § 3 femte ledd lyde:

Loven gjelder ikke for omsetning av skolebøker til grunnskolen og videregående skole, lærebøker for høyere utdanning, fagbøker for profesjonsmarkedet eller omsetning av brukte bøker.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I bokloven skal § 5 fjerde ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om fastpris.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der verkets e-bokformat får fripris når verkets pocketformat lanseres.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der utgiver kan justere bindende vidersalgpris i fastprisperioden.»

Forslag nr. 6 lyder

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der det kan gis inntil 12,5 pst. rabatt på den utsalgsprisen som leverandøren har valgt i enhver tid i fastprisperioden.»

**V o t e r i n g :**

Forslaga frå Høgre vart med 79 mot 21 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.55)

**Presidenten:** Det vert votert over forslaga nr. 3 og 7, frå Høgre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig sikre at folkebibliotekene har rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 komme tilbake med forslag til endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaga.

**V o t e r i n g :**

Forslaga frå Høgre vart med 77 mot 23 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.10)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

**v e d t a k :**

A.

L o v

om omsetning av bøker (bokloven)

**§ 1 Formål**

Lovens formål er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i litteraturen som utgis i Norge, og å sikre at alle i landet har god tilgang til denne litteraturen.

Loven skal også

- ivareta interessene til forfattere, oversettere, visuelle kunstnere og lesere
- legge til rette for et mangfold av aktører
- bidra til å fremme ytringsfrihet og kultur- og kunnskapsformidling
- bidra til å styrke skriftkulturen for bokmål, nynorsk, de samiske språkene og de nasjonale minoritets-språkene kvensk, romani og romanes.

**§ 2 Definisjoner**

I denne loven menes med

- bok: utgivelse med ISBN-nummer innenfor lovens virkeområde, som uavhengig av publiseringsformat tilgjengeliggjøres for publikum, for eksempel ulike formater av en papirbok, en e-bok eller en innlest parallellutgave av en papirbok eller en e-bok (lydbok)
- utgiver: fysisk eller juridisk person som utgir bøker
- forhandler: virksomhet som omsetter bøker til sluttkunde, fysisk eller digitalt



- d. sluttkunde: enhver som kjøper eller på annen måte betaler for tilgang til bøker til andre formål enn videresalg
- e. fastpris: bindende utsalgspris til sluttkunde på en bok.

### § 3 Saklig og geografisk virkeområde

Loven gjelder for omsetning av bøker som

- a. utgis på bokmål, nynorsk, samiske språk eller de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og
- b. utgis av norske utgivere for salg gjennom norske forhandlere.

Loven gjelder ikke ved salg til slutt kunder i en annen stat.

Loven gjelder på Svalbard.

Loven gjelder for omsetning av skjønnlitteratur, sakprosa, fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning, uavhengig av publiseringsformat.

Loven gjelder ikke for omsetning av skolebøker til grunnskolen og videregående skole eller omsetning av brukte bøker.

Departementet kan gi forskrift om at §§ 5, 6, 7 og 11 helt eller delvis ikke skal gjelde for utgivere og forhandlere dersom bestemmelsene får urimelig store negative konsekvenser.

### § 4 Normalkontrakter

Representanter for forfattere, illustratører og oversettere kan samarbeide om normalkontrakter med utgivere eller representanter for utgivere. Normalkontraktene kan inneholde bestemmelser om honorarsatser for forfattere og illustratører, provisjonssatser for deres agenter og oversetterhonorarer.

Departementet kan gi forskrift om særlige tilfeller hvor leverandør pålegges å tilby fremforhandlede normalkontrakter til forfattere, illustratører og oversettere.

### § 5 Fastpris på bøker

Utgiveren skal sette en fastpris for salg til sluttkunde for hvert publiseringsformat av en bok. Fastprisen gjelder for utgivere og forhandlere i tolv måneder for hvert format fra første gang formatet av boka utgis.

Utgiveren kan forlenge fastprisperioden med inntil sju år for særlig ressurskrevende utgivelser, mot å tilby sine forhandlere full returrett.

I fastprisperioden etter første eller andre ledd kan e-bøker og digitale lydbøker bare omsettes ved eksemplarsalg.

Departementet kan gi forskrift om fastpris på reelle nyutgivelser av en bok etter at fastprisperioden etter første eller andre ledd er utløpt.

Departementet gir forskrift om vilkår for kvantumsrabatter til slutt kunder, rabatter til biblioteker og rabatter ved samtidig salg av ulike formater av samme bok i fastprisperioden.

### § 6 Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker

En forhandler som har omsetning av papirbøker som kjernevirksomhet, skal på forespørsel fra en sluttkunde skaffe papirbøker som en utgiver har gjort tilgjengelige i en distribusjonstjeneste for salg av bøker.

Ved bestillinger fra en forhandler skal en utgiver levere til forhandleren de papirbøkene og e-bøkene som utgiveren har gjort tilgjengelige til eksemplarsalg i en distribusjonstjeneste for salg av bøker. Plikten til å levere papirbøker gjelder bare overfor forhandlere som har omsetning av papirbøker som kjernevirksomhet.

### § 7 Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker

En forhandler som tilbyr digitale lydbøker, skal tilby eksemplarsalg av alle digitale lydbøker som utgivere har gjort tilgjengelige i en distribusjonstjeneste for salg av bøker.

En utgiver skal levere digitale lydbøker som nevnt i første ledd til eksemplarsalg til forhandlere som omsetter digitale lydbøker.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av forhandlerne og utgiverne plikter etter første og andre ledd.

### § 8 Litteraturabonnement

Utgivere kan samarbeide om å tilby forhandlere kollektive abonnementsordninger der forhandlerne får rabatt når de forplikter seg til å motta et bestemt bokutvalg (litteraturabonnement). Utgiverne skal utforme litteraturabonnementene slik at de i størst mulig grad bidrar til å oppnå lovens formål.

Utgiverne skal tilby litteraturabonnementene på like vilkår til alle forhandlere som tegner samme type abonnement.

Departementet kan gi forskrift om rabattsatser og returbetainger for litteraturabonnementene.

### § 9 Samarbeid om felles salgsperioder

Utgivere og forhandlere kan samarbeide om felles salgsperioder for bøker uten fastpris. En utgiver kan i forbindelse med salgsperiodene kun fastsette veiledende utsalgspriser for sine bøker.

Samarbeidet kan ikke gå ut på å begrense en forhandlers adgang til å gjennomføre salg utenom de felles salgsperiodene eller å begrense felles salgsperioder til visse kampanjer.

### § 10 *Betalings-, frakt- og leveringsbetingelser*

Utgivere og forhandlere kan samarbeide om felles standardbetingelser for betaling, frakt og levering ved omsetning av bøker.

Departementet kan gi forskrift om hvilke betingelser for betaling, frakt og levering som skal gjelde ved omsetning av bøker når ikke annet er avtalt og ved gjennomføring av pliktene etter §§ 6 og 7.

### § 11 *Forbud mot forskjellsbehandling*

Ved gjennomføring av plikter etter denne loven eller avtaler som omfattes av loven, kan utgivere og forhandlere ikke gi hverandre særlig gunstige vilkår basert på eierskap.

### § 12 *Innkjøpsrabatt*

For papirbøker med fastpris etter § 5 skal det være en maksimalsats og en minimumssats for innkjøpsrabatt fra utgiver til forhandler. Departementet gir forskrift om størrelsen på disse satsene.

Første ledd gjelder ikke for fagbøker for profesjonsmarkedet eller lærebøker for høyere utdanning.

Første ledd er ikke til hinder for at utgivere og forhandlere kan inngå avtaler om salgsfremmende tiltak, så lenge slike tiltak bidrar til å oppnå lovens formål og er målbare.

Rabatter ved litteraturabonnement etter § 8 gjelder uavhengig av første ledd.

Departementet kan gi forskrift om innkjøpsrabatt for e-bøker og digitale lydbøker.

### § 13 *Forholdet til konkurranseloven*

Innenfor denne lovens virkeområde skal bestemmelsene i loven ved motstrid gå foran bestemmelsene i konkurranseloven.

### § 14 *Ikrafttredelse og overgangsregler*

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser for bøker som omfattes av fastpris etter en gjeldende bokavtale på det tidspunktet loven begynner å gjelde.

### § 15 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven begynner å gjelde, gjøres følgende endringer i lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda:

§ 1 andre ledd bokstav g skal lyde:

g. skipsarbeidsloven kapittel 10, med unntak av § 10-1 tredje ledd.

§ 10 tredje ledd første punktum skal lyde:

Nemnda kan henlegge en sak dersom forholdet er av bagatellmessig art, forholdet det er klaget over åpenbart ikke er i strid med de bestemmelser som er nevnt i § 1 annet og fjerde ledd, eller saken etter bevisets stilling ikke lar seg opplyse tilstrekkelig.

**Presidenten:** Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 66 mot 31 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.31)

**Presidenten:** Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart vedteken med 66 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.49)

**Presidenten:** Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Vidare var tilrådd:

B.

I

Stortinget ber regjeringen utrede universell utforming av lydbøker.

**Presidenten:** Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 84 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.11)

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan strømmemarkedet kan reguleres i bokloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant

annet inkludere en endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strøm-tjenester for litteratur, samt en grundig vurdering av å opprette en særskilt uavhengig nemnd som skal vur-dere mulige brudd på bokloven, enten for rådgivende uttalelser eller også med vedtakskompetanse.

### III

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere ut-danning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekven-ser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksem-plarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarke-det enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det leg-ges opp til at fastprisperioden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.

### IV

Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virk-ningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bok-definisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bø-ker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.

### V

Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebiblio-tekene om digitalt utlån av digitale verk.

### VI

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som varslet, for å av-stemme de ulike innspillene fra bokbransjen, før be-stemmelsen om slik regulering settes i kraft.

**Presidenten:** Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

### V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 66 mot 33 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.29)

### Votering i sak nr. 3, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om End-ringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mel-lom ulike oppgaver) (Innst. 422 L (2022–2023), jf. Prop. 106 L (2022–2023))

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande vedtak til

### I o v :

om endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom ulike oppgaver)

### I

I lov 7. juni 2013 nr. 31 om Norsk kulturråd gjøres føl-gende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om Kulturrådet (kulturrådsloven)

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

*Kulturrådet har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig.*

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Organisering og oppgaver*

*Kulturrådet er et statlig forvaltningsorgan som har hele landet som virkeområde.*

*Kulturrådet skal forvalte Norsk kulturfond og andre statlige tilskudd som er lagt til rådet, og være et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.*

*Kulturrådet kan nedsette utvalg til forberedelse av saker. Det kan delegerer avgjørelsesmyndighet til utvalg, rådets leder og sekretariatet.*

*Kulturrådet skal ha ti medlemmer og numeriske va-ramedlemmer etter behov. Kulturrådets medlemmer, in-kludert lederen, og varamedlemmer oppnevnes av Kong-en etter tilråding fra departementet, og de kan gjenopp-nevnes én gang. Medlemmene skal oppnevnes på grunn-lag av kunst- og kulturfaglig kompetanse.*

*Halvparten av Kulturrådets medlemmer skal opp-nevnes hvert annet år. Oppnevningene skal skje hvert val-går med virkning fra 1. januar året etter, og de skal gjelde for fire år. Departementet kan fravike bestemmelsene i første og andre punktum dersom det er nødvendig for å sikre at Kulturrådet er fulltallig og kan utføre oppgavene sine.*

§§ 3 og 4 oppheves.

§ 5 første ledd skal lyde:

*Kulturrådet er faglig uavhengig i sitt arbeid og kan ikke instrueres når det gjelder enkeltvedtak om forde-ling av tilskudd.*

§ 6 første ledd skal lyde:

Departementet kan ikke overprøve vedtak fattet av *Kulturrådet* når det gjelder det kunst- og kulturfaglige skjønnet.

§ 7 første ledd skal lyde:

Departementet kan ikke på grunnlag av et annet kunst- og kulturfaglig skjønn omgjøre vedtak om tilskudd fattet av *Kulturrådet*.

## II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

**Presidenten:** Det vert votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

V o t e r i n g :

Overskrifta til lova og lova i det heile vart samrøystes vedteken.

**Presidenten:** Lovvedtaket vil verta sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

*Votering i sak nr. 4, debattert 8. juni 2023*

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal og Terje Halleland om å redusere etterslepet i finansieringen av idrettsanlegg (Innst. 381 S (2022–2023), jf. Dokument 8:148 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten har Silje Hjemdal sett fram tre forslag på vegner av Framstegspartiet.

Det vert votert over forslaga nr. 1 og 2, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å redusere etterslepet i finansiering av idrettsanlegg over spillemidlene, slik at køen av idrettsanlegg som venter på tilskudd, reduseres.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ulike løsningsalternativer som vil sørge for at idrettslag og kommuner slipper kostnader for mellomfinansiering i perioden man venter på utbetaling av spillemidler, deriblant vurdere å etablere en statlig mellomfinansieringsordning som kan utbetale spillemidlene når anleggsbyggingen er igangsatt.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Framstegspartiet vart med 81 mot 19 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.20)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Dokument 8:148 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal og Terje Halleland om å redusere etterslepet i finansieringen av idrettsanlegg – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 3, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om regelstyring av mva.-kompensasjonen for idrettsanlegg.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet vart tilrådinga vedteken med 79 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.46)

*Votering i sak nr. 5, debattert 8. juni 2023*

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager (Innst. 443 S (2022–2023), jf. Dokument 8:181 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Marian Hussein på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus
- forslag nr. 2, frå Marian Hussein på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus

Det vert votert over forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som etter forskrift om stønad til dekning av utgifter til tannbehandling § 1 pkt. 14 har rett til stønad til tannbehandling, beholder rettighetene i 6 måneder etter at de sterkt nedsatte evnene til egenomsorg er gjenopprettet.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

**V o t e r i n g :**

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart med 80 mot 19 røyster ikkje vedteke.  
(Voteringsutskrift kl. 15.13.23)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

**v e d t a k :**

Dokument 8:181 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å sikre tannhelserettigheter til personer med psykiske helseplager – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at pasienter med psykiske helseplager som faller inn under tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c, beholder tilbudet fra tannhelsetjenesten i fylkeskommunene i inntil 6 måneder etter at pasienten er utskrevet, friskmeldt eller overført til oppfølging i ACT/FACT-team eller liknende.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

**V o t e r i n g :**

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart tilrådinga vedteken med 69 mot 30 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.56)

*Votering i sak nr. 6, debattert 8. juni 2023*

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester (Innst. 458 S (2022–2023), jf. Dokument 8:191 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Irene Ojala på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 2, frå Irene Ojala på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus
- forslag nr. 3, frå Bård Hoksrud på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt

- forslag nr. 4, frå Marian Hussein på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti
- forslagene nr. 5 og 6, frå Marian Hussein på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt

Det vert votert over forslaga nr. 5 og 6, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak som styrker samarbeidet mellom første- og andrelinjetjenesten innen psykiske helsetjenester for barn og unge, der man også ser på nødvendige økonomiske insentiver for styrket samarbeid mellom BUP, skole/barnehage, PPT, barnevern og andre relevante tjenester.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i opptrappingsplanen for psykisk helse fremme målrettede tiltak for å sikre at foreldres sosioøkonomiske situasjon og kompetanse om helseinformasjon ikke skal være utløsende for om barnet eller ungdommene får nødvendig psykisk helsehjelp.»

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Pasientfokus har varsla støtte til forslaga.

**V o t e r i n g :**

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 82 mot 18 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.47)

**Presidenten:** Det vert votert over forslag nr. 4, frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at foreldre til barn som har vært eller er under behandling i spesialhelsetjenesten får nødvendig veiledning om hvilke rettigheter de har, og sørge for tilgang på veiledning dersom søknader blir avslått eller kommunen ikke oppfyller sine lovpålagte oppgaver.»

Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Pasientfokus har varsla støtte til forslaget.

**V o t e r i n g :**

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti vart med 79 mot 21 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.05)

**Presidenten:** Det vert votert over forslag nr. 3, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) kan tilby nødvendig hjelp og kartlegging på andre arenaer enn et

kontor, dersom det er det som er den mest effektive behandlingen.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart med 68 mot 31 røyster ikkje vedteke. (Voteringsutskrift kl. 15.15.21)

**Presidenten:** Det vert votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med konkrete løysningar for å rydde opp i praksisen med at barn og unge som har varige problemar eller livslange diagnoser, skrives ut av de spesialiserte tjenestene, slik at de er avhengige av en omfattende rehenvisningsprosess dersom det oppstår nye behov for hjelp.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart med 67 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.39)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### v e d t a k :

Dokument 8:191 S (2022–2023) –Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Freddy André Øvstegård om et bedre tilbud til barn og unge med behov for psykiske helsetjenester – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at psykiske helsetjenester for barn og unge i spesialisthelsetjenesten ikke svekkes ytterligere, men i stedet sikres videre utvikling og styrking.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Ven-

streparti, Raudt, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus vart tilrådinga vedteken med 66 mot 34 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.12)

#### V o t e r i n g i s a k n r . 7 , d e b a t t e r t 8 . j u n i 2 0 2 3

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Grete Wold om en samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter (Innst. 451 S (2022–2023), jf. Dokument 8:192 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Tone Wilhelmsen Trøen på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 2, frå Naomi Wessel, på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Raudt

Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen forlenge pilotprosjektet for primærhelseteam ut 2024.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

#### V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti vart med 59 mot 41 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.52)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### v e d t a k :

Dokument 8:192 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein og Grete Wold om en samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene basert på likeverdige parter og uten bøter – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 2, frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med betaling for utskrivningsklare pasienter, og i den planlagte sykehus- og samhandlingsplanen foreslå tiltak som sikrer bedre overganger mellom kommune og sykehus og færre reinnleggjelser.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

### Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vart tilrådinga vedteken med 85 mot 13 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.22)

#### *Votering i sak nr. 8, debattert 8. juni 2023*

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om legalisering av cannabis (Innst. 463 S (2022–2023), jf. Dokument 8:208 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Morten Wold på vegner av Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus
- forslag nr. 2, frå Lan Marie Nguyen Berg på vegner av Miljøpartiet Dei Grøne

Det vert votert over forslag nr. 1 frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at prosessene for å gi medisinsk cannabis på resept blir enklere, og at prisen på resepter blir økonomisk forsvarlig.»

Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

### Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Pasientfokus vart med 68 mot 32 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.56)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### vedtak:

Dokument 8:208 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om legalisering av cannabis – vedtas ikke.

**Presidenten:** Det vert votert alternativt mellom tilrådinga og forslag nr. 2, frå Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for strengt regulert produksjon og omsetning av cannabisprodukter i Norge, deriblant en statlig monopordning.»

Venstre har varsla støtte til forslaget.

### Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne vart tilrådinga vedteken med 94 mot 5 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.26)

#### *Votering i sak nr. 9, debattert 8. juni 2023*

Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot og Tone Wilhelmsen Trøen om bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten (Innst. 466 S (2022–2023), jf. Dokument 8:217 S (2022–2023))

**Presidenten:** Under debatten har Erlend Svardal Bøe sett fram to forslag på vegner av Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle kommuner systematisk gjennomfører bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten, og at det er åpenhet om resultatene av bruker- og pårørendeundersøkelsene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovkrav om at kommunestyrene årlig skal behandle en rapport om tilstanden i helse- og omsorgstjenesten, der både bruker- og pårørendeundersøkelser, objektive kvalitetsindikatorer og brukertilfredshet måles.»

Det vert votert alternativt mellom desse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Venstre har varsla støtte til forslaga.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

#### vedtak:

Dokument 8:217 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Svardal Bøe, Sandra Bruflot og Tone Wilhelmsen Trøen om bruker- og pårørendeundersøkelser i helse- og omsorgstjenesten – vert ikkje vedteke.

### Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti vart tilrådinga vedteken med 62 mot 37 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.12)

Sak nr. 14 [15:19:19]

*Referat*

1. (455) Myndighetenes arbeid med fiskehelse og fiskevelferd i havbruksnæringen (Dokument 3:12 (2022–2023))
2. (456) Norsk bistand til Syria-krise 2016–2021 (Dokument 3:13 (2022–2023))  
Samr.: Nr. 1 og 2 vert sende kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Sak nr. 13 heldt fram [15:19:40]

*Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utvidelse av innkrevingsperioden og innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3 i Trøndelag* (Innst. 481 S (2022–2023), jf. Prop. 113 S (2022–2023))

**Presidenten [15:19:41]:** Vi held då fram med debatten i sak nr. 13. Første talar er Henning Wold.

**Henning Wold (H) [15:20:12]:** Samferdselsdepartementet har gjennom denne proposisjonen lagt fram et forslag om utvidelse av innkrevingsperioden fra 2029 til 2033 samt innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3. I tillegg orienterer departementet om teknisk flytting av en bomstasjon og videreføring av bostedsfritak for stedene Være og Klett i Trondheim kommune.

Stortinget vedtok trinn 1 av miljøpakken i 2009, trinn 2 i 2013 og trinn 3 i 2017. Gjennom Stortingets behandling av Prop. 1 S for 2019–2020 for Samferdselsdepartementet ble det åpnet for bruk av bompenger fra trinn 3 til tiltak i kommunene Melhus, Malvik og Stjørdal. De tre kommunene er, sammen med Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune, parter i gjeldende byvekstavtale for Trondheimsområdet. Miljøpakken er en del av denne.

Det er et lokalt ønske om å utvide innkrevingsperioden i miljøpakkens trinn 3 til 2033. Dette ble vedtatt av Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune i mars i år. En mulighet for forlenging av innkrevingsperioden fram til 2033 framgår imidlertid ikke eksplisitt av Prop. 36 S for 2017–2018. Derfor må Stortinget samtykke til dette, ifølge Samferdselsdepartementet.

En forlengelse av innkrevingsperioden til 2033 kan ifølge beregninger gi et netto bompengbidrag på 2,9 mrd. kr i 2023-kroner. Disse midlene er forutsatt benyttet til fullfinansiering av Byåstunnelen, Brundalsforbindelsen 1 og 2 og Johan Tillers veg del 2. Alle disse er prosjekter i trinn 3 av Miljøpakken.

Høyre støtter at bompengeselskapet Vegamot AS får tillatelse til å kreve inn bompenger for Miljøpakke

Trondheim trinn 3 fram til 2033, samt at det innføres miljødifferensierte takster.

**Geir Inge Lien (Sp) [15:22:46]:** Det har vore sagt mykje godt og grundig i denne saka, så eg vil seie litt om Senterpartiet. Vi er ikkje kategorisk imot bompengar, men vi meiner sjølv sagt at det å finne ein god balanse her er viktig, og ikkje minst er det ein grunnleggjande føresetnad at det er uttrykt eit lokalpolitisk ønske om bompengefinansiering for prosjekt som vert vedtekne.

I Trondheims-regionen er det akkurat det. Ikkje berre er det lokalpolitisk tilslutning i saka, men det er også eit ønske frå nabokommunane om å få utvide avtalen, slik at dei også får ta del i utviklinga som følgje av den.

Trondheim og Trøndelag har forvalta bypakken og byvekstavtalen så godt at Trondheim som ein av få store byar i Noreg ikkje fekk eit eige protestparti mot bompengar ved valet i 2019. Pakken er faktisk så godt likt at til og med medlemmer frå Framstegspartiet deler seg i fylkestinget når bompengeprojekta vert vedtekne der, fordi ein ser nytten av ein betre veg og framkomst for alle. Det er gunstig. Når midlane er forvalta så godt, og det er så brei støtte til denne pakken, er det heilt klart at Senterpartiet støttar denne saka.

**Frank Edvard Sve (FrP) [15:24:30]:** Det har vore bompengebonanza med den nye regjeringa. Det er så mange bompengeprojekt at eg ikkje treng å stå her og ta igjen alle dei debattane om bompengar. Det har eg ikkje tenkt å gjere. Vi fremjar vårt framlegg om å seie nei til dette bompengeprojektet også, og så skal eg ikkje bruke meir tid på å argumentere. Det har dei i denne salen høyrte før.

**Presidenten [15:24:56]:** Representanten Frank Edvard Sve har teke opp det forslaget han viste til.

**Hege Bae Nyholt (R) [15:25:23]:** Det er på tide å legge ned statens eget selskap for bygging av firefelts motorvei, bedre kjent som Nye veier AS. Den massive motorveiutbyggingen øst og sør for Trondheim går på tvers av alle målsettinger om å ikke øke biltrafikken. Nye veier er elefanten i det trønderske motorrommet. Alle ser den, ingen vil snakke om den. Det er også på tide å slutte å kreve inn stadig mer bompenger for å bygge stadig mer vei i Trondheim. Dette er vinn-vinn – vi slipper veiutbygging som øker trafikken, og den som faktisk er avhengig av bil, får lavere bompengavgifter.

I Trondheim har Rødt foreslått å bygge Brundalsforbindelsen som en ren kollektivforbindelse. Da kan vi få økt andelen kollektivreisende i den bydelen i Trondheim hvor færrest reiser kollektivt. Det vi isteden kommer til å få, er økt biltrafikk. Rødt har også gått imot Byåstunnelen og utbyggingen av Johan Tillers veg. Årsaken



er den samme: Det ville antakelig øke biltrafikken i Trondheim, og det er det motsatte av det vi trenger. Ikke noe av dette fikk Rødt gjennomslag for. Nå skal isteden bompengerperioden forlenges og et milliardbeløp brukes på mer vei.

Rødt fremmer i dag et forslag om at staten må gå i nye forhandlinger med partene, for også Stortinget har et ansvar. Det er vi som til sist godkjenner eller forkaster de lokale bompengepakkene rundt om i landet. Da må vi vurdere om avtalen er i tråd med nasjonale målsettinger. Det er ikke denne avtalen, for statens mål er at personbiltrafikken i Trondheim ikke skal øke. Da kan vi ikke si ja til utbygginger som legger til rette for at trafikken skal øke. Her kan vi få et vaskeekte kinderegg. Vi kan få en pakke som faktisk reduserer bilkjøringen i Trondheim, og som er bedre for klimaet, samtidig som vi klarer å redusere bompengene. Alle vinner på det.

Rødt kommer subsidiært til å stemme med stortingsflertallet og godkjenne avtalen, for konsekvensen av å stemme avtalen ned er dramatisk. Da vil satsingen på kollektivtrafikk, sykkelveier og andre miljøtiltak falle sammen. Det er likevel ikke tvil om at avtalen på sentrale punkter er noe annet enn det byen trenger. Det er på tide å bygge en bybane, men da kan vi ikke bruke opp alle pengene på vei i byen og på motorvei inn til byen.

Med dette tar jeg opp Rødts løse forslag.

**Presidenten [15:27:48]:** Representanten Hege Bae Nyholt har teke opp forslaget ho refererte til.

**André N. Skjelstad (V) [15:28:08]:** Dette er lokalt ønsket, og Miljøpakken i Trondheim har vært en suksess. Men noen av innleggene forundrer meg, og spesielt det siste, som jeg synes blir litt egoistisk når vi vet at Trondheim på mange måter også er hovedstaden i Trøndelag, der mange har behov for å komme seg inn på en sømløs måte. Jeg er ikke uenig i at vi skal vektlegge kollektivsatsing med bane, sykkel, buss og det som måtte være, men en må også ta med det at en faktisk skal komme seg inn til den store hovedstaden for oss som er trøndere. Derfor mener jeg også at Miljøpakken er bra, men det er også bra å ha ferdsselsårer sånn at en faktisk kommer seg inn dit en skal, for det er ikke alle trøndere som bor i Trondheim.

**Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:29:27]:** Etter ønske fra Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune har regjeringen lagt fram et forslag som innebærer to endringer i dagens bompengepakke for Trondheim, som omtales som Miljøpakken trinn 3.

Dagens innkrevingsperiode går fram til 2029. Nå forlenges den altså til 2033, slik at lokale myndigheter får større forutsigbarhet når de skal planlegge utviklingen av transportsystemet framover. Utvidelsen vil gi

netto bompengeinntekter på om lag 2,9 mrd. kr, som skal brukes til å finansiere prosjekter innenfor dagens portefølje i Miljøpakken.

Lokale myndigheter har også ønsket å innføre miljødifferensierte takster i Trondheim. I første omgang vil endringene bare gjelde lette elvarebiler og hydrogenkjøretøy samt tunge gassdrevne kjøretøy. Når Stortinget nå gir tilslutning til å innføre miljødifferensierte takster, vil lokale myndigheter senere kunne innføre miljødifferensiering for øvrige kjøretøy. Jeg mener det er positivt at lokale myndigheter nå får større handlingsrom til å fastsette bompengetakstene ut fra behovene de ser lokalt i Trondheim. Derfor er det gledelig at komiteens flertall tilrår at Stortinget gjør vedtak i tråd med forslaget i proposisjonen.

Jeg har merket meg at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ikke stiller seg bak forslaget, og at de er imot byvekstavtaler og bypakker som de mener har som forutsetning at befolkningens frihet til å velge bilen som transportmiddel skal innskrenkes. Jeg vil understreke at regjeringen har lagt fram et forslag som er helt i tråd med lokalpolitiske vedtak. Miljøpakken er en del av byvekstavtalen for Trondheims-området, som nylig ble reforhandlet, der det nå foreligger et forslag til ny avtale som skal til politisk behandling.

I byvekstavtalene samarbeider staten og lokale myndigheter om å finansiere og bygge ut gode transportløsninger i byområdene. Sammen med en effektiv arealpolitikk og restriktive tiltak mot biltrafikken, slik som miljø- og tidsdifferensierte takster er, utvikler vi byene i en klima- og miljøvennlig retning. Vi legger til rette for god mobilitet for innbyggerne, bedre framkommelighet for næringslivet, og vi reduserer lokal luftforurensning og støy. Derfor mener jeg at dette er en åpenbar framtidsrettet og god politikk for byene våre.

**Presidenten [15:32:00]:** Ingen har bedt om ordet til replikk.

**Maren Grøthe (Sp) [15:32:26]:** Målet med Miljøpakken er at flest mulig reisende skal komme seg effektivt fram, med minst mulig utslipp. Å forlenge innkrevingsperioden til 2033 er i tråd med de lokale ønskene og skal bidra til realisering av flere viktige prosjekt for å nå dette målet, bl.a. Byåstunellen, Brundalsforbindelsen 1 og 2 og Johan Tillers veg del 2. Dette er prosjekter som både skal gi nye muligheter for kollektivtrafikken, enklere framkomst for myke trafikanter og også gjøre det mulig å reise effektivt for dem som må bruke bilen. Det er bra for Trondheims-regionen. Det er også bra at man legger til rette for at det skal kunne lønne seg for næringslivet å kjøre miljøvennlig, og at man viderefører bostedsfritakene for dem som bor på Være og på Klett.

Parallelt med denne saken har det pågått videre byvekstforhandlinger i Miljøpakke Trondheim. Jeg er glad for at også Skaun og Orkland er invitert inn. Det har vært et stort ønske lokalt og er også viktig fordi de utgjør en helt essensiell del av trafikkbildet i Trondheims-regionen. Samtidig må ikke fokus på disse kommunene bidra til at vi glemmer de kommunene som ikke er med i forhandlingene, og som ligger utenfor avtalen. Et eksempel er Midtre Gauldal kommune, som er en del av samme arbeids- og markedsregion, med mange innbyggere som pendler til Trondheim, og som også har et stort potensial bl.a. innenfor jernbane.

Skal vi lykkes med nullvekstmålet, må vi også ha større satsinger innenfor kollektivfeltet framover. Tilbudet må forbedres og utvikles, ikke avvikles. Man kan f.eks. ikke forvente at man skal legge ned togstasjoner samtidig som flere skal reise kollektivt. Det må være en sammenheng.

Avslutningsvis vil jeg framheve at kommunene som er med i Miljøpakken, er kommuner som er en del av sentrum og storbyen Trondheim, og det er også kommuner med mindre bygder med helt andre utfordringer. Miljøpakken må ikke være til hinder for at vi også kan utvikle disse delene av kommunene videre. Det er et sidespør.

Vi har fortsatt et viktig arbeid å gjøre sammen med både kommuner og fylkeskommunen. Dette er en god sak, og jeg ser fram til videre arbeid.

**Kirsti Leirtrø (A) [15:35:15]:** Jeg vil takke for debatten. Jeg lovet å komme tilbake til forslagene som Fremskrittspartiet og Rødt har fremmet i denne saken – og så håper jeg det ikke forlenger debatten.

Fremskrittspartiet foreslår som vanlig å avvise saken. Da har jeg lyst til å minne Fremskrittspartiet om at

de i sin tid i departementet la til grunn at Miljøpakken kunne forskuttere den helt nødvendige riksveibrua, Nydalsbrua, som kostet 1 mrd. kr, og som man skulle få refundert etter 12 år. De la altså til grunn at bompenger skulle betale lånefinansiering i mange år, i stedet for at man kunne ha finansiert brua. Nå løper man altså fra ansvaret nok en gang.

Rødt har fremmet et løst forslag i saken, om å nedskalere eksisterende veiprojekt og ikke sette i gang nye veiprojekt som står i motstrid til nullvekstmålet for personbil, sånn at bruken av bompenger kan reduseres. Arbeiderpartiet kan være enig i at bygging av firefelts motorvei nord for Trondheim før utvikling av togtilbudet har vært krevende for å nå nullvekstmålet. Det å kunne realisere elektrifisering av Trønderbanen og øke frekvensen på togtilbudet, som er brutte løfter fra forrige regjering, blir viktig for å nå nullvekstmålet. Men som jeg sa tidligere, har Miljøpakke Trondheim hatt en særdeles nøktern pengebruk, og den utvidelsen vi nå vedtar, vil bidra til at man kan realisere prosjektene i porteføljen, som det er lokalpolitisk enighet om. Det er viktig for oss. Hensikten med byvekstavtalene er jo nettopp at man skal nå nullvekstmålet.

Nå er en ny byvekstavgift ferdigforhandlet og ligger til behandling i kommuner og i Trøndelag fylkeskommune. Arbeiderpartiet vil altså støtte verken Fremskrittspartiets eller Rødts forslag i saken.

**Presidenten [15:37:31]:** Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 13.

Dermed er sakene på dagens kart handsama ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.







